

MAGYARORSZÁG NEMZETI HALÁSZATI STRATÉGIAI TERVE

a 2007-2013-as tervezési időszakra

**2007.
November**

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

TARTALOMJEGYZÉK

0.	BEVEZETÉS	5
0.1.	A NEMZETI HALÁSZATI STRATÉGIAI TERV KERETEI	5
0.2.	A NEMZETI HALÁSZATI STRATÉGIAI TERV EX-ANTE ÉRTÉKELÉSE	5
0.3.	A NEMZETI HALÁSZATI STRATÉGIAI TERV KIDOLGOZÁSA ÉS TÁRSADALMI EGYEZTETÉSE	6
1.	A MAGYAR HALÁSZATI SEKTOR KÜLDETÉSNYILATKOZATA	8
2.	ÁGAZATI JÖVŐKÉP	10
3.	A MAGYAR HALÁSZATI ÁGAZAT ÁLTALÁNOS BEMUTATÁSA	11
3.1.	A HALÁSZATI ÁGAZAT NEMZETGAZDASÁGI JELENTŐSÉGE	11
3.2.	AZ ÁGAZAT ÁLTALÁNOS LEÍRÁSA ÉS JELLEMZÉSE AZ EHA RENDELET PRIORITÁSI TENGELYEI SZERINT	12
3.2.1.	<i>I. Prioritási tengely: Intézkedések a közösségi halászflootta szabályozására</i>	12
3.2.2.	<i>II. Prioritási tengely: Akvakultúra, belvízi halászat, halászati és akvakultúra-termékek feldolgozása és forgalmazása</i>	12
3.2.2.1.	Tógazdasági haltermelés	12
3.2.2.2.	Intenzív üzemi haltermelés	15
3.2.2.3.	Természetesvízi halászat	16
3.2.2.4.	Horgászat	16
3.2.2.5.	Halfeldolgozás, kereskedelem és marketing	17
3.2.3.	<i>III. Prioritási tengely: Közös érdekeket célzó intézkedések</i>	20
3.2.3.1.	Halászati kutatás	20
3.2.3.2.	Promóció és piacfejlesztés	20
3.2.3.3.	A humán erőforrás helyzete a halászati ágazatban	20
3.2.4.	<i>IV. Prioritási tengely: Halászati területek fenntartható fejlesztése</i>	21
3.2.5.	<i>V. Prioritási tengely: Technikai segítségnyújtás</i>	21
4.	ÁGAZATI ELEMZÉS	23
4.1.	ÁGAZATI SWOT ELEMZÉS ÉS FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEK	23
4.1.1.	<i>Akvakultúra (SWOT analízis)</i>	23
4.1.2.	<i>Természetesvízi halászat és horgászat (SWOT analízis)</i>	25
4.1.3.	<i>Halfeldolgozás és marketing (SWOT analízis)</i>	27
4.2.	PROBLÉMAELEMZÉS, KIHÍVÁSOK	29
4.2.1.	<i>Problémák és kihívások az akvakultúra területén</i>	33
4.2.2.	<i>Problémák és kihívások a természetesvízi halászat és horgászat területén</i>	34
4.2.3.	<i>Problémák és kihívások a halfeldolgozás, a halfogyasztás és a piac területén</i>	34
4.2.4.	<i>Horizontális jellegű problémák és kihívások</i>	35
4.2.4.1.	Oktatás, kutatás-fejlesztés, szaktanácsadás	35
4.2.4.2.	Élelmiszerbiztonság és -minőség	36
4.2.4.3.	Állatjólét, állategészségügy	36
5.	ÁGAZATI PRIORITÁSOK, FEJLESZTÉSI IRÁNYOK	38
5.1.	HALGAZDÁLKODÁS ÉS HALFELDOLGOZÁS	38
5.2.	ÁLLATJÓLÉT	39
5.3.	FOGYASZTÁS, PIAC	39
5.4.	ÉLELMISZERBIZTONSÁG	41
5.5.	OKTATÁS	41
5.6.	KUTATÁS-FEJLESZTÉS	41
5.7.	VÍZGAZDÁLKODÁS, TERMÉSZETI KÖRNYEZET	42
6.	A NEMZETI HALÁSZATI STRATÉGIAI TERV CÉLRENDSZERE	44
6.1.	AZ ÁGAZAT KÍVÁNATOS ÁLLAPOTA 2013-BAN	48
6.2.	AZ NHST ILLESZKEDÉSE A KÖZÖS HALÁSZATI POLITIKÁHOZ (KHP)	49

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

6.3.	AZ AKVAKULTÚRA FENNTARTHATÓ FEJLESZTÉSE	50
6.4.	KAPCSOLÓDÁS ÉS LEHATÁROLÁS MÁS KÖZÖSSÉGI POLITIKÁKKAL ÉS PROGRAMOKKAL	51
6.5.	A GLOBÁLIS KIHÍVÁSOKHOZ VALÓ IGAZODÁS	53
7.	A NEMZETI TÁMOGATÁSOK SZEREPE A FENNTARTHATÓSÁGBAN	54
7.1.	AZ ELŐZŐ PROGRAM (HOPE) TAPASZTALATAI	54
7.2.	A HALÁSZATI ERŐFORRÁSOK FENNTARTHATÓSÁGA	54
7.2.1.	<i>A nem társfinanszírozott nemzeti forrásból biztosított támogatások rendszere.....</i>	<i>55</i>
7.2.2.	<i>Társfinanszírozott támogatások rendszere.....</i>	<i>55</i>
7.2.3.	<i>Egyéb, a halászat számára igénybe vehető támogatások rendszere.....</i>	<i>56</i>
7.3.	NHST STRATÉGIAI ÉS TECHNIKAI INDIKÁTORAI ÉS A CÉLPARAMÉTEREK	56
8.	AZ NHST MEGVALÓSÍTÁSÁNAK FORRÁSTÉRKÉPE	57
9.	AZ NHST VÉGREHAJTÁSA ÉS MONITORINGJA.....	59
9.1.	VÉGREHAJTÁS	59
9.1.1.	<i>Irányító Hatóság (IH).....</i>	<i>59</i>
9.1.2.	<i>Igazoló Hatóság (IGH).....</i>	<i>60</i>
9.1.3.	<i>Közreműködő Szervezet (KSZ) .....</i>	<i>60</i>
9.1.4.	<i>Ellenőrző Hatóság (EH).....</i>	<i>61</i>
9.2.	MONITORING	61
9.2.1.	<i>Stratégiai monitoring .....</i>	<i>63</i>
9.2.2.	<i>HOP Monitoring Bizottság.....</i>	<i>63</i>
10.	KÜLSŐ MELLÉKLETEK	66
MELLÉKLET 1.	TERMELÉSI ADATOK	67
MELLÉKLET 2/A.	TÓGAZDASÁGOK NEMZETI TÉRKÉPE TÓTERÜLET NAGYSÁG SZERINT (HA)	70
MELLÉKLET 2/B.	MAGYARORSZÁG SZÁMÁRA HASZNOSÍTHATÓ GEOTERMIKUS VÍZKÉSZLETEK	71
MELLÉKLET 3.	INDIKÁTOROK.....	72
MELLÉKLET 4.	A TÁRSADALMI EGYEZTETÉS NEVESÍTETT RÉSZTVEVŐI.....	74

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE

AKI	Agrárgazdasági Kutató Intézet
AVOP	Agrár és Vidékfejlesztési Operatív Program
ÁOP	Államreform Operatív Program
EHA	Európai Halászati Alap
EMVA	Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap
EU	Európai Unió
ÉTT	Érzékeny Természeti Területek
FVM	Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium
FIFO	First In First Out
GDP	Bruttó Hazai Termék (Gross Domestic Product)
GOP	Gazdaságfejlesztési Operatív Program
HAKI	Halászati és Öntözési Kutatóintézettel
HOP	Halászati Operatív Program
HOPE	Halászati Orientációs Pénzügyi Eszköz
HASKOBI	Halászati Stratégia Koordináló Bizottság
HALTERMOSZ	Haltermelők Országos Szövetsége és Terméktanácsa
IH	Irányító Hatóság
IGH	Igazoló Hatóság
KHP	Közös Halászati Politika
KHV	Koi-herpesz Vírus
KEOP	Környezet és Energia Operatív Program
KSH	Központi Statisztikai Hivatal
MB	Monitoring Bizottság
MTA	Magyar Tudományos Akadémia
MVH	Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal
MOHOSZ	Magyar Országos Horgász Szövetség
NHST	Nemzeti Halászati Stratégiai Terv
NSRK	Nemzeti Stratégiai Referenciakeret
NVT	Nemzeti vidékfejlesztési Terv
OHA	Országos Halászati Adattár
SKV	Stratégiai Környezeti Vizsgálat
TÁMOP	Társadalmi Megújulás Operatív Program
TS	Technikai Segítségnyújtás
ÚMFT	Új Magyarország Fejlesztési Terv
ÚMVP	Új Magyarország Vidékfejlesztési Program
ÚMVST	Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégiai Terv
VKI	Víz Keretirányelv

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

0. BEVEZETÉS

Az Európai Tanács 1198/2006./EK rendelete (2006. július 27.) az Európai Halászati Alapról (EHA) előírja, hogy minden tagállamnak a Közös Halászati Politikával (KHP) összhangban lévő Nemzeti Halászati Stratégiai Tervet (NHST) kell készítenie a 2007-2013-as programozási időszakra szoros partnerség alapján mind a társadalmi, mind a közigazgatási szereplőkkel, valamint a Bizottsággal. Az EHA-ról szóló rendelet alapján minden tagállamnak el kell készítenie az NHST-ét és a Halászati Operatív Programot (HOP), amely az adott tagállam társfinanszírozott támogatási rendszerét részletezi. A tagállam meghatározza az EHA tevékenységének specifikus céljait és prioritásait, a Közösségnek a KHP számára felállított stratégiai irányelveire figyelemmel. Ez a stratégiai terv, amely megjelöli a beavatkozásokat, valamint az EHA-ból és az egyéb forrásokból szükséges pénzügyi hozzájárulást, ugyanakkor hivatkozási keretként szolgál a HOP kialakításához. A magyar NHST kidolgozása során figyelembe lett véve a KHP minden releváns szempontja - kivéve a zárt kontinentális elhelyezkedésből és a tengeri halászat hiányából adódó specifikumokat - és az EHA-ban felállított prioritási tengelyek és célkitűzések alapján lett csoportosítva az NHST tartalma.

Az EHA Rendelet, a hozzá kapcsolódó iránymutatások, és a halászatról és a horgászatról szóló nemzeti törvény, valamint a kapcsolódó jogszabályok alapján Magyarország megalkotta a Nemzeti Halászati Stratégiai Tervét (NHST).

0.1. A nemzeti halászati stratégiai terv keretei

Az NHST tartalmazza mindazokat a célkitűzéseket, amelyeket a halászatban érdekelt ország szerte szeretnének elérni a II. Nemzeti Fejlesztési Terv (ÚMFT) keretei között a 2007-2013-as időszakban. A stratégia megfogalmazásában csak azokat a célokat és az azokhoz segítségül rendelt támogatásokat fogalmazzuk meg, amelyekben érdekelt és érintett a halászati ágazat. A stratégia támogatási rendszere tartalmazza a társfinanszírozott és tisztán nemzeti forrásból biztosított támogatásokat, melyek nagyságrendjét és támogatási intenzitását a támogatási forrás térkép tartalmazza.

0.2. A nemzeti halászati stratégiai terv ex-ante értékelése

Az EHA Rendelet részletesen nem rendelkezik az NHST ex-ante értékelésének szabályozásáról, de a stratégiai tervvel és a Rendelettel összhangban kidolgozott HOP-ot előzetes, időközi és utólagos értékelésnek kell alávetni. Az értékelések célja az, hogy javítsák az Alapból nyújtott támogatás minőségét és hatékonyságát, valamint az operatív program végrehajtását. Értékelik továbbá ezek hatását a 18a. cikkben meghatározott irányadó elvek, a nemzeti stratégiai tervek megfelelő része és a tagállamokat érintő konkrét problémák vonatkozásában, miközben figyelembe veszik a fenntartható fejlődés igényeit a halászati ágazatban, valamint a környezeti hatást.

Az *előzetes (ex ante) értékelés* célja az összhang biztosítása a meghatározott irányadó elvek, az NHST megfelelő része és a HOP között, valamint a költségvetési források operatív program szerinti felosztásának optimalizálása, és a programozás minőségének javítása.

Az *időközi értékelés* célja az operatív program egészének vagy részének hatékonyságvizsgálata, a stratégiai tervvel való megfeleltetése a támogatás és a végrehajtás minőségének javítására és a

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

szükséges módosítások végrehajtására.

Az *utólagos értékelés* keretében értékelik az operatív programban és a stratégiai tervben lefektetett célok elérését, a módosulások okait és a következő tervidőszak megalapozásának irányait.

A vizsgálat tárgyát képező Halászati Operatív Program változat előzetes ex-ante értékelése során figyelembe kellett venni az aktuális NHST-ben foglaltakat. A két dokumentumot komplexen kell vizsgálni. Az ex-ante értékelés vonatkozó megállapításait a dokumentumok azt követő változatainak kidolgozása során figyelembe vettük. Az ex-ante értékelés az NHST szakmai tartalmával egyetértett és az észrevételek elsősorban a célrendszer struktúrálására vonatkoztak.

A stratégiai vita keretében a tagállamnak a benyújtott dokumentumok alapján 2011. december 31-ig vitát kell lefolytatnia a Bizottsággal a nemzeti stratégiai tervek tartalmáról és a végrehajtásuk terén elért eredményekről.

0.3. A nemzeti halászati stratégiai terv kidolgozása és társadalmi egyeztetése

Az NHST kidolgozása során alapkövetelményként kellett figyelembe venni a partnerség és az átláthatóság elvét. Ennek biztosítására speciális eljárás mechanizmus került kialakításra.

- A 2004-2006-os tervezési időszak HOPE felhasználását irányító, Irányító Hatóság (IH) szerződést kötött a szarvasi Halászati és Öntözési Kutatóintézet (HAKI) az NHST és a HOP kidolgozására.
- Ennek segítségével megalakult a Halászati Stratégia Koordináló Bizottság (HASKOBI), melynek tagjai: az FVM Természeti Erőforrások Főosztálya, a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH), a Halászati és Öntözési Kutatóintézet (HAKI), a Debreceni Egyetem Agrártudományi Centrum Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Kar (DE ATC AVK), és az országos halászati szakmaközi szervezet a Haltermelők Országos Szövetsége és Termék tanácsa (HALTERMOSZ) képviselői. A tagokra jellemző, hogy széleskörű halászati, közgazdasági és szakigazgatási ismeretekkel rendelkeznek.
- A HASKOBI a HOPE, a nemzeti támogatások tapasztalatai és az előzetes széleskörű szakmai konzultációk alapján készítették el az NHST munkaanyagát.
- A munkaanyag előzetesen egyeztetésre került egy halászati szakmai fórumon, majd a partnerség keretében egyeztetett módosítások után elkészült az 1. számú változat. A szakmai fórumon résztvevői és vélemény nyilvánítói az alábbi szervezeteket képviselték:
  1. Az FVM Természeti Erőforrások Főosztálya Vadászati, Halászati és Vízgazdálkodási Osztálya;
  2. Haltermelők Országos Szövetsége és Termék tanácsa (HALTERMOSZ);
  3. A 320 ezer magyarországi horgászt képviselő Magyar Országos Horgász Szövetség;
  4. A Balatoni Halászati Zrt.;
  5. A legnagyobb és állami tulajdonban lévő halgazdaság a Hortobágyi Halgazdaság Zrt.;
  6. Az egyik legnagyobb halgazdaság képviselőjében a Szegedfish Kft.;
  7. A legnagyobb multifunkciós tógazdaság képviselőjében az Aranypony Zrt.;
  8. A természetesvízi halászat képviselőjében a Körösi Halász Szövetkezet;

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

9. Az intenzív afrikai harcsa termelés képviselőjében a Szarvas-Fish Kft.;
  10. Az egyik legnagyobb magán haltermelő, a Tógazda Halászati Zrt.;
  11. A Debreceni Egyetem (Debrecen) és a Szent István Egyetem (Gödöllő);
  12. A halászati szaktanácsadás képviselőjében az Euconsult Alapítvány;
  13. A Nemzeti Halászati Stratégia Koordináló Bizottság (HASKOBI), mint a munkaanyag kidolgozója és a további dokumentumok elkészítője.
- Az 1. számú verzió széleskörű társadalmi egyeztetésre került. Ennek keretében címzetten kerültek felkérésre és véleménynyilvánításra az Európa Terv Felzárkózó Vidék (agrár szerkezetváltás) Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Tematikus Munkacsoportjának tagjai, a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Érdekegyeztető Tanács Vadászati, Halászati és Vízgazdálkodási Ágazati Tanácsának tagjai, az Agrár és Vidékfejlesztési Operatív Program Monitoring Bizottságának halászatban érintett, vagy esetlegesen érintett és az előző felsorolásokban nem szereplő tagjai és az előzőekben nem szereplő, de a halászat szempontjából fontos szervezetek tagjai. A nem nevesített vélemény nyilvánítók bevonására az NHST 1. számú változatot a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium honlapján helyeztük el, egy felhívással egyetemben.
  - A Bizottsággal való párbeszéd keretében az 1. számú változatot megküldtük véleményezésre a Halászati Főigazgatóságnak is.
  - A beérkezett véleményeket összesítettük és többszöri többoldalú széleskörű szakmai fórumon egyeztetettük, majd a javasolt módosításokat beépítettük a végleges változatba.
  - Az egyeztetéseket és átvezetéseket követően a módosításokat az angol nyelvre lefordított változatba is átvezettük.
  - Ezzel egy időben lezajlott az NHST Stratégiai Környezeti Vizsgálata (SKV) is. Feltételezve, hogy a társadalmi egyeztetés során a vélemények többsége felszínre került, az NHST végleges tagállami elfogadását követően 2007 októberében megküldjük a Bizottságnak.
  - A nemzeti jóváhagyás menete::
2007. október 24-én a Magyar Kormány – széleskörű társadalmi és kormányközi egyeztetést követően – jóváhagyta a Nemzeti Halászati Stratégiai Tervet. A Halászati Operatív Program kormányközi egyeztetés alatt áll, melynek lefolytatása után a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium szakállamtitkári értekezletén történő jóváhagyása után 2007. december 10-én az SFC-n keresztül hivatalosan benyújtásra kerül.

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

1. A MAGYAR HALÁSZATI SEKTOR KÜLDETÉSNYILATKOZATA

A halgazdálkodás, kiemelten a Magyarországon meghatározó tógazdasági haltermelés, a mezőgazdaság, a környezet- és természetvédelem, valamint a vidékfejlesztés szorosan egymásra utalt területek, mindamellett, hogy a vidéki térség és benne a halastó a termelés színhelye és egyben biológiai és társadalmi élettér is.

Magyarországon a tógazdasági haltermelés a mezőgazdaság sajátos szereplője, mivel egyaránt magán viseli az állattenyésztési és a növénytermesztési ágazatok sajátosságait, mindamellett hogy jelentős a környezet- és természetvédelmi valamint a szocio-ökonómiai meghatározottsága is. Ezen körülmények miatt az ágazat küldetése összetett, melyet a következők szerint foglaltunk össze:

„A változó társadalmi és gazdasági környezetben a természeti értékek, különösen a vizes élőhelyek fenntartása, fejlesztése és a halászati hagyományok megőrzése, valamint az ágazat rendeltetésének való megfelelés, melyek:

- gazdasági, azaz termelési funkció (termelés),
- természeti- és környezeti állapot megóvása és javítása (természetvédelem),
- jóléti funkció, azaz a pihenés és kikapcsolódás szolgálata (turizmus, rekreáció)
- az egészséges táplálkozásra való nevelés, a halfogyasztás növelése érdekében.”

A fenntartható tógazdasági haltermelés legfontosabb kritériuma az, hogy alábbi feladatait úgy lássa el, a változó gazdasági, társadalmi és természeti környezetben, hogy a működéséhez szükséges erőforrások hosszútávon fennmaradjanak és a környezeti értékekre figyelemmel legyenek (az elővigyázatosság elve). A magyar halászati ágazat specifikus feladatai az alábbiak:

- a környezetileg, gazdaságilag és társadalmilag fenntartható termelés,
- munka és megélhetési lehetőség biztosítása a vidéki térségekben,
- a hazai fogyasztói és export igények kielégítése biztonságos élelmiszerrel,
- hozzájárulás a vizes élőhelyek és a biodiverzitás fenntartásához,
- horgász-rekreációs igények kielégítésében való részvétel.

A fenntarthatóságot a környezetvédelem, a természetvédelem és a bővített újratermelés területén szükséges értelmezni. Ennek megfelelően az ágazatnak meg kell felelnie a fenntarthatóság követelményeinek, azaz legyen jövedelmező és finanszírozható, társadalmilag elfogadott és környezet, illetve erőforrás kímélő. Az ágazatnak a tógazdasági és felszíni vízi környezet természeti értékeivel gazdálkodnia szükséges és azokat óvnia kell, mindamellett, hogy termelő a tevékenységet, mint az elsődleges tevékenységet is folytatnia kell. Ezekon túlmenően járuljon hozzá a vízi erőforrások ésszerű hasznosításához.

A tógazdaságok, mint vizes élőhelyek területén fellelhető gazdag növény-, emlős-, hüllő-, kételtű és madárfauna, valamint a vonuló madárfajok sokasága egyedülálló természeti értéket jelent Magyarországnak és Európának, és ennek a változatos élővilágnak a fenntartása mindenképpen össztársadalmi érdek.

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

A gazdasági funkciót a tógazdasági és intenzív üzemi haltermelés, a halfeldolgozás, a természetesvízi halászat, a kereskedelem és a halászati szolgáltatások területén értelmezzük. A magyar halászatban és haltermelésben dolgozók feladata a fogyasztók egészséges és biztonságos ételkészítéssel történő ellátása, így kiemelkedő fontosságú az elsősorban hazai és ezen túlmenően az export ételkészítési célú árualap biztosítása, melynek biztonságosnak és nyomon-követhetőnek kell lenni a termelőtől a fogyasztóig („tótól a tányérig” koncepció).

A tógazdasági haltermelés legfontosabb jóléti vonatkozása, hogy feleljen meg a társadalom vízhez, illetve halhoz kapcsolódó szabadidős elvárásainak. Mindezek közül kiemelkedik a horgászat, mint a szabadidő aktív eltöltésének egyik közkedvelt módja. A tógazdasági haltermelés a horgászatot, a halászatról és a horgászatról szóló törvény előírásainak betartása mellett a megfogható hal (faj, méret stb.) biztosításával és kultúrált horgászati lehetőségek nyújtásával szolgálja. A tógazdasági haltermelésnek jelentős szerep jut a horgászattal hasznosított vizek, és különösen a nagy halmennyiséget igénylő vízhasznosító horgászszervezetek halellátásában.

Ágazati szinten fel kell készülni a vízszennyezések okozta halpusztulások rehabilitációjára, és elő kell segítenie a vizes élőhelyek, illetve a biodiverzitás fenntartását és fejlesztését.

A magyar halászság jelentős szerepet tud vállalni a környezettudatos fogyasztói szemlélet kialakításában is, mely fontos társadalmi jelentőséggel bír. Bizonyított tény, hogy a környezettudatos fogyasztó egyben jobban ügyel a saját és családja egészségére is, mely az egészséges táplálkozásban is megmutatkozik. Ezáltal közvetve növekedhet a halfogyasztás is ebben a fogyasztói szegmensben.

Külön kiemelendő, hogy a tógazdasági tevékenység szinte kizárólag a vidéki térségekben, gyakran leszakadó és halmozottan hátrányos helyzetű térségekben valósul meg, ahol sok esetben szinte ez az egyetlen munkaalkalom az ott élő lakosságnak. A halászati és a haltermelési ágazat biztonságos és kiszámítható munkahelyek teremtésével ismeri el a helyi társadalomban játszott felelős szerepét.

A hazai tógazdaságok többsége jelenleg nem felel meg mindegyik funkciónak, de a jövőben várhatóan növekedni fog azon gazdaságok száma, amelyek a multifunkcionalitás teljes kihasználására törekednek a vállalkozás szintjén. A multifunkciós halgazdálkodás szerint a termelésen túlmenően kiemelt szereppel bír az ételkészítésbiztonság, a kultúrtáj ápolása, a társadalmi és biológiai élettér megőrzése, az ökológiai és műszaki infrastruktúra fenntartása, ökológiai stabilitás, népességmegtartás és munkaerő kiegyenlítés, a vendégfogadás és idegenforgalom alapjainak biztosítása valamint a halászati értékek és akvakultúra hagyományok ápolása. Mivel a halászat, a haltermelés és a halfeldolgozás egyre nagyobb jelentőséggel bíró tevékenység, ezért az ágazatnak fel kell vállalnia az ebből adódó társadalmi, gazdasági és környezetvédelmi kötelezettségeket.

A komoly fejlődés előtt álló intenzív haltermelés szintén szerepet kap a halászati ágazat feladatainak végrehajtásában. A magasabb értéket képviselő halfajok előállításával bővíti a halválasztékot. Elmaradt térségekbe telepítve munkahelyeket hoz létre és hozzájárul a vidék felzárkóztatásához.

A rekreációs igények kielégítése mellett a természetesvízi halászat fenntartása is mindenképpen indokolt Magyarországon. Ezt az Európában is egyedülálló halászati kultúrára és hagyományokra alapozva, de természetesen a kor igényeinek megfelelő módon kell megtenni. A természetesvízi halászatnak a vízi ökoszisztémák természeti erőforrás-gazdálkodásában kiemelkedő szerepe volt és van, amely sajátosságai, és kultúrája alapján képes az adott ökoszisztémába ágyazottan, rendszerszemléletű – ún. „bölcshasználat” – működésre.

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

2. ÁGAZATI JÖVŐKÉP

A magyar halászati ágazat víziója szerint, az elkövetkező időszakban a magyar halászati ágazat folyamatosan fejlődni fog és megújul, növekedni fog a vizes élőhelyek területe és fajgazdagsága.

Megvalósul a korszerű és egyben környezetbarát termelési módszerek széleskörű használata. Egyre gyakrabban alkalmazzák a megújuló és alternatív energiaforrásokat (szél, nap, energianövények, stb.) a fosszilis energiahordozók kiváltására, illetve az ágazat energia igényének kielégítésére.

Az ágazatban kialakul, és hatékonyan működik a vertikális integráció a termelői szerveződésekre (termelői csoportok) alapozva. Ez az önszerveződés kiszámítható és ellenőrzött piacot jelent az ágazati szereplők részére, így az ágazat versenyképes azon európai uniós országokkal szemben, ahol szintén meghatározó a tógazdaságokra alapozott pontyfélék termelése.

A hazai húsfogyasztási szerkezetben a halhús relatív részesedése növekszik, mind több fogyasztó számára elérhetőek a feldolgozott, nagy hozzáadott értékű, egészséges, biztonságos és egyben ízletes haltermékek, melyek között megtalálhatóak az ökológiai gazdálkodásból származó biotermékek és az egészségvédő hatású funkcionális halhús alapú élelmiszerek is.

A horgászlétszám fenntartása mellett javul és bővül a horgászati kínálat, a természetes vizek tehermentesítése érdekében egyre nagyobb hangsúlyt kapnak a rekreációs célú mesterséges horgász tavak. Napjainkban a horgászlétszám mintegy 320 ezer fő, amely a magyar lakosság mintegy 3,2%-a, de kiterjesztve családi szintre, kijelenthetjük, hogy a rekreáció ezen típusában az ország lakosságának mintegy 10%-a érintett - Ennek eredményeképpen egyre több ember tölti szabad idejét a vízparti környezetben. A természetes vizekbe történő halkihelyezés bővül, és a kihelyezett állomány szerkezet a környezeti adottságnak megfelelő.

A természetes vizek halállományának fenntartását és fejlesztését már meghatározóan a horgászbevételekből finanszírozzák a hasznosítók. A horgászható vizek halasítási igénye magyar tógazdasági termelésből kerül kielégítésre. A horgászat, illetve a horgászturizmus szerepe a vidékfejlesztésben felértékelődik.

Az oktatás megfelelő létszámú és képzettségű (közép- és felsőfokú) szakembert biztosít az ágazati vertikum számára. A kutatás-fejlesztés finanszírozási gondja megoldódik, az új alkalmazott kutatási eredmények gyorsan bevezetésre kerülnek a mindennapi gazdálkodási gyakorlatba is. Az oktató-kutató szféra folyamatos kapcsolatot ápol a termeléssel, megvalósul a viszonyossági alapokon nyugvó szaktanácsadási rendszer, mely számára naprakész és megbízható adatok állnak rendelkezésre a szektor vonatkozásában. Egészében véve javul az ágazat társadalmi elismertsége.

Az ágazati termékpálya mentén megvalósul az esélyegyenlőség, mind a foglalkoztatottak, mind a vállalkozások kapcsán, vagyis sem munkavállalók, sem a kis és mikro-vállalkozások nem szenvednek jelentős versenyhátrányt.

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

3. A MAGYAR HALÁSZATI ÁGAZAT ÁLTALÁNOS BEMUTATÁSA

3.1. A halászati ágazat nemzetgazdasági jelentősége

A hazai akvakultúrás haltermelés több mint kilencven százalékban a tógazdasági termelést jelenti, amely során többségében pontyot, busát, amurt és néhány ragadozó halfajt (harcsa, süllő és csuka) állítanak elő. Magyarország vízrajzi és klimatikus adottságai kedvezőek a tógazdasági halhús termeléséhez, mely alapvetően a klasszikus halastavi technológiák alkalmazását jelenti. Sajátossága a regionalitás: az ország egyes térségeiben jellemző gazdálkodási tevékenység, míg másutt szinte teljesen hiányzik (1. ábra).

1. ábra A jelentősebb halászati termelőhelyek Magyarországon

Forrás: HALTERMOSZ, 2006

Az ágazat nemzetgazdasági súlyának megítélésakor az egyik leggyakrabban használt mutató a a GDP-hez való hozzájárulás 2006-ban a magyar halászati ágazat (termelés + természetesvízi halfogás) éves étkezési hal termelési értéke mintegy 9,5 milliárd Ft volt, melyből a tógazdaság étkezési haltermelés 6 milliárd Ft és a természetesvízi étkezési halfogás 3,5 milliárd Ft volt. Ezzel az értékkel a halászati ágazat étkezési hal termelés 0,04%-kal járul hozzá a nemzetgazdasági GDP-hez. Jelentősége azonban ezen túlmutat, mivel számos ellátó és kiszolgáló ágazat léte, valamint a teljes rekreációs célú halászat és horgászat, illetve ezek gazdasági teljesítménye ezen szektoron alapszik.

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

Külön kiemelő a természeti környezet megőrzéséhez és a vidéki megélhetési lehetőségekhez való hozzájárulásának társadalmi értéke és az, hogy a hazai tógazdasági haltermelés „gabona alapú ágazat”, amely csökkenteni tudja az esetlegesen felhalmozódó gabonakészleteket, elsősorban a búza, árpa, triticálé és a kukorica vonatkozásában.

Ha a hazai üzemelő halastavak területét vesszük alapul, akkor átlagosan 2 tonna/ha-os gabona felhasználással számolva az ágazat éves gabonaszükséglete mintegy 50 ezer tonna, mely 12-16 ezer hektár szántóterület lekötést jelent a mindenkori időjárási viszonyok és hozamok függvényében.

3.2. Az ágazat általános leírása és jellemzése az EHA rendelet prioritási tengelyei szerint

3.2.1. I. Prioritási tengely: Intézkedések a közösségi halászflootta szabályozására

Magyarország kontinentális zárt földrajzi elhelyezkedése miatt nem rendelkezik tengerrel, és nem rendelkezik tengeri halász flottával sem, ezért az ide tartozó intézkedések nem relevánsak.

3.2.2. II. Prioritási tengely: Akvakultúra, belvízi halászat, halászati és akvakultúra-termékek feldolgozása és forgalmazása

Az ágazat általános leírásában a 2006-os hivatalos statisztikai adatokat használjuk, melyek közül a tógazdasági haltermelés adatainak forrása az Agrárgazdasági Kutató Intézet (AKI), míg a természetes vizekre vonatkozó adatok forrása az Országos Halászati Adattár (HAKI). A gazdasági és kereskedelmi adatok forrása a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) nyílt adatbázisai. A tendenciák érzékeltetésére az utóbbi hat év adatait a mellékletek között mutatjuk be.

A domborzati, vízrajzi és éghajlati viszonyok mellett az őshonos halfauna összetételének is tulajdonítható, hogy a pontyos tógazdálkodás vált Magyarországon a haltermelés legfontosabb területévé. A tógazdasági és természetesvízi halgazdálkodáson kívül egyre nagyobb szerep jut az iparszerű, vagy intenzív haltermelésnek is.

Magyarország 2006. évi összes halfogása, azaz bruttó haltermelése 30 363 tonna volt, melyből 21 859 tonna az étkezési célú végtermék (a különbség az anyaállomány és a következő év népesítő anyagának továbbneveléséből adódik).

Hazánk gazdaságilag legfontosabb halfaja a ponty, mely az éves étkezési haltermelésünkben és fogásból mintegy 61%-kal részesedik. Második helyen a növényevő halak állnak 15%-kal, őket követik a ragadozó halak 13%-os részesedéssel, míg a fennmaradó 11%-ot a keszegfélék és egyéb halfajok alkotják. A ponty szerepe nem csak a tógazdaságokban meghatározó, hanem a víztározók és a holtágak, illetve egyéb élővizek halgazdálkodásában is. A horgászok összes halfogásának is 55%-a ponty, míg a horgászszervezetek haltelepítéseiben is több mint 80%-ot tesznek ki a különböző korosztályú ponty állományok.

3.2.2.1. Tógazdasági haltermelés

Magyarországon, a tógazdasági haltermelés a múltban is és a jelenben is a mezőgazdaság egyik ágazataként funkcionált, illetve funkcionál. A magyar típusú extenzív tógazdasági haltermelés technológiája mindig is megkívánta a más állattenyésztési ágazatokban megtermelt szervesanyag és a növénytermesztési ágazatokban előállított gabonafélék felhasználását. A napi munkaműveletek többsége jól kapcsolódott, illetve kapcsolódik a mezőgazdasági gépkapacitások és

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

humánerőforrások optimális kihasználásához, így az ágazat természetes módon a mezőgazdaság szerves részeként létezett, illetve létezik. Ez a típusú halgazdálkodás, melynek alapját képezik a nagyméretű, esetenként 150-200 hektáros termelő tavak, így teljes mértékben eltér a nyugat-európában elterjedt tógazdálkodási modelltől.

A hazai halastavak alapvetően mesterséges kialakításúak, legnagyobb részüket éppen a lecsapolt, kiszáradt, mély fekvésű, más mezőgazdasági ágazat számára gazdaságosan nem használható területeken hozták létre. A magyarországi halastavak mintegy 34 000 hektárral növelik a szárazzá váló Kárpát-medencében a vizes élőhelyek kiterjedését. Ez a tény már önmagában is jelentős mind vízgazdálkodási, mind természetvédelmi szempontból. A statisztikai adatok szerint Magyarországon 2006-ban 361 tógazdaság működött. A teljes tóterület 26 248 hektár, melyből az üzemelő tóterület 23 878 hektár volt. A különbség a szükséges szárazon tartásból, valamint rekonstrukciós munkálatokból adódik. A Nemzeti Vidékfejlesztési Terv (NVT) agrár-környezetgazdálkodási intézkedése (AKG) „Extenzív halastavak fenntartása” célprogramjában 2005-ben 23 194 ha extenzív halastó terület tartozott. A NATURA 2000¹ hatálya alá tartozó területek nagysága összesen 15 615 ha halastó (a gazdaságok mintegy 60 %-a).

A magyarországi halastavak élővilága természetvédelmi szempontból mind hazai, mind európai szinten kiemelkedő. A halastavak rendkívül fontos ún. „lépőkő” (step stones) szerepet töltenek be az európai ökológiai hálózatban.

Európai jelentőségű a halastavak fészkelő, és vonuló madárállománya. A halastavakon megfigyelt madárfajok száma meghaladja a 300-at, azaz a Magyarországon előforduló fajok 80%-át. A hazai halastavakon a fészkelő fajok száma is meghaladja a százat. A vízhez kötődő madárfajok hazai állományának meghatározó hányada költ, táplálkozik, vagy pihen vonulása során a halastavakon, így azok nem csak a fajszám, hanem az állomány nagyság tekintetében is kiemelt jelentőségűek. Kiemelkedő a halastavakon mind a természetvédelmi oltalom alatt álló, mind az SPA jelölő fajok száma. A költő fajok közül európai jelentőségű a kanalas gém (*Platalea leucorodia*), cigányréce (*Aythya nyroca*), kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmaeus*) halastavi állománya, a vonulók közül ki kell emelni a darut (*Grus grus*) és a kis liliket (*Anser erythropus*).

A szintén európai jelentőségű, vidra (*Lutra lutra*) állomány jelentős hányadának biztosítanak élőhelyet a halastavak. Ennek köszönhetően a hazai vidra populáció nagysága stabilizálódott. Az „Alapítvány a Vidrákért” szervezet által 1995-től folyamatosan végzett magyarországi vidraállomány felmérési programok egyértelműen bizonyítják számunkra, hogy a hazai – Európában egyedülállóan gazdag – vidraállomány zöme (mintegy 60%-a) az extenzív halastavaknál él.

2006-ban az összes lehalászott hal 20 762 tonna, amelyből az étkezési hal mennyisége 12 898 tonna és ugyanekkor a tógazdaságokban horgásztatással értékesített hal mennyisége 355 tonna volt. Az egy hektárra jutó szaporulat 2006-ban meghaladta az 550 kg-ot. A 75%-nyi ponty után tógazdaságainkban a második legjelentősebb halfaj csoport a növényevők (amur, fehér- és pettyes busa), melyek részesedése 17%. A harmadik nagy halfaj csoport a ragadozók (csuka, harcsa, süllő),

¹ A 275/2004. (X. 8.) számú kormányrendelet mellékletében kihirdetett területek kiterjedése Magyarországon 1,95 millió hektár. Ez hazánk területének mintegy 21%-a. 2006. október 17-től hatályba lépett a Natura 2000 területekre vonatkozó általános megállapításokat tartalmazó kormányrendelet módosítása. A környezetvédelmi és vízügyi miniszter 45/2006. (XII. 8.) KvVM rendelete mellékletei pedig tartalmazzák az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett helyrajzi számos földrészleteket.

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

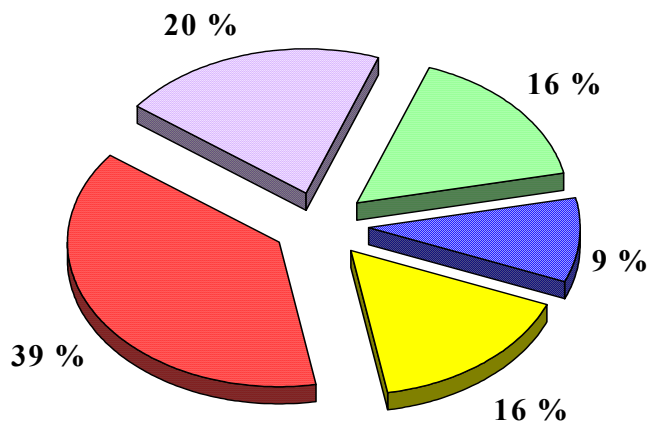
Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

melyek részesedése 2% (mely a torzítás miatt nem tartalmazza az 1 789 tonnás intenzívüzemi termelést, melynek döntő többsége az afrikai harcsa). A maradék 6%-ot a keszegfélék és egyéb halfajok alkotják.

A fogyasztási szokásokhoz igazodó étkezési ponty átlagsúlya 1,7 kg volt. A tógazdasági haltermelés jelentős szerepet játszik a természetes vizek halállománypótlás telepítő anyagának biztosításában is, továbbá a horgásztavak mennyiségi és minőségi haligényének kielégítésében.

A rendelkezésre álló adatok szerint Magyarországon az üzemelő halastavak mintegy 68%-át étkezési hal, 17%-át növendék hal előállítására, 10%-át ivadéknevelésre és a maradék 5%-ot pedig egyéb célra, például horgásztatással történő halértékesítésre hasznosítják egy termelési perióduson belül. A hazai halastavak kultúrállapotára jellemző, hogy mintegy 40%-a előregedett, és általában korszerűsítésre és/vagy felújításra szorul (2. ábra). Az elmúlt évtizedben a támogatási rendszer következtében a halastó felújítások a korábbinál nagyobb mértékűek voltak ugyan, de nem elegendők a több évtizedes, elhanyagolt műszaki állapotú tavak megmentéséhez. A stratégiai célkitűzések eléréséhez, az árualap biztosításához és a választék bővítéséhez a felújítások mellett új tavak építésére is lehetőséget kell biztosítani.

2. ábra A magyarországi halastavak építési idő szerinti megoszlása

1700 - 1919 1920 - 1944 1945 - 1959 1960 - 1979 1980 - napjainkig

Forrás: HALTERMOSZ, 2000

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

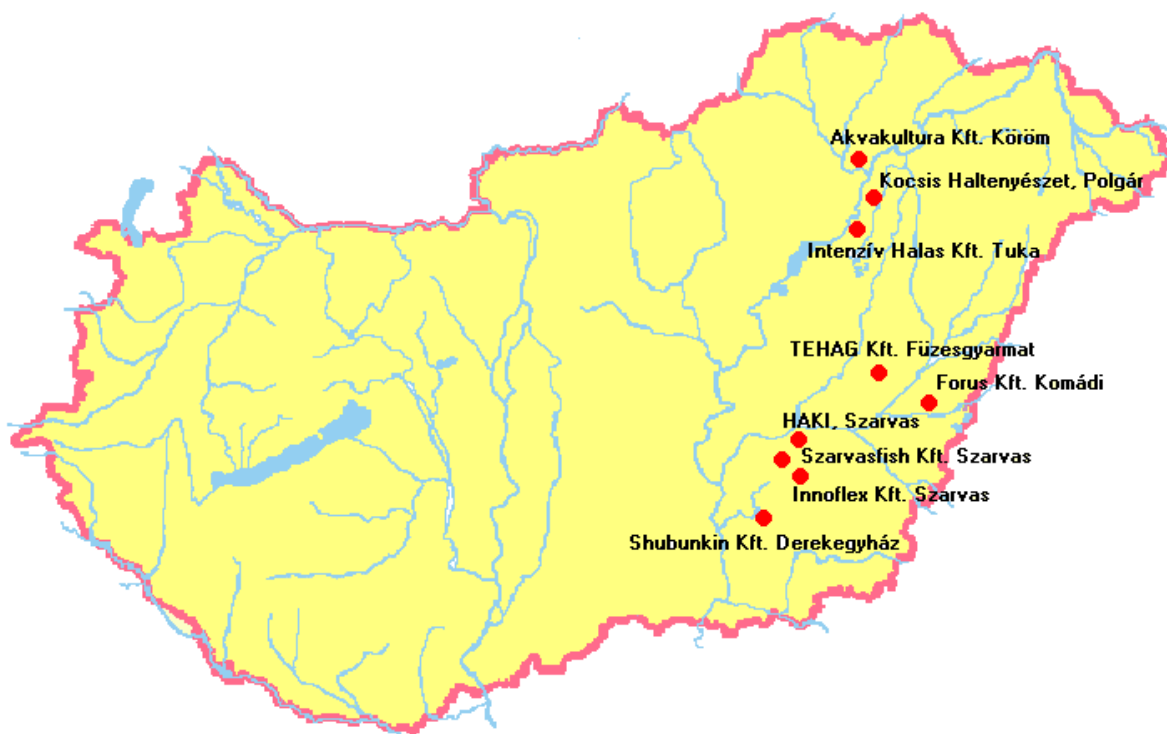
A tógazdasági haltermelésben az utóbbi években megjelent és egyre nagyobb teret nyer a természet közeli módon és meghatározott feltételek betartásával nevelt étkezési haltermelés, magyar szakmai szóhasználatnál élve a biohaltermelés, mely a 2092/91/EGK rendelet értelmében az organikus akvakultúra körébe tartozik.

A hazai tógazdaságok egyre nagyobb számban kapcsolódnak be az Nemzeti Vidékfejlesztési Terv (NVT) agrárkörnyezet gazdálkodási intézkedésének vizes élőhely célprogram csoportjaiba is (D1. extenzív halastavak fenntartása, D2. vizes élőhelyek létrehozása, D3. zsombékosok, mocsarak, lápok gondozása, D4. nádgazdálkodás). Ez a program biztosítja a fenntartható környezetbarát gazdálkodási gyakorlat napi alkalmazását.

3.2.2.2. Intenzív üzemi haltermelés

2006-ban 10 intenzív haltermelő üzem működött Magyarországon, melyek többsége geotermikus energiát hasznosító rendszer (3. ábra). Az intenzív rendszerekben előállított halmennyiség 2 081 tonna, ebből az étkezési célra előállított mennyiség 1 789 tonna volt.

3. ábra A geotermikus energiát hasznosító intenzív üzemi halászati termelőhelyek Magyarországon

Forrás: VÁRADIL., 2007

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

Az intenzív üzemek összes termelése az utóbbi években folyamatosan növekszik. 2003-hoz viszonyítva a 2006-os teljes termelés mintegy 67%-kal növekedett- jól bizonyítva a piaci kereslet „húzóerejét”. E számok igazolják a halászati termékek iránti kereslet növekedését, amire leggyorsabban, legrugalmasabban a viszonylag rövid termelési ciklusú iparszerű haltermelő üzemek tudnak reagálni. Intenzív üzemi haltermelésünk meghatározó jelentőségű halfaja továbbra is az afrikai harcsa (*Clarias sp.*), amelynek hazai piaci bevezetése az utóbbi években a magyar halászati ágazat sikertörténete. E halfajból a termelők 2006-ban mintegy 75%-kal többet értékesítettek, mint 2003-ban. Az afrikai harcsa az intenzív rendszerben nevelt hal mennyiségének mintegy 96%-át adja.

3.2.2.3. Természetesvízi halászat

A halászati ágazat másik termelő bázisa a természetes vizek és víztározók közvetlen hasznosítása. Ez alapvetően kétirányú: kereskedelmi halászat és a rekreációs célú hasznosítás. A rekreációs célú hasznosítás nagyobbik fele a horgászat (mintegy 320 ezer fő) és a kisebbik fele a kisszerszámos ún. „hobby halászat” (kb. 3000 fő). 2006. évben a két, illetve három szereplő együttes zsákmánya 7 540 tonna volt, melyből 7 172 tonna az étkezési célú.

A kereskedelmi célú halászat 2006-ban 2 806 tonna halat zsákmányolt – a teljes fogás mintegy 37%-át -, melynek kb. 41%-a ponty, 29%-a növényevő hal, 9%-a ragadozó és 21%-a egyéb hal.

A rekreációs célú fogás (ez alatt elsősorban a horgászatot értjük) 2006-ban 4 734 tonna volt – a teljes fogás mintegy 63%-a -, melynek kb. 55%-a ponty, 7%-a növényevő hal, 11%-a ragadozó és 27%-a egyéb hal.

A természetes vizek és víztározók területe közel ezerötszáz adminisztratív egységre, úgynevezett halászati vízterületre tagolódik, melyek halászati jogát általában 15 éves időtartamra pályázat útján nyerhetik el a hasznosítók, amely rekreációs hasznosítás lehetőségét is jelenti. A halászati vízterületek (az állam halászati joga érvényesül) nagysága mintegy 141 ezer hektár. Az üzemi halászat nagyobb és kisebb szereplőinek eszközállománya előregedett, pótlásuk a munkahely megőrzés és a halászhagyományok fennmaradása miatt indokolt.

Magyarországon a természetes vízterületeken és víztározókon folyik kereskedelmi célú halászat, részben a hagyományos halászati módszerekkel, részben a tógazdasági haltenyésztés bizonyos elemeinek átvételével (elsősorban a víztározókon és néhány holtágon). Ez utóbbi területek kivételével a vizek döntő többségén egyszerre folyik kereskedelmi célú és rekreációs halászat.

A természetesvízi halászatot folytató vállalkozások egy része tógazdasági tevékenységet is folytat és a halászati engedélyt kiváltók egy része nem főállásban végzi ezt a tevékenységét. A tógazdasági haltermelés fontos szerepet tölt be a természetes vizek halászatához szükséges tenyészanyag (köztük védett és veszélyeztetett fajok) előállításában.

3.2.2.4. Horgászat

A természetesvizek hasznosításában egyre meghatározóbb a horgászat, mint rekreációs tevékenység. A horgászok létszáma az 1960-as évek ötvenezres létszámáról háromezrezer fő fölé emelkedett, mely jelenleg mintegy 320 ezer fő. Ez a lakosság mintegy 3,2%-a, és ezzel az értékkel Európában a 13. helyen állunk.

Magyarország legnagyobb civil társadalmi szervezete a Magyar Országos Horgász Szövetség (MOHOSZ), mely 25 megyei illetve területi szövetséget és 1 079 egyesületet fog össze.

A természetes vizek rekreációs hasznosítása mellett jelentősen emelkedett a tógazdaságokban a horgásztatással értékesített halmennyiség is, így a természetes vizek mellett a tógazdaságok is megjelentek a rekreációs igények közvetlen kielégítésében. A tógazdaságok – mely a magyar

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

halászat alapvető bázisa - meghatározóak a természetes vizek hal utánpótlásában és ezáltal a horgászszákmány biztosításában. Az utóbbi években az évi közel hatezer tonnás telepítésből csak a ponty különböző korosztályai összesen ötezer tonnát tettek ki. A ragadozó halak telepített mennyisége mintegy 130 tonna volt, míg a fenn maradó részt más nemes halak, és a keszegfélék adták.

3.2.2.5. *Halfeldolgozás, kereskedelem és marketing*

Magyarországon jelenleg 24 jelentősebb halfeldolgozó üzem² működik, melyből 18 főleg elsődleges halfeldolgozással foglalkozik, további 6 üzem a halfeldolgozás különböző specializált formáit (pácolt hal gyártás, halfüstölés) végzi (4. ábra). Az üzemek többségében importhal átsomagolással is foglalkoznak. Az elsődleges halfeldolgozási kapacitás a legnagyobb üzemben 5,2 tonna/8 órás műszak. A legkisebb kapacitású üzem 0,4 tonna/műszak élőhal feldolgozására alkalmas.

Az évente feldolgozott halmennyiség körülbelül ötezer tonna, melynek kb. 45-50%-a a hazai édesvízi hal (ebből több mint ezerhétszáz tonna afrikai harcsa), a többi import eredetű hal. A hazai feldolgozó üzemek által előállított termékek közül legjelentősebb a csomagolt, fagyasztott és az előhűtött haltörzs. További termékek: halszelet, halfilé friss és fagyasztott formában, halkonzerv, halászléalap és kocka, pácolt hal, füstölt hal, halpép, valamint hidegkonyhai készítmények, úgymint különböző pástétomok és halsaláták. A hazai alapanyag feldolgozásával előállított termékek közül legjelentősebbek az előrecsomagolt tisztított haltörzsek, és halszeletek, valamint a halászlé alapanyagok és sűrítmények.

A hazai halforgalmazásra jellemző, hogy a legfontosabb termékpálya szereplők minőségükben nem változtak, azonban a gazdasági jelentőségük és az általuk forgalmazott hal és halászati termékek mennyisége viszont igen. Ez a termékpálya az elmúlt 10 évben alaposan átrendeződött. A változások, illetve átrendeződések jelenleg is folyamatban vannak, melynek főbb elemei:

- csökken az élőhal exportunk, és jelentősen nem növekszik a feldolgozott halászati termékeink kivitele,
- a horgászipiac jelentősége folyamatosan növekszik,
- csökken a halkereskedők forgalomban betöltött szerepe és a kiskereskedelmi egységek száma is folyamatosan csökken, miközben a szuper- és hipermarketek szerepe folyamatosan növekszik, mind az élőhal és mind a feldolgozott termékek vonatkozásában,
- a halfeldolgozó üzemek kibocsátása mind mennyiségben és mind választékban ugyan csak kismértékben, de növekszik,
- direkt módon a fogyasztók felé közvetlenül történő értékesítés jelenlegi szintje alacsony,
- a vendéglátóipar szerepe stagnál a halforgalmazásban, egyes térségekben szerepe elenyésző, míg másutt rendkívül számottevő.

---

² Több mint 24 üzem rendelkezik a halfeldolgozáshoz szükséges engedéllyel és okiratokkal, de a feldolgozó tevékenységet ténylegesen is folytató szervezetek száma ettől kevesebb.

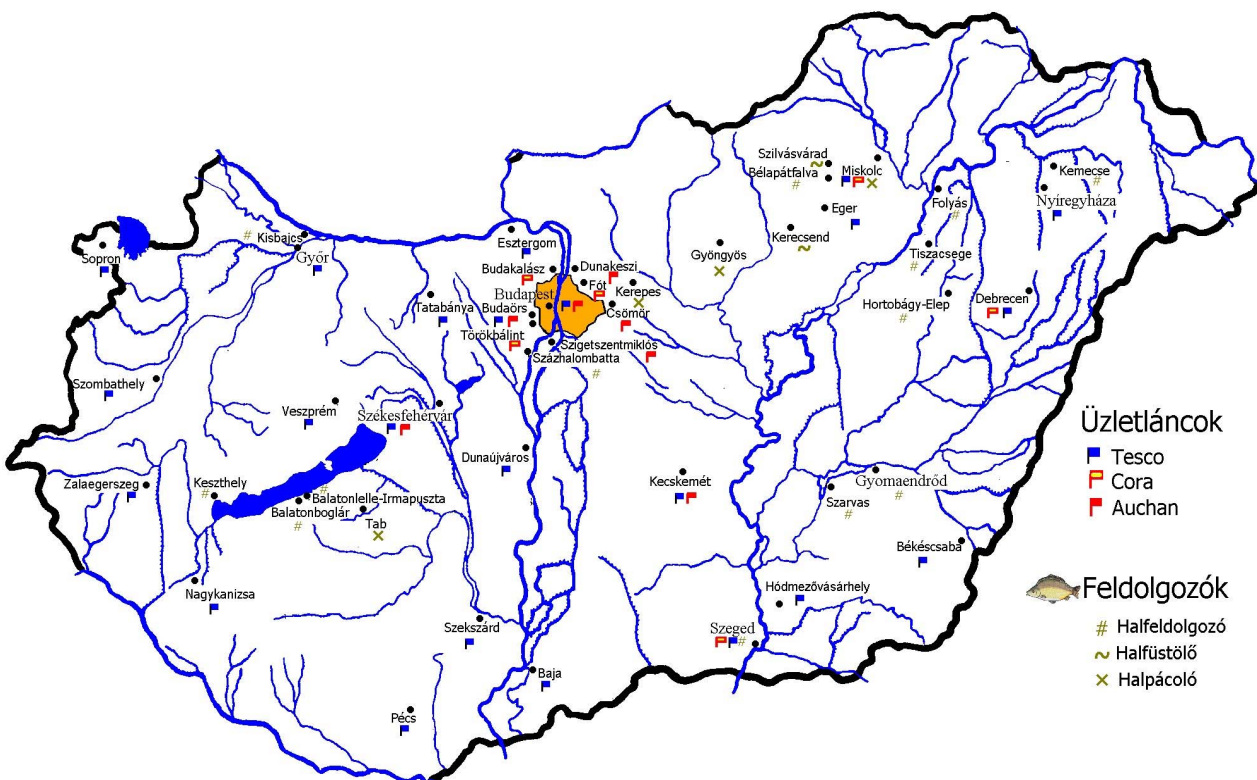

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

4. ábra

A magyarországi jelentősebb halfeldolgozó üzemek és a halforgalmazás szempontjából fontosabb üzletláncok területi elhelyezkedése

Forrás: HALTERMOSZ, 2006

Sajátos helyzet hazánkban, hogy a haltermeléssel, illetve halászattal foglalkozó vállalkozások azok, amelyek meghatározóak a halfeldolgozásban is annak ellenére, hogy megtalálhatók önálló, csak halfeldolgozással (konzerv, pácoló, füstölő stb.) és halforgalmazással foglalkozó üzemek is (5. ábra).

Az export tevékenységet főleg a haltermelők és halkereskedők bonyolítják, mivel annak elsődleges formája az élőhal. Az importban - mely főleg feldolgozott, vagy elsődleges feldolgozáson átesett halak forgalmazását jelenti – megjelennek a szupermarket hálózatok is. Az élőhal importot – mely mennyiségében ugyan nem jelentős – elsődlegesen a haltermelők és közvetítői kereskedők bonyolítják. A ponty esetében a fő kiviteli irány Németország, a busa esetében Lengyelország, míg az intenzív rendszerekben előállított és exportra kerülő halfajok elsősorban Olaszországban kerül értékesítésre. A legfontosabb konkurensünk az európai piacokon Csehország.

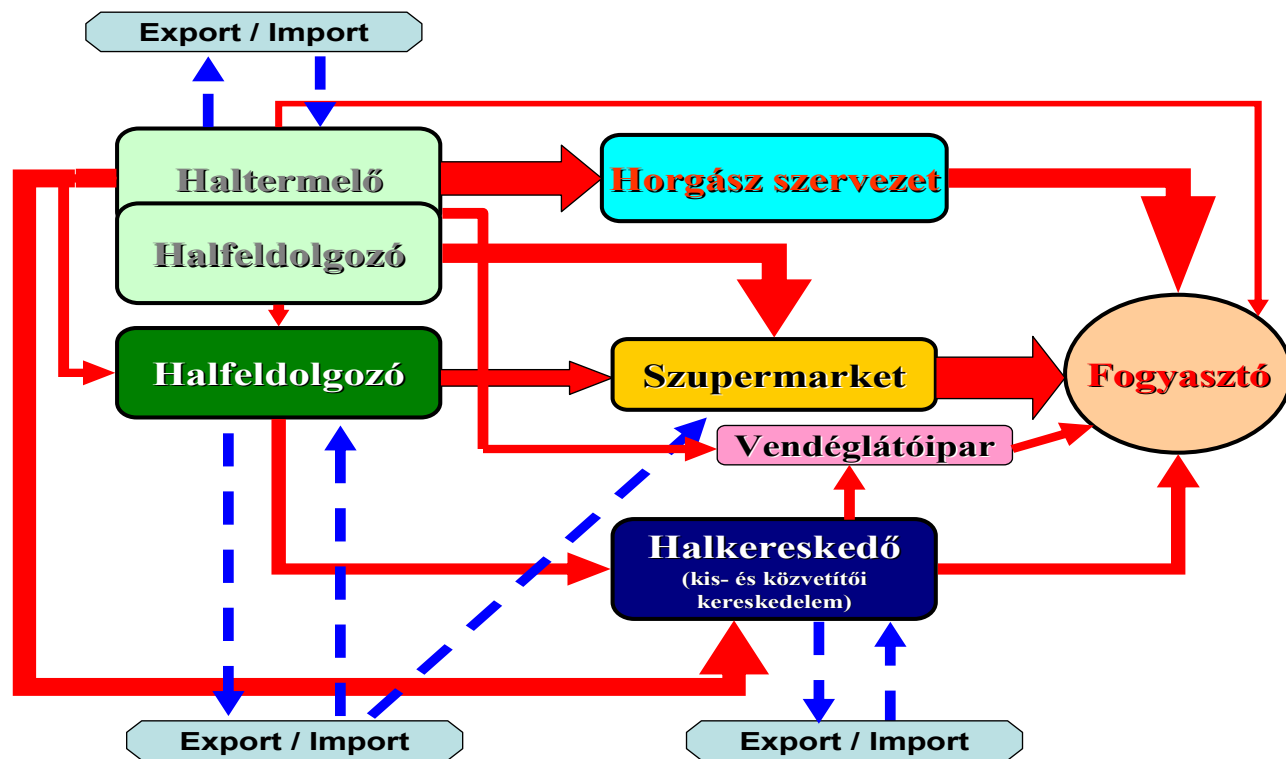
Magyarországon, - a Nyugat-Európában széles körben elterjedt - halászati aukciós központok nincsenek, és a jövőben sem valószínűsíthető a létrejöttük.

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

5. ábra A magyarországi halforgalmazás főbb irányai

Sajnálatos tény, hogy az export elsősorban élőhalat és alacsony feldolgozottsági szintű termékeket takar az importtal szemben, ahol meghatározó a nagy hozzáadott értékkel rendelkező, magas feldolgozottsági szintű termékek aránya.

Magyarország hal és halászati termék importja, mind volumenében, mind értékében jelentősen meghaladja a kivitelt (mennyiségben 14-szeres, értékben 13-szoros a különbség 2006. évben). Az utóbbi négy év export-import adatai a hal és halászati termékek import arányának növekedését szemlélteti az 1. táblázat.

1. táblázat Magyarország hal- és halászati termék export-importja (2003-2006)

Megnevezés	2003		2004		2005		2006	
	Nettó tömeg tonna	Érték ezer USD	Nettó tömeg tonna	Érték ezer EUR	Nettó tömeg tonna	Érték ezer EUR	Nettó tömeg tonna	Érték ezer EUR
Export	2 704	4 991	1 964	3 325	1 000	2 367	1 316	3 433
Import	17 437	32 669	18 836	36 536	17 507	43 068	18 546	44 651
Exp/Imp %	15.5	15.3	10.4	8.8	5.7	5.5	7.1	7.7

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

3.2.3. III. Prioritási tengely: Közös érdekeket célzó intézkedések

3.2.3.1. Halászati kutatás

A magyar halászati kutatás komoly múltra tekint vissza: 2006-ban ünnepelte intézményes fennállásának 100. évfordulóját.

A magyar halászati kutatások célja és feladatai összhangban vannak a nemzeti halászati stratégiai célokkal, és azok megvalósítását segítik el. A kutatás-fejlesztésnek az oktatással és szaktanácsadással együttműködve vízi erőforrásaink felelősségteljes hasznosítására és védelmére kell összpontosítania, az egészséges táplálkozás fejlesztése és az életminőség javítása érdekében.

Jelentősebb halászati kutatások a szarvasi székhelyű Halászati és Öntözési Kutatóintézetben (HAKI), az MTA intézményeiben, valamint egyetemi tanszékeken, egyes magánvállalkozásoknál, és nemzeti park igazgatóságaihoz kapcsolódóan folynak. A közöttük kialakult szoros együttműködést folytatni kell a nemzeti és nemzetközi projektek mentén szerveződő konzorciumok formájában, ahol a termelők elengedhetetlen szereplők.

A kutatások eredményeinek gyakorlati alkalmazását a már meglévő és a jövőben még szorosabban megvalósuló hosszú távú partnerség ösztönzésével kívánjuk elérni a kutatók és a halászati ágazat szereplői között. A halászati kutatás és gyakorlat kapcsolata innovatív fejlesztések keretében is megvalósul. Az innováció és technológiatranszfer szerepe az intenzív technológiák és az integrált technológiák megvalósításában különösen jelentős. Kiemelt együttműködésre van szükség a halászati ágazat és az alapjait jelentő vízi környezet viszonyának kutatásában és a kapcsolat rendszer harmonizálásában.

3.2.3.2. Promóció és piacfejlesztés

A magyar általános fogyasztói szokások lassú változása következtében a halfogyasztási szokások is változóban vannak. A többéves promóciós akcióknak valamint a folyamatos árukínálat biztosításának köszönhetően az ünnepekhez, kiemelten a karácsonyhoz és a húsvéhoz kötött fogyasztási csúcson kívül a rendszeres halfogyasztás jelei is mutatkoznak. A fogyasztásösztönző kampányok támogatásán kívül jelentős a fogyasztók részére széles választékot biztosító termékfejlesztés támogatása is.

A halfogyasztást növelő kampányok szervezéséhez és eredményességének méréséhez elengedhetetlen a fogyasztók visszajelzéseinek elemzése, melyet a fogyasztói szokások folyamatos felmérésével és elemzésével érhetjük el.

3.2.3.3. A humán erőforrás helyzete a halászati ágazatban

Az ágazat méretéből következően a foglalkoztatottak száma is alacsony a mezőgazdaságban foglalkoztatottakhoz képest. Mivel többnyire a statisztikai küszöb alatt van az egyes egységekben foglalkoztatottak létszáma, statisztikai nyilvántartásuk nem teljes körűen megoldott. Gyakori az átfedés, például ugyanaz a dolgozó foglalkoztatható a gazdasági egység akvakultúras

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

létesítményében és halfeldolgozójában egyaránt, vagy egyazon dolgozó alkalmazottja a vállalkozás tógazdaságának, de ugyanakkor természetesvízi halász is.

A jelenleg elérhető adatok szerint 2006. évben az akvakultúrában 1 188 fő teljes munkaidős (1 031 férfi és 157 nő), 123 részmunkaidős (92 férfi és 31 nő), valamint 42 fő (teljes munkaidős ekvivalensben kifejezve) alkalmi foglalkoztatott (37 férfi és 5 nő) (összesen 1 353 fő) dolgozott. Jelenleg nem rendelkezünk pontos adatokkal a természetesvízi halászatban és a halfeldolgozásban foglalkoztatottak számáról.

Azonban felhívjuk a figyelmet arra a tényre, hogy a haltermelésben, mint alaptervékenységben dolgozók mellett, még továbbiak számára biztosítanak munkalehetőséget az input és output oldalhoz kapcsolódóan, így az „aqua-business”-ben tényleges foglalkoztatottak létszáma jelentősen meghaladja az alaptervékenységben foglalkoztatottakét.

A horgászattal hasznosított vizeken és azokat működtető fenntartó szervezetekben a főállású alkalmazottak száma is meghaladja a háromszáz főt, a részfoglalkozásban foglalkoztatottak száma megközelíti az ötszáz főt.

3.2.4. IV. Prioritási tengely: Halászati területek fenntartható fejlesztése

Ehhez a tengelyhez kapcsolódó intézkedések a Magyarországi viszonyokat alapul véve nem alkalmazhatóak, mivel az országban nem található olyan területeket ahol egyszerre jellemző az alacsony népsűrűség, a hanyatló halászat mely a településen lévő halászközösségek létét veszélyezteti. A potenciálisan önszerveződő akciócsoport sehol sem érné el a szükséges kritikus tömeget. Mindezek miatt a hazai döntéshozók az ágazati képvisellel egyeztetve úgy ítélték meg, hogy ezen prioritási tengely mentén nem fogalmazunk meg célkitűzéseket és támogatandó intézkedéscsomagokat.

3.2.5. V. Prioritási tengely: Technikai segítségnyújtás

A 2000-2006-os Közösségi tervezési időszakából a 2004. május elsejei Európai Unióhoz történt csatlakozásunkat követően az előzetesen elkészített, és a Bizottság által elfogadott Operatív Programnak megfelelően a HOPE (Halászati Orientációs Pénzügyi Eszköz) forrásából társfinanszírozott támogatások rendszerét az Agrár és Vidékfejlesztési Operatív Program (AVOP) tartalmazta. Ennek megfelelően a Technikai Segítségnyújtás (TS) a halászati program adminisztratív megvalósításában is az AVOP keretében történt. Mivel a 2007-2013 időszakra önálló program kidolgozása és megvalósítása szükséges, a TS keretei és támogatási irányai is önállóan kerülnek kidolgozásra. A technikai segítségnyújtás keretében kívánjuk folytatni a halászati ágazat statisztikai adatainak begyűjtését és feldolgozását, illetve ellátni az ezzel kapcsolatos adatszolgáltatási feladatokat.

A természetesvizek hasznosítói, területi, telepítési és lehalászási adatait az Országos Halászati Adattár (OHA), a tógazdaságokra vonatkozó adatokat az Agrárgazdasági Kutató Intézet (AKI) kezeli. A két adatbázis alapján évente elkészített összesítő jelentések képezik az alapját a különböző szervezeteknek megküldendő ország statisztikának (EUROSTAT, FAO, OECD). A két adatbázis egységes kezelése szükséges és ennek forrását folyamatosan biztosítani kell.

Az új tervezési időszakban élni kívánunk az EHA-ban szereplő lehetőséggel, és támogatni kívánjuk az igazgatási képességeket javítását, a Halászati Operatív Program előkészítésével, irányításával, monitoringjával, értékelésével, nyilvánosságával és ellenőrzésével kapcsolatos,

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

valamint a Közösségen belüli információterjesztésre, az együttműködés ösztönzésére és tapasztalatcserére irányuló intézkedéseket.

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

4. ÁGAZATI ELEMZÉS

A hazai halászati ágazat a kedvező ökológiai adottságok és a vidéki térségekben fellelhető erőforrások kihasználásában alapvető szerepet játszik. A hazai agrárgazdaság egyik nagy múltú és a jövőben is mindenképpen fenntartandó, illetve fejlesztendő ágazata. Mivel a magyar halászati ágazat esetében a halfeldolgozás és a termelés élesen nem válik el, ezért a halfeldolgozó szakágazat kérdéseit is ehelyütt tárgyaljuk. A teljes ágazati vertikum szereplői közül a halforgalmazás és értékesítés szinte teljes mértékben, míg a horgászat általában elválik a termelő egységektől.

4.1. Ágazati SWOT elemzés és fejlesztési lehetőségek

Az ágazati SWOT elemzést három meghatározó alágazatra bontva és a horgászatra végeztük el, melyek a következők: akvakultúra (2. táblázat), a természetesvízi halászat (3. táblázat), a horgászat (4. táblázat), valamint halfeldolgozás és marketing (5. táblázat)

4.1.1. Akvakultúra (SWOT analízis)

2. táblázat A magyar akvakultúra (tógazdasági és intenzív üzemi termelés) alágazat SWOT analízise

Strengths – Erősségek	Weaknesses – Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none"> - Kedvező klimatikus viszonyok - Jó minőségű tenyészanyag előállítás - A halastó vizes élőhelyként funkcionál - Polikultúrás termelési lehetőség - Magasabb szintű élelmiszerbiztonság a termelt, mint a fogott halak esetében - A víztakarékos és környezetbarát haltermelés technológiai alapjai ismertek - A biohal termelés technológiai alapjai adottak a tógazdaságokban - Bevezetett minőségbiztosítási rendszerek	<ul style="list-style-type: none"> - Degradálódott halastavak, alacsony műszaki színvonal a termelésben - Nem kellően képzett és kiöregedő munkaerő - Jelentős regionális különbségek a termelés feltételrendszerében - Konzervatív termelői szemlélet, innovatív szemlélet alacsony szintje - Magas kallódás és egyéb veszteségek - Integrációs kapcsolatok hiánya, alacsony színvonalú termelői szerveződések - Intenzív üzemi termelés alacsony energetikai hatékonysága - Hazai haltápok alacsony felhasználási szintje
Opportunities – Lehetőségek	Threats – Korlátok, Fenyegetettségek
<ul style="list-style-type: none"> - A magyar lakosság életminőségének javítása egészséges hal ellátással - Horgász halpiac folyamatos bővülése - A gabona-alapú állattenyésztési ágazatok kiemelt fejlesztése - Növekvő igény az akvakultúrákban termelt halak kihelyezésére - Öko- és horgászturizmus népszerűsége - Technológiatranszfer igény (fejlődő országok)	<ul style="list-style-type: none"> - Fokozódó madárkártétel (pl. kormorán) - Termelési költségek további növekedése - Koi-herpesz vírus - Vízzennyezések - Konfliktusok a természetvédelem, a vízgazdálkodás és a halászat között - Szigorodó állat- és természetvédelmi előírások

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

Erősségek

Tógazdaságaink vízrajzi adottságainak változatossága az élő környezet magas diverzitását eredményezte, így a területre a rendkívül gazdag biodiverzitás, illetve a tájképi elemek sokszínűsége jellemző. Ezen értékek fennmaradásához nagymértékben hozzájárult, hogy tógazdasági haltermelésünk környezetterhelése rendkívül alacsony szintű és a gazdálkodás évszázados szakmai tapasztalatokra alapozottan folyik.

Erőssége az ágazatnak, hogy bevezetett minőségbiztosítási rendszerek mentén folyik a haltermelés, mely magas szintű élelmiszerbiztonságot garantál a fogyasztók számára. Külön kiemelendő előny, hogy rendelkezésre állnak a víztakarékos és környezetbarát haltermelési technológiák és a minősített biohal termelés technológiai alapjai is adóttak a tógazdaságokban.

Gyengeségek

Az ágazat egyik gyenge pontja az általános termelői infrastruktúra állapota és a technikai színvonal (földművek, műtárgyak, gépek, műszaki berendezések stb.). Az ágazatban, más mezőgazdasági ágazatokhoz képest, a termelési folyamatok csak kis részben vannak gépesítve, így a technikai hatékonyság rendkívül alacsony.

További probléma, hogy egyes tájegységekben a halászatban dolgozók korösszetétele kedvezőtlen, magas a nyugdíj korhatár közelében lévők aránya, míg a fiatalabb halászok szakképzettsége, innovatív készsége hagy kívánnivalót maga után. A tógazdaságok többségében állandó jellegű probléma a vagyonvédelem, mely jelentős plusz kapacitások lekötését igényli emberi és eszköz oldalról egyaránt.

Másik kiemelt gyengeség, hogy a magyar haltermelők jelentős része nem rendelkezik megfelelő minőségű és kapacitású haltárolókkal, ennek következtében az őszi lehalászás során értékesítési problémái adódnak, kiszolgáltatottá válik a kereskedők felé, melynek eredménye a potenciális piaci áron aluli értékesítés.

Fenyegetettségek

A legfontosabb fenyegetettség a fokozódó madárkártétel, mely elsősorban a létszámában bővülő kormorán jelenlétének köszönhető. A másik kiemelendő veszély a Koi-herpesz vírus esetleges megjelenése a magyar tógazdaságokban, aminek a megakadályozására, ágazati összefogásra van szükség.

Lehetőségek

Az ágazati stratégiát megalapozó kedvező tendenciák közül kiemelendő a horgásztavak és egyéb természetes vízterek népesítéséhez szükséges halfajok növekvő kereslete, valamint a táplálkozási vonalon jelentkező egészséges életmódra való törekvés folyamatos térnyerése.

Következtetések

Szükség van specifikus beruházási (fejlesztési) támogatásokra, hogy azok adekváтан segítsék a fenntartható és egyben hosszabb távon is versenyképes ágazat fejlesztését azáltal, hogy előnyben részesítik az innovációt, a nagyobb hozzáadott értéket biztosító fejlesztéseket, az energia és költségtakarékosságot, a megújuló energia felhasználását, a minőségi termelést és a természeti környezet megóvását.

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

Az akvakultúra a környezettudatos gazdálkodás erősítésével, a környezetkímélő-környezetbarát haltermelési módszerek alkalmazásán keresztül hozzájárul a természeti értékek fennmaradásához, a környezeti állapot javulásához. Ezért e módszerek fokozottabb ösztönzése a jövőre nézve továbbra is feladat.

A piaci lehetőségek jobb kihasználása érdekében szükséges a termékpálya szereplői közötti együttműködés erősítése. Ösztönözni kell a haltermelőket az élelmiszerminőségi rendszerekben való részvételre, a közösségi előírások betartására, a termelést és értékesítést segítő információs rendszerek bevezetésére, valamint a piacon való együttes fellépésre az európai uniós szabályozásnak megfelelő halászati termelői csoportok alakításán keresztül.

A halászatban dolgozók korösszetételének javítása érdekében ösztönözni szükséges a fiatal halászok vállalkozásainak indítását, illetve a már működők termelési alapjainak a fejlesztését.

Az akvakultúra versenyképességének és fenntarthatóságának fokozása érdekében szükséges a halászok szaktudásának, innovatív gyakorlati ismereteinek bővítése. Ehhez a szaktanácsadási, tájékoztatási és üzemviteli szolgáltatások fejlesztése szükséges.

A tógazdasági és intenzív üzemi haltermelésben a választékbővítés érdekében ösztönözni szükséges a jó piaci lehetőségekkel rendelkező és hazánkban újak minősülő halfajok termelésbe vonását és piaci bevezetését. Ugyanakkor a meglévő magyar pontyfajták genetikai anyagának védelme nemcsak gazdasági, hanem társadalmi érdek is, mivel ez részét képezi nemzeti és kulturális örökségünknek is.

A járványt okozó halbetegségekkel szembeni megelőző intézkedéseknek és akcióknak kiemelt jelentőséget kell tulajdonítani, mely különösen vonatkozik a Koi-herpesz vírus esetleges megjelenésére. Ugyan ez a vírus az emberre közvetlenül nem jelent veszélyt, de a fogyasztók többsége a humán herpesz vírusra asszociálva valószínűleg elfordulna a halfogyasztástól, így hatása arányaiban hasonló lenne a madárinfluenza által okozott baromfi-hús-fogyasztás csökkenéséhez.

Összegezve az akvakultúra fejlődési lehetőségét, az elsősorban a humántőke javításában, a termeléshez szükséges erőforrások minőségi (rekonstrukció) és mennyiségi megújulásában, a szerkezetátalakításában, az innovációban, valamint a minőségi termék-előállításban rejlik. Olyan, több lábon álló, diverzifikált és egyben multifunkciós halgazdaság kialakítására kell törekedni, mely nem terheli a környezetet, és amely az alacsonyabb képzettségűeknek is munkalehetőséget kínál. Külön ki kell emelni a direkt, azaz a halászati telephelyeken a közvetlen fogyasztók felé történő értékesítés szerepét („szedd magad akció”), melynek az egyik legkézenfekvőbb formája a helyi horgásztatás és az ehhez kapcsolódó halvásárlás.

4.1.2. Természetesvízi halászat és horgászat (SWOT analízis)

3. táblázat A magyar természetesvízi halászat SWOT analízise

Strengths – Erősségek	Weaknesses – Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none"> - Megfelelő klimatikus és vízrajzi viszonyok (Balaton, Duna és a Tisza és ezek vízrendszere) - Halászati hagyományok - Működő termelői csoportok - Az értékesítésben integrált halászok	<ul style="list-style-type: none"> - vízminőségből fakadó kockázatok - Kiegyenlítetlen és időszakosan bizonytalan árualap - Alacsony fogástechnikai színvonal a halászatban - Nem kellően kidolgozott és alkalmazott szelektív halászati módok - Halórzés alacsony színvonala, hiányos adatgyűjtés és adatszolgáltatás

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

Opportunities – Lehetőségek	Threats – Korlátok, Fenyegetettségek
<ul style="list-style-type: none"> - Rekreációs célú halgazdálkodási tevékenység folyamatos bővülése - Szelektív halászat szükségessége a természetes víztereken - Horgász halpiac bővülése	<ul style="list-style-type: none"> - Szigorodó állatvédelmi, környezet- és természetvédelmi előírások - Fokozódó madárkártétel (pl. kormorán) - A horgásztársadalom ellenérzései - Fogyasztói félelem a vízszennyezések hatásainak kitett halakkal szemben

4. táblázat A magyar horgászat SWOT analízise

Strengths – Erősségek	Weaknesses – Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none"> - Megfelelő klimatikus és vízrajzi viszonyok (Balaton, Duna és a Tisza és ezek vízrendszere) - Minden víztípus hasznosítható horgászattal - Jelentős társadalmi bázis, rekreációs jelentőség - Jól és hatékonyan működő szervezeti felépítés - Háttér ipar és eszköz ellátás jól kiépített - Jól működő adatszolgáltatás és adatkezelés	<ul style="list-style-type: none"> - Horgászkezelésű vizek halórzése bár jól működik, de a szabálysértések szankcionálása gyenge, nem visszatartó erejű - „Megélhetési horgászat” jelenléte - Gyakori horgászetikába ütköző magatartás a vízpartokon
Opportunities – Lehetőségek	Threats – Korlátok, Fenyegetettségek
<ul style="list-style-type: none"> - Horgászati célú halgazdálkodás kiterjesztése - A rekreációs célú halgazdálkodási tevékenység folyamatos bővülése - Társadalmi bázis és rekreációs hatékonyság növelése - A szabadidő aktív eltöltésének növekvő igénye - Horgász turizmus, és a horgászathoz kapcsolódó valamennyi szolgáltatás fejlesztése - Környezettudatos nevelés egyik eszköze	<ul style="list-style-type: none"> - A vizek alacsony természetes állománypótlódása - A vonatkozó jogszabályok hiányosságai, és a végrehajthatóság rossz hatékonysága - A természetes vizek, mint élőhelyek degradálódása - Az ifjúság a szabadidő-sporttól való lassú távolmaradása

Erősségek

Az egyik legfontosabb erősségünk a kiváló klimatikus és vízrajzi viszonyok (Balaton, Duna, Tisza és ezek vízrendszere) megléte, amely alapja a nagy múltú halászati hagyományok további folytatásának. További erősségként jelenik meg az értékesítés területén termelői csoportokba, vagy egyéb integrációkba szerveződött halászok aktivitása.

Gyengeségek

A legfontosabb problémák ezen a területen az élőhelyek degradációjával kapcsolatosak, aminek következtében abszolút értékben is csökkennek a fogások és azon belül az értékesebb halfajok aránya is egyre kisebb. A legfontosabb negatívan ható tényezők az ívőhelyek és halbölcsők megszűnése, a vízterek feliszapolódása, a kiszámíthatatlan vízszennyezések és a kizárólag műszaki szempontokon alapuló vízrendezések tekinthetők.

A természetesvízi halászatból származó halfogás nehezen tervezhető, mennyisége és ütemezése nagymértékben múlik a halászszerencsén is, ezért időszakosan értékesítési és elhelyezési nehézségek lépnek fel. Az értékesítési lehetőségeket tovább rontja az a tény, hogy egy esetleges

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

vízszennyezés okozta „pánik hangulat” hasonlóan más ágazatokhoz (pl. marhahús BSE) akár több évre is befolyásolhatja a fogott halak étkezési célú értékesítését.

Specifikus és egyben jellemzően kelet-európai probléma a természetesvízi halgazdálkodás kapcsán a vagyonvédelem, benne a halállományok védelme.

Fenyegetettségek

Az egyik kiemelkedő fenyegetettség - a tógazdaságokhoz hasonlóan - a halfogyasztó madarak létszámának dinamikus bővülése, melyek közül kiemelkedik a kormorán populáció nagyságával és halfogyasztásával. A másik veszélyt a természetes vizek beszűkülése és degradálódása jelenti, amely leghamarabb a természetes ívóhelyek és halbölcsők elvesztésében jelentkezik.

Lehetőségek

Az ágazati stratégiát megalapozó kedvező tendenciák közül kiemelkedik a horgászatnak, mint a szabadidő eltöltésének aktív módjának a folyamatos népszerűsége. Másik pozitív tény, hogy a vízi környezetet ismerő és szerető emberek (mint, pl. a horgásztársadalom) bizonyítottan környezettudatosabban élnek, mint a nemzeti átlag és ezért ez komoly társadalmi hasznossággal bír.

Következtetések

Mindenképpen szükséges a szelektív jellegű természetes vízi halászat fenntartása, a magyar halászati hagyományok ápolása és az elhasználódott halászati eszközök minőségi megújítása. Folyamatosan korszerűsíteni szükséges a szelektív halászati módszereket, így ezen a területen az innovatív fejlesztéseket támogatni kell. A vízpartokon és vizeken mielőbb orvosolni kell a vagyonvédelmi problémákat, más érintett szervezetekkel és hatóságokkal együttműködve.

További elvárás, hogy a természetes vizekben található halfajok - gazdasági és természeti szempontból - optimális arányának a biztosítása érdekében a hazai akvakultúrának kiemelt szerepet kell biztosítani a halutánpótlás területén.

4.1.3. Halfeldolgozás és marketing (SWOT analízis)

5. táblázat A magyar halfeldolgozás és marketing SWOT analízise

Strengths – Erősségek	Weaknesses – Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none"> - Bővülő feldolgozott termékpaletta - Bevezetett minőségbiztosítási rendszerek (HACCP, ISO) - Nyomonkövethetőség (tótól a tányérig) esetenként megvalósul a nagy üzletláncoknál - Bio-halfeldolgozás - Működő marketingkommunikációs program	<ul style="list-style-type: none"> - Alacsony műszaki technikai színvonal feldolgozásban - A tógazdasági termelés túlzottan ponty-centrikus - Az elsődleges feldolgozás túlsúlya - Alacsony feldolgozottsági szint - alacsony hozzáadott érték - A halfeldolgozók humán erőforrása nem kellően képzett - Az innovatív szemlélet hiánya - Termelők gyenge alkupozíciója a hipermarket piacon - Az együttműködés hiánya az értékesítés területén

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

Opportunities – Lehetőségek	Threats – Korlátok, Fenyegedettségek
<ul style="list-style-type: none"> - Lassan, de növekvő mértékű kereslet - Közétkeztetés növekvő gazdasági súlya - Ellátatlan területek (fehér foltok) a halértékesítésben - Halfogyasztáshoz is kötődő hagyományos tájjellegű rendezvények iránti igény fokozódása	<ul style="list-style-type: none"> - Az export-import arány értékben még inkább eltolódik az import felé, mely főleg feldolgozott termékeket foglal magában - Szigorodó állatjóléti, élelmiszerbiztonsági előírások betartásának többlet költsége - A nemzetközi konkurencia erősödése - Helytelen fajnév használat a kereskedelemben - A „sütőhalak” piacán a tengeri halfajoknak versenyelőnyük van - Fogyasztói idegenkedés az új halfajokkal szemben

Erősségek

A szakágazat egyik erőssége a bevezetett minőségbiztosítási rendszerek megléte, és a számos vállalkozásnál megvalósított nyomon-követhetőségi rendszer működése. További erősség, hogy a legfontosabb halfeldolgozó egységek közvetlenül kapcsolódnak a termelési oldalhoz is, így kiiktatva az alapanyag terén a közvetítői kereskedelmet.

Gyengeségek

A hazai halfeldolgozó üzemek többségének szegényes a termékskálája, jellemzően a kis hozzáadott értékű termékek dominálnak. A kapacitáskihasználás – néhány üzemtől eltekintve – alacsony, és a műszaki és technikai színvonalról is ugyanez mondható el, mely szinte minden esetben relatíve magas energia költséget jelent. A környező országokban elterjedt technológiákat, gépeket jellemzően kis mértékben használjuk, meghatározó a kézi munkaerő használata a feldolgozás minden fázisában. Ezen tényezők miatt nagyon magasak a termelési költségek, melyek alacsony hozzáadott értékkel párosulnak.

Tovább súlyosbítja a helyzetet, hogy a feldolgozók szennyvízkezelése sok helyütt nem kielégítő színvonalú és az ezek megoldására létrehozott járulékos beruházások terheit az alaptevékenység nehezen tudja fedezni. Másik fontos terület a halfeldolgozók higiéniai színvonalának folyamatos fejlesztési igénye, mivel a külső szabályozó környezet és az élelmiszerbiztonsági előírások ezt várják el.

A fogyasztói oldalról nézve kiemelkedő probléma, hogy a magyar haltermékek ismertségének a relatív szintje nagyon alacsony. A fogyasztók többsége még mindig nem ismer a hagyományos halételeken kívül semmiféle más elkészítési módot. A promóció fontossága ezen a téren felbecsülhetetlen. Az igényes marketing munka hiánya nemcsak országos viszonylatban szembetűnő, de regionális szinten is, amelyért a termékpálya összes helyi szereplője is felelős.

Fenyegedettségek

A legfontosabb fenyegetettség az, hogy a szigorodó állatjóléti és élelmiszerbiztonsági előírások többletköltsége jelentősen növekedni fog és ezt a fogyasztói, illetve a termelői árban nem lehet majd kellő mértékben érvényesíteni.

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

Lehetőségek

A lehetőségek közül ki kell emelni, hogy ugyan elsősorban a városias térségekben, de fokozódik a kereslet a hal és halászati termékekkel szemben és az ezekhez kötődő kulináris rendezvények (pl. halászléfőző versenyek, hallakomák, stb.) népszerűsége is folyamatosan növekszik.

Következtetések

Szükséges a hazai halfeldolgozók technológiai és technikai korszerűsítése, higiénia helyzetének javítása, mely a biztonságos és egyben magas biológiai és hozzáadott értékkel rendelkező haltermékek előállítását célozza. Továbbá ösztönözni kell a minél szélesebb spektrumú termékskálák kialakítását és azok piaci bevezetését, illetve piacon tartását szolgáló marketing törekvéseket.

A halfeldolgozók műszaki fejlesztése kapcsán a szennyvíz és veszélyes hulladékok kezelésének is kiemelt figyelmet kell szentelni.

4.2. Problémaelemzés, kihívások

Az ágazati problémaelemzést problémafa segítségével három fő alágazatra bontva végeztük el, melyek: az akvakultúra (6. ábra), a természetes vízi halászat (7. ábra) és a halfeldolgozás és marketing (8. ábra).

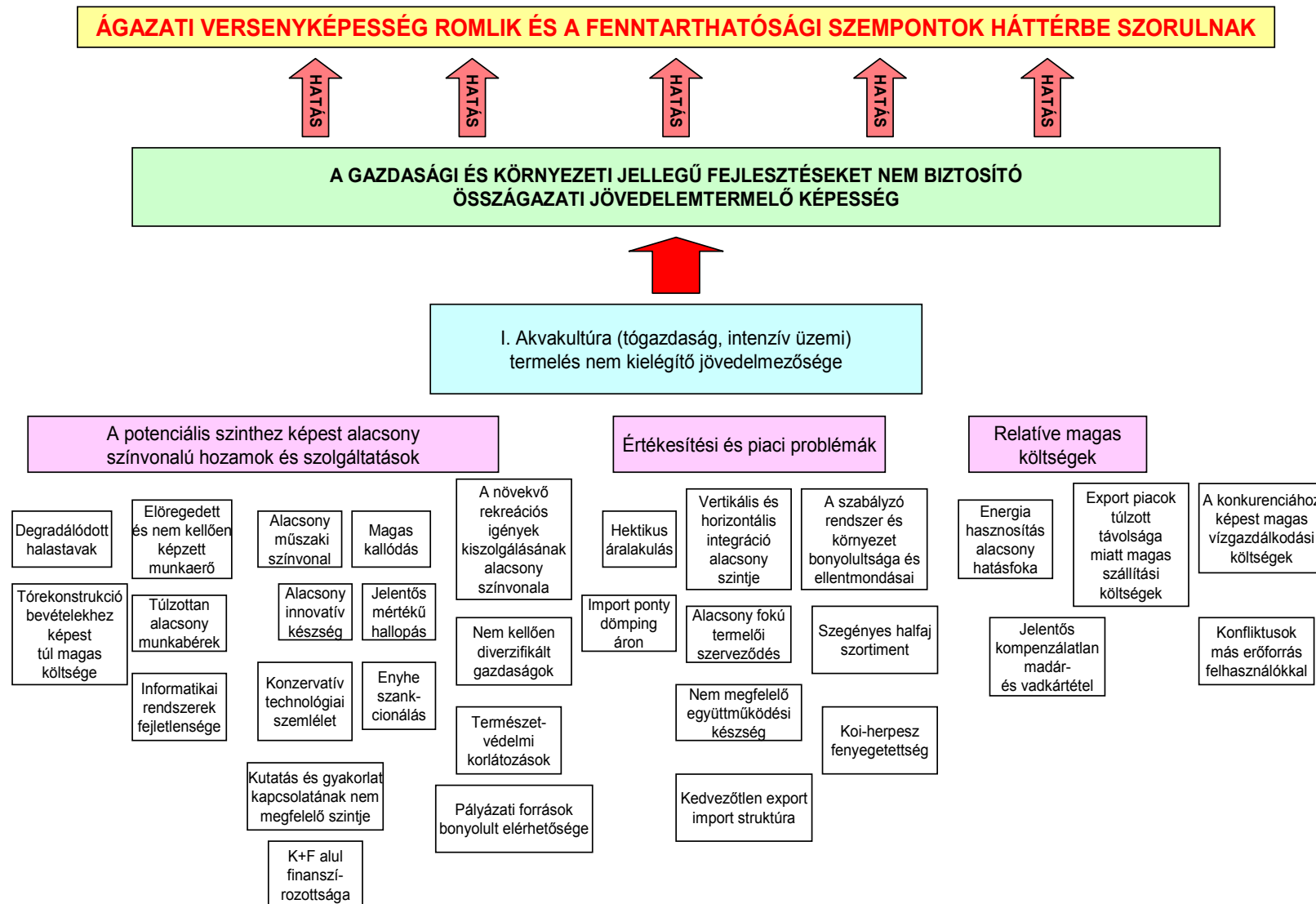
A későbbiekben megfogalmazott célkitűzések a problémákból lettek levezetve, illetve ezek alapján lettek meghatározva.

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

6. ábra A hazai akvakultúra problémafája

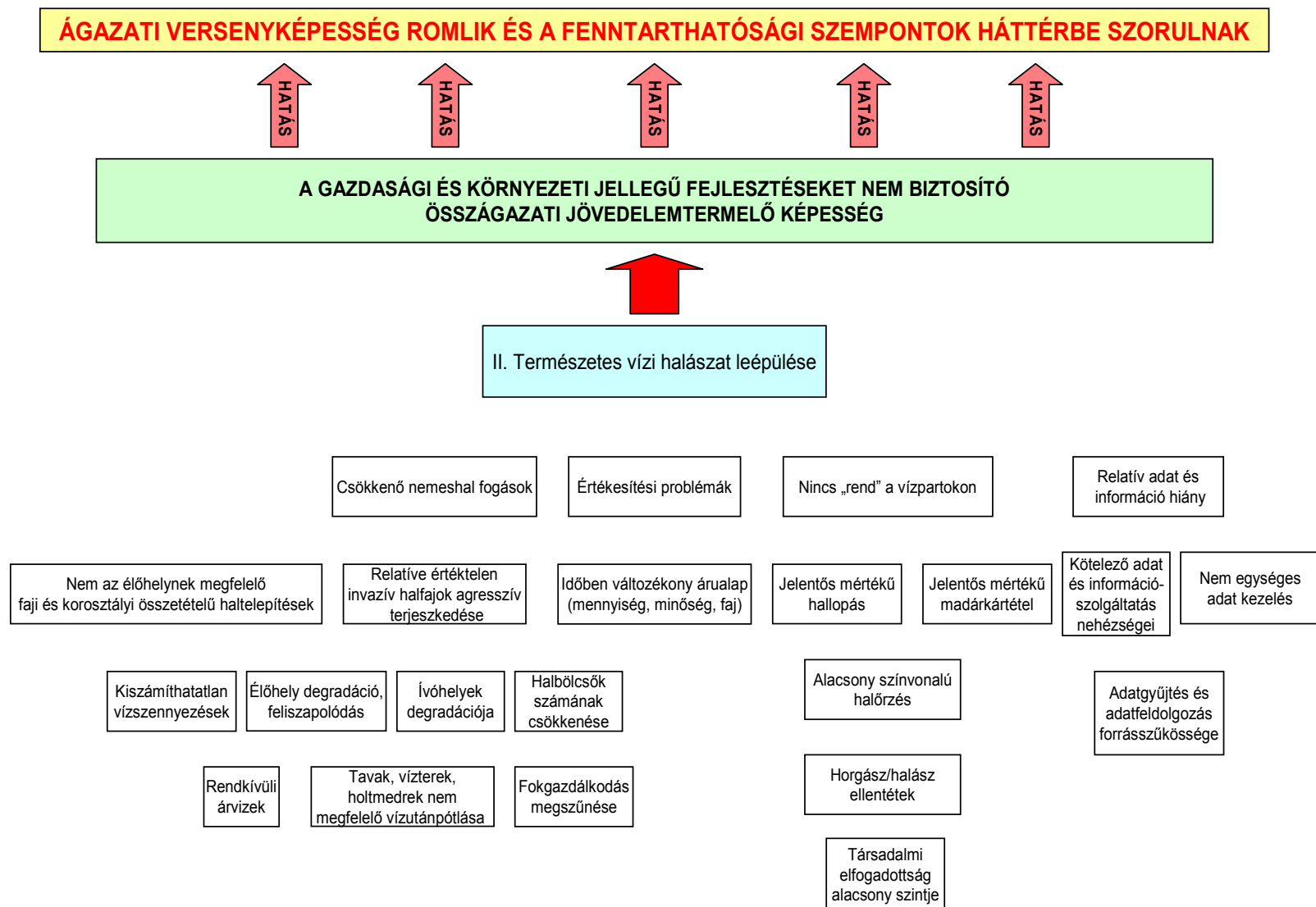

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

7. ábra A hazai természetesvízi halászat problémafája

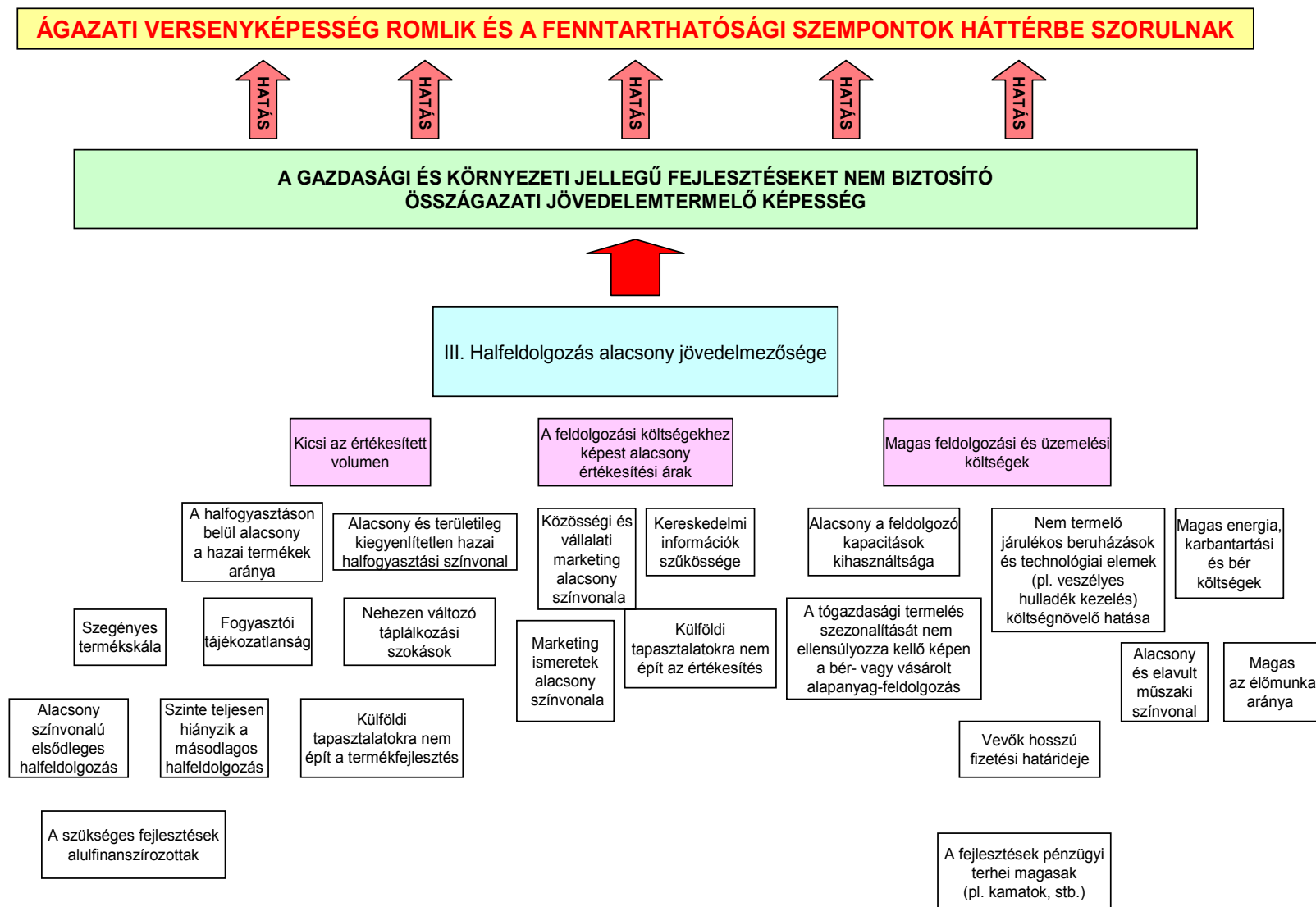

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

8. ábra A hazai halfeldolgozás és halkereskedelem problémafája

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

4.2.1. Problémák és kihívások az akvakultúra területén

A halászati ágazat egyik sarkalatos kérdése a víz minősége és ára. A környező országokban a halászati termelőknek - akik konkurensaink az európai és hazai halpiacokon – nem a magyarországival azonos nagyságrendű vízzel kapcsolatos költséget kell elviselniük, így ez jelentősen rontja a realizálható jövedelem-, illetve árpozícióinkat. A jövőben mindenképpen el kell mozdulni az ún. víztakarékos technológiák bevezetésének irányába is. Az iparszerű termelési rendszerek esetében különösen a geotermikus energiára alapozott üzemek fejlesztését kell kiemelni, annak ellenére, hogy a geotermikus energia halászati hasznosításának legnagyobb akadálya jelenleg az igen magas víz- és vízkezelési költség.

A víz minősége számos problémát vet fel, különös tekintettel arra, hogy az Európai Unió csatlakozásunktól kezdve Magyarországon is hatályos a 2000-ben hozott Víz Keretirányelv (EU-VKI). Ennek lényege, hogy rövid időtávlatban az EU országok a felszíni vizeiket jó ökológiai állapotba hozzák, vagy azok jó ökológiai állapotát fenntartják. Ennek az irányelvnek a betartása feltétlenül a környezetvédelmi előírások szigorodásával jár, mely plusz ráfordításokat és költségeket jelent a gazdálkodók számára. Korábban is jelentős feszültségeket okozott, hogy a víz ára a minőségétől teljes mértékben független volt. Egyértelmű, hogy a haltermelő csak azzal a vízzel tud gazdálkodni, amit a vízszolgáltató biztosít számára, de a gyakorlati tapasztalatok azt mutatják, hogy a tógazdaságokba érkező vizek minősége gyakran sem fizikai, sem kémiai paramétereiben nem felel meg a halastavi táplálóvízzel szemben támasztott követelményeknek. A jelenlegi szabályozás fő problémája, hogy a halastavak esetében nem rendelkezik arról, hogy mi a teendő, ha a gazdaság (adott paraméterre) eleve határérték feletti minőségű vizet kap, melyet csupán átenged a rendszerén.

A magyar tógazdasági haltermelés alapja a ponty és ez középtávon nem fog megváltozni. Az évszázados tenyésztői munka eredményeként rendelkezésre állnak a különböző adottságokhoz és termelési célokhoz adaptált, államilag elismert pontyfajták. E pontyfajták a magyar akvakultúra legértékesebb genetikai erőforrását alkotják, amelynek megóvásáról a jövőben is gondoskodni kell.

Lényeges, hogy a különböző halfajok részarányát mennyire tudjuk olyan halfajok javára eltolni (harcsa, süllő, csuka és compó,) amelyek rövidtávon szinte korlátok nélküli értékesítési lehetőségekkel bírnak. A termelésbiológiai-ökológiai és ökonómiai szempontoknak egyaránt megfelelő polikultúrás termelési szerkezet kialakítása szakmai kihívás a halastavi gazdálkodók számára.

Az ágazat egyik gyenge pontja a meglévő technikai színvonal: a földművek, műtárgyak, gépek, műszaki berendezések általános állapota. Az ágazatban, más mezőgazdasági ágazatokhoz képest, a termelési folyamatok csak kis részben vannak gépesítve, így a technikai hatékonyság rendkívül alacsony.

A magyar haltermelők jelentős része nem rendelkezik megfelelő minőségű és kapacitású haltárolókkal (telelő és tároló tavak), ennek következtében az őszi lehalászás során értékesítési problémái adódnak, kiszolgáltatottá válik a kereskedők felé melynek eredménye a kialakult potenciális piaci áron aluli értékesítés. Ez közvetlenül kárt okoz a termelőnek, de közvetve az egész ágazatnak, mivel „lenyomja” az értékesítési árakat és így piaci zavarokat okoz. A tógazdaságokban a tárolókapacitás minőségi és mennyiségi bővülése jelentősen csökkentené az ún. kényszerértékesítéseket, és kezelné az időszakos piaci többlet.

Az itthoni gazdag madárfauna és a vonuló fajok sokasága egyedülálló természeti értéket jelent hazánknak és Európának. Ennek a változatos élővilágnak a fenntartása összefoglalóan hazánk és Európa érdeke. Tudatosítani kell azt a szemléletet, hogy a halastavaknál élő/előforduló, természetvédelmi oltalom

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

alatt álló állatfajok egyedei nem károkozók, hanem a vizes élőhelyekhez kötődő élővilág szerves, elválaszthatatlan, valamennyiünk számára megőrzendő természeti értékei.

A tógazdaságokban a legnagyobb halfogyasztó madárfajok a kormorán, a szürke gém és a nagy kócsag. Az ország egyes területein a védett és nem védett vízimadarak okozta együttes hozamkiesés, elérheti a 20-30%-ot. A madarak mellett a halfogyasztó vidra az egyik leggyakrabban jelenlévő védett és kiemelten védendő emlősfaj. A hazai vizes élőhelyekhez kapcsolódó fajok védelmének komplex kezelését a jelenleg még nem létező, a túzok, haris vagy a fogoly mintájára szervezett vidra és védett vízimadár élőhely-fenntartási program jelenthetné az agrár-környezetgazdálkodás keretei között.

A halastavakon élő/előforduló, természetvédelmi oltalom alatt álló állatfajok egyedei megőrzése hosszabb távon csak úgy valósulhat meg, ha – felismerve és elfogadva ezen fajok kímélésének a szükségességét –, annak materiális terheit mind az uniós, mind a nemzeti források kiegészítik, vagyis annak valamennyi viselését nem csak az adott halastó bérlőjére/tulajdonosára terhelik. A jövőben a kölcsönös egymásra utaltság elve kell, hogy legyen az a vezérelv, ami meghatározza a tógazdák és a természetvédelem kapcsolatát.

Mindezek alapján az akvakultúra támogatásának keretében a biztonságos termelés minél magasabb szintjének eléréséhez szükséges támogatni olyan eszközök beszerzését is, amelyek a haltermelő területek védelmét szolgálják.

4.2.2. Problémák és kihívások a természetesvízi halászat és horgászat területén

A legfontosabb problémák ezen a területen az élőhelyek degradációjával kapcsolatosak, aminek következtében abszolút értékben is csökkennek a fogások és azon belül az értékesebb halfajok aránya is egyre kisebb. A legfontosabb negatívan befolyásoló tényezők az ívőhelyek és halbölcsők megszűnése és a vízterek feliszapolódása.

A természetesvízi halászatból származó halfogas nehezen tervezhető, mennyisége és ütemezése nagymértékben múlik a halászszerencsén is, ezért időnként értékesítési és elhelyezési nehézségek lépnek fel. Az értékesítési lehetőségeket tovább rontja az a tény, hogy egy esetleges vízszennyezés okozta „pánik hangulat” akár évekre is megakadályozhatja a fogott halak értékesítését.

Jelentős gond az ágazatban, hogy a lakosság jelentős része úgy érzi, hogy „nincs rend a vízparton”, azaz az intenzíven kezelt horgászvizek kivételével jelentős mértékűek a hallopások, és a vízparti szemtelenség is példátlan méreteket ölt. A jelentősebb vizeinken általában alacsony színvonalú és hatékonyságú a halórzés. A hallopások és szabálysértések miatti eljárások a mai jogi szabályozás szerint gyakran erélytelennek és hatástalannak bizonyulnak. A jogszabályokat be kell tartatni és a cselekmények súlyának megfelelő, visszatartó szankciókra van szükség. A legfontosabb kihívás a természetesvízi halászat számára olyan szelektivitást is biztosító halászati módok kialakítása, melyek a vízi környezetet és a horgászatot a lehető legkisebb mértékben zavarják és károsítják.

A másik fontos kihívás, a természetesvízi halgazdálkodás területén az adott élőhelynek megfelelő faji összetételű halállomány kialakítása, rehabilitációja és fenntartása, valamint az invazív és tájidegen halfajok háttérbe szorítása.

4.2.3. Problémák és kihívások a halfeldolgozás, a halfogyasztás és a piac területén

A hazai halfeldolgozó üzemek többségének szegényes a termékkálája, jellemzően kis hozzáadott értékű termékek dominálnak. A kapacitáskihasználás kritikusan alacsony, és a műszaki

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

és technikai színvonalról is ugyanez mondható el, mely szinte minden esetben relatíve magas energetikai költségvetést jelent. A más versenytárs országokban, széles körben elterjedt technológiákat, gépeket jellemzően nem használjuk, meghatározó a kézi munkaerő használata a feldolgozás minden fázisában. Ezen tényezők miatt nagyon magasak a termelési költségek, melyek alacsony hozzáadott értékkel párosulnak.

Tovább súlyosbítja a helyzetet, hogy a feldolgozók szennyvízkezelése sok helyütt nem kielégítő színvonalú és az ezek megoldására létrehozott járulékos beruházások terheit az alaptevékenység nehezen tudja fedezni.

A fogyasztói oldalról nézve kiemelkedő probléma, hogy a magyar haltermékek ismertségének a szintje nagyon alacsony. A fogyasztók többsége még mindig nem ismer a hagyományos halételeken kívül semmiféle más elkészítési módot. A promóció fontossága ezen a téren felbecsülhetetlen. Az igényes marketing munka hiánya nemcsak országos viszonylatban szembetűnő, de regionális szinten is, amelyért a termékpálya összes helyi szereplője is felelős.

A szektorral szemben kihívás, hogy a hazánkba irányuló feldolgozott haltermékek és friss hal beszállítása várhatóan tovább fog növekedni. A hazai kereskedelemben a tengeri halak és azokból előállított haltermékek mennyiségének és választékának további növekedésével kell számolni. Bár ez a hazai elsődlegesen feldolgozott friss hal és a tovább feldolgozott haltermékekkel szembeni konkurencia erősödését jelenti, de egyidejűleg a halhús és haltermék kínálatának bővülésével a fogyasztás növekedését is szolgálja. A termelők közötti összefogás értékesítési szinten nem kielégítő, minek következtében kiszolgáltatottak a piac többi szereplőjének. Mindenki maga próbálja értékesíteni a megtermelt halát, így a kereskedők, horgászegyesületek és nagy üzletláncok esetenként „kijátsszák” a termelőket egymás ellen. A piacon való egységesebb fellépés (pl. termelői csoport) mindenképpen jobb alkupozíciót eredményezne a termelők számára.

A nagyobb termelési kapacitással rendelkező gazdák már felismerték a folyamatos halellátás („nyári hal”) fontosságát, de még mindig nincs elegendő hal a májustól augusztusig tartó nyári szezonban, ami nemcsak nyári bevételt eredményezne a termelőknek, de az őszi- téli dömpinget is csökkentené. A folyamatos halellátás igénye csak az utóbbi 10 évben merült fel. Ennek két oka volt: az egyik a hipermarketek megjelenése, amelyek folyamatos halellátást igényelnek, a másik pedig a különböző horgászatással foglalkozó szervezetek megerősödése. Ezek már nem elégednek meg az évente egyszeri telepítésekkel, folyamatosan kívánják frissíteni a tavaik halállományát. Ezért azoknak a termelőknek, akik meg szeretnék tartani a vevőiket, vagy be szeretnének törni erre a piacra, fel kell készülniük az egész éven keresztül történő folyamatos halellátás biztosítására.

4.2.4. Horizontális jellegű problémák és kihívások

4.2.4.1. Oktatás, kutatás-fejlesztés, szaktanácsadás

A magyar középfokú halász-szakemberképzés válságban van. Egyre kevesebben választják hivatásszerűen a halász szakmát, ezért a gazdaságokban a képzett halászmesterek és halászsakmunkások száma folyamatosan csökken. Ez természetesen nagymértékben kihat a termelésre is. A halászmester állomány kiöregszik és nincsen mögötte új generáció. A legfontosabb kihívás az ágazatban dolgozók folyamatos továbbképzésének megszervezése és a más területekről érkezők szakirányú képzése. A felsőfokú képzésnél is kihívás az ágazat számára az MSc. szintű graduális oktatás kialakítása és eredményes akkreditációjának biztosítása, az érintett felsőoktatási intézmények szoros együttműködésére alapozva.

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

A kutatóintézmények megfeszített pályázati munkával és különféle szolgáltatások biztosításával folyamatosan fejlesztik kutatási értékeiket, az állami kutatásfinanszírozás alacsony szintje veszélyezteti a nemzetközi porondon való versenyképességet. A kutatás és a gyakorlat kapcsolatának erősítésére, illetve a kutatási eredmények gyakorlati hasznosítására irányulóan történnek erőfeszítések, azonban Európa más régióihoz hasonlóan hazánkban is gondot jelent a kutatás, fejlesztés és szaktanácsadás finanszírozásában az ágazati szereplők eddigi viszonylag kis mértékű részvétele.

4.2.4.2. *Élelmiszerbiztonság és -minőség*

A halászati ágazatnak alapvetően a többi élelmiszer termelő ágazat élelmiszer-biztonsági kihívásaihoz hasonló kihívásokkal kell szembenézni. Teljes körűen meg kell határozni, és csökkenteni kell a hal termelés és feldolgozás során előállított élelmi-anyagok, élelmiszerek felhasználásának, fogyasztásának kockázati tényezőit, hogy a fogyasztók számára a táplálkozástani szempontból előnyös tulajdonságait megőrző, a kémiai és mikrobiológiai szempontból kifogástalan, a genetikailag módosított szervezetektől mentes egészséges élelmiszer álljon rendelkezésre. A vízi környezet, nyitottsága révén azonban érzékenyebb más ágazatok tevékenységére és a természeti folyamatokra, s emiatt a termelés egyes részfolyamatait nehezebb ellenőrizni és kontrollált körülmények között tartani. A halak nevelésére szolgáló vízbe ipari, mezőgazdasági és kommunális eredetű szennyező anyagok juthatnak, ezek az üledékben felhalmozódhatnak. Jelenlétükre esetenként csak a végtermék vizsgálatakor derül fény. Az intenzív körülmények között tartott halak esetében a takarmányok egyes komponensei, vagy a tartás során alkalmazott állatgyógyászati készítmények jelenthetnek élelmiszerbiztonsági kockázatot a felhasználást korlátozó előírások betartása és a kötelező rendszeres ellenőrzések mellett is.

A szabályok betartásával előállított halhús az egyik legegészségesebb élelmiszer, mely számos olyan tápanyagot tartalmaz (pl. esszenciális aminosavak, omega-3 zsírsavak, foszfor, mikroelemek stb.), amelyek rendszeres fogyasztása a hazánkban gyakori, illetve túlzottan gyakori betegségek (pl. szív- és érrendszeri betegségek, egyes daganatos betegségek, Alzheimer-kór, stb.) megelőzésében, továbbá a magzati, csecsemő- és fiatalkori fejlődéshez, az egészség megtartásához szükségesek. Ezekben a területeken szorosabb együttműködésre van szükség az orvosokkal, dietetikusokkal a felvilágosítás, tájékoztatás területén. Új lehetséges fejlesztési irányoknak látszik a funkcionális hal és halászati termékek kifejlesztése és piaci bevezetése.

Az ország régióin belüli eltéréseket a beltartalmi érték és ízvilág tekintetében vizsgálni kellene minőségi paraméterek alapján. Az állandó minőség és annak folyamatos nyomon követése, egységes méretű, egészséges, jó vágóértékű állatokat eredményezne, mely elengedhetetlen a piaci versenyben.

4.2.4.3. *Állatjólét, állategészségügy*

A halak jó közérzetének biztosításához jó minőségű, magas oxigén telítettségű, szennyező anyagoktól, anyagcsere termékeket alacsony szinten tartalmazó víz szükséges. A halak tartási körülményei gyakran nem felelnek meg a halak természetes viselkedési igényeinek. A management (emberi kezelések) gyakran nem veszik figyelembe a haljólét igényeit. A technológiák kialakításánál és végrehajtásánál azt az elvet kell követni, hogy „a jól tartott hal jó minőségű terméket eredményez”.

A 2007 - 2013 közötti halászati stratégia csak zavartalan haltermelés mellett valósulhat meg. A sikeres megvalósulásnak feltétele a fertőző betegségek megelőzése és az általuk okozott kártétel elhárítása. A hazai tógazdasági haltenyésztésen belül a pontytenyésztést két vírus veszélyezteti

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

kiemelten: a pontyok tavaszi virémiáját előidéző vírus (SVCV) és a koi herpeszvírus (KHV). Az SVCV okozta betegség, a korábban hasvízkór (dropsy) néven ismert bántalom ellen Magyarország több mint 40 éve védekezik. A KHV, az utóbbi években felbukkant új betegség, ami már Közép-Európában is megjelent. Az SVCV mind teljesebb visszaszorítására, valamint KHV behurcolásának megelőzésére és felléptekor a leküzdésére nemzeti programok készítésére van szükség. A kidolgozott nemzeti programok elfogadása esetén lehetővé válhat a 90/424/EGK határozat és 2006/88/EK tanácsi irányelv alapján a vizsgálatok társfinanszírozott támogatása. Az előre tervezhető éves vizsgálati költségigény alapján a feladat megvalósítására forráskeretet határozzunk meg.

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

5. ÁGAZATI PRIORITÁSOK, FEJLESZTÉSI IRÁNYOK

5.1. Halgazdálkodás és halfeldolgozás

Számos európai országtól elmaradva, a hazai halászati ágazatban a termelői, feldolgozói és kereskedői integráció napjainkban még nem terjedt el, azonban a fejlődés mindenképp az import hal és egyéb „nem hal” (non fish) élelmiszerekkel szembeni versenyképesség növelése, a fogyasztói igények minél magasabb szinten történő kielégítése, a termelők, a feldolgozók és a kereskedők közötti kapcsolat szorosabbá válása felé mutat, ehhez pedig vertikális és horizontális integrációra van szükség. A versenyképesség szempontjából mindez nagyon fontos feladat és előrelépési lehetőség.

Az előzőek alapján az ágazat termeléssel és halászattal összefüggő középtávú elvárásait az alábbiakban foglaltuk össze:

- Bővüljenek és korszerűsödjenek a működő termelési alapok (1000 ha új halastóterület és 4000 hektár halastó terület felújítása, korszerűsítése és a kapcsolódó telephelyen belüli műszaki berendezések és infrastruktúra) az elkövetkező időszakban.
- Javuljanak a természetes vizekben a halak általános életkörülményei.
- A multi-funkciós gazdaságok (haltermelés, természetvédelem, öko-turizmus, horgászturizmus) száma növekedjen, ezzel párhuzamosan fejlődjenek a halászati szolgáltatások, és minél több helyen legyen bemutatható a termelés (látványhalászat). Minél több helyen valósuljon meg az integrált tógazdasági termelés és legyen összhangban az adott agro-ökoszisztémával.
- Javuljon a tógazdasági haltermelés munkafolyamatainak gépesítettsége, és ezzel párhuzamosan javuljanak a munkakörülmények különösen nehéz fizikai munkák esetében.
- Több helyen valósuljon meg a feltárt, de használatba nem vett geotermikus energiára alapozott halászati célú hasznosítás. Növekedjen az intenzív üzemi termelésből származó értékesített étkezési hal mennyisége, mely ne csak az afrikai harcsa termelésének bővülését jelentse, hanem új halfajokét is (pl. a tilápia és tokfélék). 2013-ra a termelésbővülést alapozza meg egy országos szintű kapacitásbővülés, mely érje el a 700 tonna/év nagyságrendet.
- Szélesedjen ki a foszilis energiát részben, vagy teljesen kiváltó alternatív energiaforrások felhasználása.
- Az árvízvédelemmel kapcsolatos beruházások és fejlesztések megvalósításakor kiemelt figyelmet szenteljenek a halgazdálkodásnak (pl. többfunkciós létesítmények).
- Javuljon a termelők és kereskedők körében a statisztikai adatszolgáltatással kapcsolatos fegyelem.

Az ágazat egyik kulcskérdése a megtermelt hal feldolgozottsági szintje. Jelenleg a hazai halmennyiség mindössze 10-15%-át dolgozzák fel üzemi keretek között, melynél a hozzáadott érték általában nagyon kicsi. Lényeges feladat, hogy a feldolgozókból kikerülő termékek, minél magasabb feldolgozottsági szintűek legyenek, így nagyobb realizálható hozzáadott értékkel bírjanak. Ehhez azonban korszerűsítésre és termékfejlesztésre van szükség, melynek támogatása elengedhetetlen.

Az ágazat halfeldolgozással összefüggő középtávú elvárásait az alábbiakban foglaljuk össze:

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

- A hazai haltermelés minél nagyobb hányada feldolgozott formában kerüljön elsősorban a hazai, másodsorban pedig a külföldi fogyasztókhoz.
- Növekedjen a feldolgozott termékek esetében a hozzáadott érték, de csak olyan mértékben, amilyen mértékben ezt a piac is elismeri az értékesítési árakban.
- A halfeldolgozók biztonságos élelmiszert állítsanak elő, és az dokumentáltan nyomon követhető legyen a teljes termékpályán keresztül.
- Növekedjen a nők foglalkoztatása a hazai halfeldolgozó szakágazatban.

A foglalkoztatottak esetében a férfiak és a nők, valamint a csökkent munkaképességűek alkalmazása a kiemelt prioritás az Európai Unó fejlesztési programjaiban. Azonban le kell szögezni, hogy a hagyományos értelemben vett halászat és haltermelés évezredek óta hagyományosan a férfiak foglalkoztatására épült, akik jellemzően nehéz fizikai munkát végeztek időjárás-kitettséggel. Napjainkban, illetve az elkövetkező időszakban az intenzív üzemi haltermelésben és a halfeldolgozásban látjuk a női munkaerő magasabb szintű foglalkoztatásának a lehetőségét a termeléshez, illetve halászathoz kapcsolódó adminisztráción túlmenően.

5.2. Állatjólét

A haltenyésztési és haltermelési feladatokat úgy kell szervezni és megvalósítani, hogy a halak jó növekedése és egészsége mellett a környezet védelme is biztosítva legyen:

- A halastavak vízellátása a népesítési sűrűségnek megfelelően legyen méretezve, és a népesítési sűrűséget úgy kell korlátozni, hogy a halfaj igényének megfelelő oxigén szint biztosítva legyen. A levegőztető berendezésekkel kapcsolatos műszaki fejlesztéseket kiemelten kell kezelni.
- Az intenzív halnevelő rendszerek vízellátáshoz tartalék berendezéseket, áram kimaradáskor automatikusan induló generátorokat, tartalék szivattyúkat és vész-levegőztetési rendszert célszerű kialakítani.
- Az általában ősszel és kora téli időszakban végzett lehalászások során az alkalmazott halászati eszközöknek, eljárásoknak olyanoknak kell lenniük, amelyek kíméletesek a halakhoz és a stresszt a minimálisra csökkentik. A nyári időszakban az állatok zsúfoltsági és zavarási stressze különösen súlyos lehet, ezért a fenti szempontokra kiemelten kell figyelni.
- A szállításhoz a halak tömegének megfelelő térfogatú és vízfeltöltésű szállító tartályt kell alkalmazni, a levegőztetést megfelelő porlasztóval kell biztosítani.
- Az állatokat megölés előtt el kell kábítani, leölésnél elsősorban elvezetetéssel járó módszert kell alkalmazni.

5.3. Fogyasztás, piac

A magyar halfogyasztás európai- és világviszonylatban is nagyon alacsony. A magyar ember átlagosan évente élőtömegre vetítve mintegy 4,7 kg/fő halat eszik meg, mely az uniós átlag negyedét sem éri el, az Európai Unión belül utolsó helyen állunk. Szeretnénk, ha öt éven belül a magyar halfogyasztás élőtömegre vetítve elérné a 6,0 kg/fő-s értéket. Ennek reális esélye csak akkor lehet, ha javul az általános életszínvonal, egyre inkább előtérbe kerül az egészséges táplálkozás, könnyen elérhetővé válnak a halászati termékek, és a feldolgozott haltermékek mennyiségi és minőségi színvonala is tovább növekszik. Várható azonban, hogy a fogyasztási színvonal növekedése elsősorban az import eredetű, zömében tengeri eredetű halászati termékek forgalmának növekedése

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

miatt fog bekövetkezni. A legfontosabb elvárások és prioritások a halfogyasztás és a kereskedelem területén az alábbiak:

- Hazánkban halhúsból mintegy 6,0 kg/fő (élősúlyra korrigálva) éves fogyasztási színvonal elérése az ágazat középtávú célkitűzése, de még ennél is magasabb érték lenne megfelelő táplálkozás-élettani szempontból, amely reálisan csak hosszabb távon látszik elérhetőnek. A jövőbeni tervek szerint, ennek a kívánatos mennyiségnek is legalább az 50%-át hazai termelő bázisainknak kellene biztosítani.
- Az ágazatnak mindenképpen célja kell, hogy legyen a stabil, kiszámítható és egyben jól tervezhető hazai belső piac kialakítása, amely az alapja a hosszú távú exportpiaci pozíciók fenntartásának.
- A vidéki települések és különösen a kisvárosok lakosságának is elérhetővé tenni a színvonalas hal és halászati termékeket (pl. mobil halelárusító helyek).
- Bővüljön az exportunk, és ezen belül növekedjen a feldolgozott termékek, a ragadozó halak és a természetes vizek halasítására szánt őshonos és védett halfajok aránya.
- Legyenek működő termelői csoportok az ágazatban, melyek közösen végzik a tagok által előállított árualap értékesítését és elsődleges feldolgozását.

5 táblázat Az egy főre jutó halfogyasztás alakulása és megoszlása termék típusonként

Me.: kg/fő/év

Évek	Halfogyasztás	Ebből a forgalmazás módja szerint		
		Élve, frissen vagy hűtve	Fagyasztva	Konzervként
2002	3,14	1,77	0,59	0,78
2003	3,23	1,62	0,75	0,86
2004	3,60	1,86	0,85	0,89
2005	3,72	2,05	0,80	0,87
2006	3,96	2,11	0,88	0,97

Az adatokat a „vegyes” számítási módszer alkalmazásával adtuk meg. E módszer lényege, hogy a külkereskedelmi forgalomban szereplő feldolgozott, emberi fogyasztást szolgáló termékek nettó súlyban, míg a magyar haltermelés produktuma élősúlyban kerül felvételre. Mivel hazánkban évtizedek óta ezzel a módszerrel történik a fejenkénti halfogyasztás kalkulációja, az adatok jól tükrözik a bekövetkezett változásokat. Más kérdés, hogy a nemzetközi gyakorlatban általánosabb az a módszer, amely minden terméket élősúlyra számít vissza. A fogyasztási adatok tartalmazzák a nem halból készült halászati termékeket is. Ezért viszonyításként megjegyezzük, hogy az EU által élősúlyra korrigált 2005-ös összesen adat 3,72 kg helyett 4,4 kg.³

A haltermelésnek is szembe kell néznie a veszéllyel, hogy más élelmiszertermelő ágazatokhoz hasonlóan megjelenhetnek olyan hatások, amelyek az ágazatban rövid idő alatt okozhatnak drasztikus veszteségeket, melyeknek közvetlenül két oka lehet:

³ Az adatok az AKI, az Országos Halászati Adattár (OHA) és a KSH által közölt adatok alapján kerültek meghatározásra.

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

- nagy mértékű fogyasztói bizalomvesztés valós, vagy vélt élelmiszerbiztonsági kockázat miatt (lásd baromfiipar-madárinfluenza.);
- a termelést közvetlenül veszélyeztető külső hatások pl. betegségek, szennyezések.

Ezekre az esetlegesen jelentkező hatásokra az ágazatnak fel kell készülnie. Összhangban az NHST-vel a támogatási programok prioritásként kezelik a megelőző intézkedéseket, mind a termelés, mind pedig az ágazati marketing vonatkozásában.

5.4. Élelmiszerbiztonság

Az élelmiszer-biztonsági szempontból nem kifogásolható, egészséges haltermékek előállításának és fogyasztásuk növelése érdekében a következő elvárásoknak kell teljesülni:

- A halastavak és a halnevelő rendszerek vízellátását toxikus anyagoktól mentes, de legalább a megengedett koncentrációknál alacsonyabb szennyezettségű vízzel kell biztosítani olyan környezetben, ahol a perzisztens szennyező anyagok előfordulása nem vezethet a szennyező anyagok káros mértékű felhalmozódásához.
- A természetes táplálék kialakulását és a takarmányozás színvonalát úgy összehangolni, az intenzíven tartott halaknál olyan takarmányt kell alkalmazni, hogy a haltermelés fenntartható minőségű terméket állítson elő és ökológiai szempontból a környezet-terhelése minimális legyen.
- Olyan termelés technológiákat kell kifejleszteni és alkalmazni, amelyekben az élvezeti értéket csökkentő kellemetlen íz- és szagrontó anyagok termelődése minimális.

5.5. Oktatás

Mivel a magyar halgazdálkodás elméleti és gyakorlati eredményei nemzetközileg is ismertek és elismertek, ezért meglévő tudásunkat (know-how) nagyobb mértékben volna érdemes „exportálni” azokba az országokba, ahol erre igény mutatkozik.

A hazai halgazdálkodók jellemzően középfokú szakemberhiánnyal (halászs szakmunkás) küszködnek, így egyre élesebben fogalmazódik meg az igény ennek a képzési formának a megmentésére és színvonalának emelésére. Külön hangsúlyozni szükséges az iskolarendszeren kívüli rövid intenzív, szakirányú posztgraduális képzési és átképzési rendszerek fontosságát. Nagyon sokat segítené a jelenlegi helyzeten az ágazatban dolgozók szakirányú ismereteinek ilyen formában történő bővítése. A különböző szakmai továbbképzések igénye is rendszeresen megfogalmazódik, így célunk a folyamatos továbbképzések megszervezése közép- és felsőfokon egyaránt az „élethosszig tartó tanulás” koncepciója mentén.

5.6. Kutatás-fejlesztés

A hazai halászati ágazat fejlődését segítő kutató, fejlesztő intézményi háttér némileg erősödött az EU csatlakozást követően. Az EU kutatási pályázatainak az EU tagországok intézményeivel azonos feltételek mellett pályázhatnak hazai kutatóintézmények, és jelenleg is több olyan program fut az EU támogatásával, amelyek nemzetközi kooperációban foglalkoznak a gyakorlat által felvetett problémák megoldásával. A hazai kutatóintézmények várhatóan integráns részei lesznek az Európai Kutatási Térségnek, amely létrehozásának fő célja az európai kutatás versenyképességének növelése. Erőssége a hazai halászati kutatásoknak az európai kutatási konzorciumokban való részvétel képessége, akár koordinátorként is (Eurocarp, Aquamax, SustainAqua projektek).

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

Másik fontos cél a kutatási eredmények mielőbbi alkalmazásának elősegítése. Meg kell jegyezni, hogy az EU kutatási prioritásai között nem szerepelnek az akvakultúra fejlesztéséhez közvetlenül kötődő kutatások, szerepel azonban többek között a környezetvédelem és az élelmiszerbiztonság, amely területen végzett kutatások eredményei, illetve azok alkalmazása segíti a halászati ágazat versenyképességének növelését. Az inter-, és multidiszciplináris kutatások elsősorban a környezet, a higiénia, a táplálkozástudomány és a kapcsolódó alkalmazott kutatások területén kell, hogy érvényre jussanak a „hagyományos” halászati és biológiai területeken túlmenően.

A hazai halászati K+F tevékenység az eddigieknél nagyobb mértékben kell, hogy hozzájáruljon az ágazat európai összehasonlításban igen gyenge műszaki színvonalának és feldolgozó háttérének jelentős fejlesztéséhez.

A hazai kutatóintézmények kiemelt feladata kell, hogy legyen a hazai halászat komparatív előnyeinek kihasználását segítő, a magyar specifikumokat szem előtt tartó kutatások végzése, kiemelten az alábbiak:

- a magyar ponty minőségének javítására irányuló genetikai-szelekciós kutatómunka;
- a természetbarát állategészségi technológiák fejlesztése, vegyszer- és gyógyszer mentes tenyésztés;
- a magyar pontyfajták genetikai állományának megőrzése élő és mélyhűtött génbankokkal;
- az ökológiai alapú tógazdálkodás fejlesztése (pl. víztakarékos és környezetbarát tavi rendszerek; polikultúrás technológiák; biohal-előállítási technológiák);
- geotermikus energiát hasznosító intenzív rendszerek és egyéb termelési technológiák fejlesztése (pl. energiatakarékos recirkulációs rendszerek; elfolyó-víz kezelés, új értékes halfajok termelésbe vonása);
- a hazai természetes vízi halászati erőforrások védelme és fejlesztése;
- az őshonos veszélyeztetett halfajok tenyésztésének ösztönzése,
- innovatív fejlesztések támogatása.

A fenntartható halászat és a dinamikusan fejlődő rekreációs halfogás fejlesztéséhez szükséges elméleti alapok megismerésére irányuló kutatások során azt is szem előtt kell tartani, hogy a kutatásnak egyre inkább feladata tudományos alapok biztosítása a halászati tevékenységet szabályozó törvények és rendeletek kidolgozásához.

A halászati kutatásnak a nemzetközi kutatások által, továbbra is elő kell segítenie a hazai halászat nemzetközi kapcsolatainak fejlesztését, illetve azt, hogy a fejlődő országoknak nyújtott fejlesztési támogatásokban az eddigiekhez hasonlóan kiemelten szerepeljen a halászatfejlesztés.

5.7. Vízgazdálkodás, természeti környezet

A haltermelőknek, a vízügyi, valamint a környezet- és természetvédelmi szervezetekkel való konfliktus kezelésében sok olyan helyzet adódik, amikor a haltenyésztők érdekei hol egyik, hol másik szervezet érdekeivel egybeesnek. Ezeket a kapcsolódási pontokat feltétlenül fel kell tárni és az ágazat fejlődésének szolgálatába kell állítani.

Általában a környezet- és természetvédelemmel kapcsolatos ráfordítások rontják a jövedelmezőséget és a termelés hatékonyságát, ezért megfelelő ösztönző rendszer hiányában a termelők általában igyekeznek kibújni alóla. Ezért fontosnak tarjuk, hogy a környezet- és természetvédelemmel keressük azokat a közös nevezőket, amelyek mindkét fél számára elfogadható és előremutató módon rendezik a jelenlegi konfliktusokkal terhelt helyzetet. A jelenleg is futó agrár-környezetgazdálkodási program nagyon sokat segített ezen a helyzeten, sikeressége

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

megkérdőjelezhetetlen, indokolt, hogy a továbbiakban is folytatódjon, illetve támogatásban részesüljön.

Az ágazat környezet- és természetvédelemmel összefüggő elvárásait az alábbiakban foglaltuk össze:

- A megfelelő mennyiségű és minőségű víz biztosítása terén a vízügyi szervezetekkel és a természetvédelemmel közösen kell munkálkodni azon, hogy a vizes élőhelyek fenntartása, valamint a talajvíz megfelelő szintjének fenntartása, ill. a nyári rendszeres légköri aszály csökkentése céljából növelni lehessen az ár- és belvízmentes időszakokban a tárolható víz mennyiségét. A halastavak vízbetárolási potenciálja – melynek fokozása a globális hatások ismeretében szükséges - fontos eleme a Kárpát-medence vízgazdálkodásnak.
- El kell érni, hogy minden gazdaságban korrekt vízfogyasztást mérő rendszer működjön, s ösztönözni kell a termelőket a víztakarékos technológiák bevezetésére.
- Magyarország jelentős részén szükség van a földhasználat okszerű átalakítására, új földhasználati irányok keresésére és térségi prioritások (árvízrel és belvízzel veszélyeztetett területek terület használatának átalakítása, természet közeli gazdálkodási rendszerek visszaállítása) meghatározására.
- Ismertessük el a vízügyi szervekkel, hogy az extenzíven hasznosított halastavak vízzel való ellátása – minden egyes gazdaságban differenciált módon ugyan, de – olyan ökológiai vízigény kielégítését jelenti, ami szükséges az adott vizes élőhely fenntartásához, s ez nem csupán halgazdasági, hanem természetvédelmi érdek is.
- Kerüljön előtérbe a víztisztító rendszerek fejlesztése és elterjesztése.
- A természetes vizekkel való gazdálkodás során kiemelten kell kezelni a megfelelő ivóhelyek és halbölcsők létesítésének és fenntartásának kérdését, mely különösen a lefűződött holtágak (holtmedrek) esetében kritikus fontosságú.
- A lefűződött holtágak komplex rehabilitációját az illetékes vízügyi szerveknek a halgazdálkodókkal együttműködve szükséges elvégezni, amit külön nemzeti forrásokból is támogatni indokolt.
- A jövő halászati szakemberei az oktatás minden szintjén kapjanak alapvető ökológiai, természet- és környezetvédelmi ismereteket, hogy vitás kérdésekben partnerei tudjanak lenni a környezet- és természetvédelmi hatóságok szakembereinek.

Vannak olyan akvakultúra formák is hazánkban, amelyek jelentős szerepet játszanak haltermelésünkben, illetve jelentőségük a jövőben várhatóan növekedni fog. Ilyen, a természeti környezettel szabályozott kapcsolatban lévő rendszerek:

- felszíni vizet, vagy geotermikus vizet hasznosító intenzív átfolyó vizes rendszerek,
- intenzív nevelést folytató tavi recirkulációs rendszerek.

Ezek az akvakultúra rendszerek működhetnek olyan módon, hogy azok a társadalom számára is fontos természeti értéket hozzanak létre (pl. wetland rendszerű elfolyó vízkezelés). Az ilyen természeti értékek létrehozása költségekkel jár, amelynek megtérítése mindenképpen szükséges.

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

6. A NEMZETI HALÁSZATI STRATÉGIAI TERV CÉLRENDSZERE

A NHST a magyar halászati ágazat egészére vonatkozó elképzeléseket tartalmazza, illeszkedve a Közös Halászati Politikához.

A stratégia első pillére az EU-hoz történt csatlakozás előtt már megfogalmazott és Magyarország 2004-2006-os Halászati Orientációs Pénzügyi Eszköz (HOPE) felhasználásának keretében is meghatározott célkitűzés, mely szerint az EU-s és a világtalaggal való összehasonlítással mérve igen alacsony halfogyasztásunkat növelni kell.

Ezt a célt a kereslet ösztönzésével érhetjük el, törekedve arra, hogy a keresletnövekedést az import növekedése mellett a saját termelés növekedéséből érnék el. Ehhez szükséges még a minőségi félkész és késztermékek iránti igény termékfejlesztéssel való biztosítása, valamint az ezt megalapozó feldolgozó háttérfejlesztése. A kereslet növekedését a halfogyasztást ösztönző promócióval, a termelés növekedést pedig elsősorban az előregedett tavak rekonstrukciójával és másodsorban a gazdaságok toépitésével, valamint az infrastruktúrájuknak fejlesztésével, az iparszerű intenzív üzemek bővítésével és korszerűsítésével és új halfeldolgozók építésével, valamint azok kapacitaskihasználását növelő korszerűsítésekkel kívánjuk elérni.

A stratégia második pillére a természetes vizeink produktivitásának és biodiverzitásának megőrzése az egyre növekvő rekreációs igények kielégítése mellett és a természetesvízi halászat tradíciójának megőrzése az ebből élők támogatásával.

Tényként kezelendő, hogy a vizes élőhelyekhez kötődő természeti értékek létrehozásában és fenntartásában a jelenlegi vízgazdálkodási szituációban a halastavak szerepe kiemelkedő, ugyanakkor a halastavi ökoszisztémához köthető természeti értékek fenntartásában a halastavi ökoszisztéma fenntartása, vagyis a jó tógazdálkodási gyakorlat az alapvető. A stratégia fontos eleme a halállományok mennyiségi és minőségi fenntarthatóságának folyamatos monitorozása, a szükséges beavatkozások tudományos megalapozása a halászati ágazat szereplőinek és a halászati kutató intézmények kapcsolatának támogatásával. Ez vonatkozik a halfeldolgozás területén az innovatív fejlesztésekre.

Az akvakultúra és a halfeldolgozás területén a beruházásoknak garanciát kell nyújtani az élelmiszer-biztonság, az állategészségügy és -jólét területén, valamint tekintettel kell lenniük a környezeti hatásokra is.

A fenti célok szervesen illeszkednek a Közös Halászati Politikához (KHP) és más közösségi célkitűzésekhez, mely szerint:

- kiemelt fontosságot kell tulajdonítani a legnagyobb hozzáadott értéket adó fejlesztési területeknek, és segíteni kell a versenyképes és piacorientált termelést és az ehhez szükséges szerkezetátalakítást,
- ösztönözni kell a fenntartható fejlődést (Göteborgi Megállapodás, Kyotói Egyezmény),
- biztosítani kell a versenyképesség növelését, a foglalkoztatottság megőrzését és annak növelését (Lisszaboni Megállapodás).

A fentiek figyelembevételével az NHST célrendszerét az alábbiakban fogalmazzuk meg:

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

GLOBALIS CÉLKITŰZÉSEK:

0.1.	A magyar halászati ágazat gazdasági, környezeti és társadalmi értelemben vett fenntartható fejlődésének biztosítása.
0.2.	A magyar halászati ágazat nemzetközi versenyképességének biztosítása.
0.3.	A magyar halászati ágazatnak a globális jellegű kihívásokhoz történő folyamatosan igazodási és alkalmazkodási képességének a fenntartása.

ÁLTALÁNOS CÉLOK:

1.1.	A magyar lakosság egészséges táplálkozásának elősegítése minőségi és egészséges halhús előállításával.
1.2.	Az akvakultúra hosszú távú fenntarthatóságának és versenyképességének biztosítása.
1.3.	A természetes vízi halgazdálkodás hosszú távú fenntarthatóságának és versenyképességének biztosítása a természetes vizek optimális biológiai állapotának fenntartása és a halászok megélhetésének biztosítása érdekében.
1.4.	A magyar lakosság halfogyasztási színvonalának emelése és ebből kifolyólag az egészséges táplálkozás elősegítése magas biológiai értékű és egészséges feldolgozott haltermékek előállításával és forgalmazásával.
1.5.	A halfeldolgozó szakágazat versenyképességének javítása.
1.6.	A magyar halászati ágazat hosszú távú fenntarthatóságának biztosítása és versenyképességének javítása a kollektív akciók keretében megvalósuló K+F tevékenységekre és termelői szerveződésekre alapozva.
1.7.	Az alacsony hazai halfogyasztás növelése és a kereslet/kínálat összhangjának biztosítása.
1.8.	A Magyarországon megtermelt halászati termékek piaci versenyképességének biztosítása.
1.9.	A magyar halászati ágazat versenyképességének javítása a hazai és nemzetközi kutatási eredmények gyakorlati bevezetésére alapozva.
1.10.	A hazai halfauna jó egészségi állapotának biztosítása.
1.11.	A hazai halgenetikai alapok védelmének biztosítása.
1.12.	A horgászat növekvő rekreációs szerepének támogatása.

SPECIFIKUS CÉLOK:

1.1.1.	A biztonságos halhús termelés termelési alapjainak és feltételrendszerének a biztosítása.
1.2.1.	A változó gazdasági és társadalmi környezet kihívásaira reagáló struktúraváltás, illetve a multifunkciós halgazdálkodás megalapozása a halászati szektorban.
1.2.2.	A környezetvédelmi szempontokat figyelembe véve a termelékenység és a hatékonyság növelése, elsősorban a technikai és technológiai színvonal javításán keresztül az akvakultúrában.
1.2.3.	A multifunkciós halgazdálkodás lehetőségeinek kiszélesítése.
1.2.4.	A halászati telephelyeken történő közvetlen értékesítési lehetőségek kiszélesítése.
1.2.5.	Az akvakultúra ágazatban dolgozók munka- és biztonsági körülményeinek, valamint jövedelmi helyzetének javítása, és a munkahelyek megőrzése.
1.3.1.	A természetesvízi halászok jövedelmi helyzetének javítása és munkahelyeik megőrzése.
1.3.2.	Halászati hagyományok megőrzése és ápolása és a halászati eszközök – mennyiségi bővülés nélküli – megújítása és fejlesztése.

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

1.3.3.	A természetes vizek élőhely-degradációs folyamatainak lassítása, őshonos halfajok telepítése és az invazív halfajok túlzott mértékű térnyerésének csökkentése.
1.4.1.	A termékválaszték, és a hozzáadott érték növelése a feldolgozott halászati termékek körében.
1.5.1.	A halfeldolgozásban a termelékenység és a hatékonyság növelése elsősorban a technikai és technológiai színvonal javításán keresztül.
1.5.2.	A halfeldolgozók higiéniai helyzetének és az ott dolgozók munkakörülményeinek, jövedelmi helyzetének javítása, valamint a környezeti terhelésének csökkentése.
1.6.1.	A halászati erőforrások fenntartható használatának és védelmének a biztosítása.
1.6.2.	Az akvakultúra termékek piaci átláthatóságának, minőségének, élelmiszer-biztonságának és nyomon-követhetőségének biztosítása, illetve javítása.
1.6.3.	Szakmai készségek fejlesztése és a közös programokon alapuló partnerség ösztönzése a kutatói szféra és a halászati ágazat szereplői között.
1.6.4.	Termelői szerveződések színvonalának javítása és létszámának bővítése.
1.7.1.	Piaci felméréseken és elemzéseken alapuló közösségi szinten megvalósuló marketing akciók hatékonyságának növelése.
1.7.2.	A halászati ágazat társadalmi megítélésének javítása.
1.8.1.	További édesvízi halfajok bevezetése a hazai piacokon.
1.8.2.	A teljes halászati vertikumot felölelően a termékek minőségének színvonalának emelése.
1.8.3.	A hazai előállítású bio-hal fogyasztás növelése.
1.8.4.	A hazai termelők külpiazi értékesítési lehetőségeinek fejlesztése, nemzetközi kapcsolatrendszerének és elismertségének javítása.
1.9.1.	Gazdasági és biológiai értelemben vett hatékonyabb és kisebb környezeti terhelést jelentő termeléstehnológiák és eljárások elterjedése.
1.9.2.	A haltermelés diverzifikációjának, illetve multifunkcionalitásának tudományos megalapozása.
1.10.1.	Különösen nagy gazdasági és természeti károkat okozó halbetegségek, járványok megelőzése.

OPERATÍV CÉLOK:

Az operatív célok – melyek a Halászati Operatív Programban konkrét intézkedések formájában is megjelennek - elsősorban az alábbi területekre vonatkoznak:

- a tógazdaságok halastavainak, keltető-házainak és azok berendezéseinek, műszaki, technológiai korszerűsítése;
- iparszerű haltermelő rendszerek építése, korszerűsítése és felújítása;
- a halászati termékek feldolgozásának, marketingjének és promóciójának fejlesztése;
- termelői szerveződések létrejöttének és működésének ösztönzése;
- a bio minősítésű hal és halászati termék előállítását célzó fejlesztések ösztönzése;
- a megbízható adatgyűjtés és adatfeldolgozás rendszerének bővítése és korszerűsítése;
- a halászati kutatás-fejlesztési tevékenység eredményeinek alkalmazása.

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

1.1.	<ul style="list-style-type: none"> ○ Halastavak, telelő/tároló tavak és medencék építése, értéknövelő felújítása, gátak, tómedrek, halágyak, táp- és lecsapoló csatornák, műtárgyak rekonstrukciója, újak kialakítása.
1.2.	<ul style="list-style-type: none"> ○ Halastavak, illetve halászati telephelyek kialakítására szolgáló földterületek megvásárlása. ○ Geotermikus és más alternatív energiát hasznosító intenzív haltermelő üzemek építése, felújítása, korszerűsítése. ○ Halkeltetők építése, korszerűsítése, felújítása. ○ Kizárólag a haltermelés során használt gépek, eszközök beszerzése. ○ Kizárólag élő hal szállítására használható gépjármű és felépítmény beszerzése. ○ Telephelyen megvalósuló szociális- és munkakörülményeket javító beruházások. ○ Telepi infrastruktúra fejlesztése beleértve a telepen belüli úthálózat építését és felújítását, továbbá a vagyonvédelmet. ○ Környezetterhelést csökkentő beruházások. ○ Közösségi jog szerinti szabványokkal kapcsolatos beruházások. ○ Halászati telephelyen történő közvetlen értékesítés infrastruktúrájának létesítése.
1.3.	<ul style="list-style-type: none"> ○ Halászati eszközök (beleértve a megfogott hal biztonságos tárolására szolgáló eszközöket, halászcsonakot és motort) beszerzése, felújítása, kivéve a fogóeszközöket. ○ Hagyományörző halászati eszközök felújítása, létesítése, beszerzése és azok bemutatása (pl. halászati múzeum). ○ Biztonságos munkakörülmények kialakítása, illetve megteremtése. ○ Ívási és szaporodási lehetőséget javító berendezések, eszközök létesítése, illetve vásárlása.
1.4.	<ul style="list-style-type: none"> ○ Új termékek, termékcsaládok kifejlesztése, előállítás és feltételrendszerének biztosítása.
1.5.	<ul style="list-style-type: none"> ○ Korszerű halfeldolgozók létesítése felújítása, korszerűsítése környezetvédelmi, állatjóléti, élelmiszerbiztonsági és higiéniai szempontok messzemenő figyelembe vételével. ○ Beruházások, melyek a munkafeltételek, a higiéniai, és a közegészségügyi körülmények javítására, a környezetterhelés csökkentésére irányulnak.
1.6.	<ul style="list-style-type: none"> ○ Erőforrások fenntartható használatát célzó kutatások, valamint ezek eredményeire épülő innovatív technológiák kollektív fejlesztése és tesztelése. ○ Halászati Kooperációs Tudás- és Technológia Transzfer hálózat kialakítása, melyen keresztül egységesen megvalósul:<ul style="list-style-type: none"> ▪ az akvakultúra termékek piaci átláthatóságának javítása érdekében piaci információs adatbázis létrehozása; ▪ szakmai készségek fejlesztése érdekében a halászati ágazatban dolgozók részére specifikus információk átadása; ▪ közös programok és projektek indítása a partnerség keretében a kutatói szféra és a halászati ágazat szereplői között. ○ Akvakultúra termékek minőségét és élelmiszerbiztonságát javító K+F tevékenység, nyomon követhetőségi rendszerek kidolgozása és tesztelése. ○ Termelői szervezetek létrehozása a Tanács 104/2000/EK rendelete értelmében.
1.7.	<ul style="list-style-type: none"> ○ Piaci felmérések és elemzések készítése.
1.8.	<ul style="list-style-type: none"> ○ A halászati és akvakultúra termékek fogyasztását ösztönző kampányok és akciók.

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

	<ul style="list-style-type: none"> ○ Az ágazat megítélésének javítását célzó kampányok és akciók. ○ Új minőségi kategóriák, minőségtanúsítványok és ezeket megtestesítő minőségpolitikák bevezetésének megalapozása. ○ Új vagy kevésbé ismert édesvízi halfajok piaci bevezetésének kidolgozása és eredményének vizsgálata. ○ Minőségi tanúsítványok, termékcímkézéssel, védjeggyel, szabványokkal kapcsolatos fejlesztések. ○ Regionális, nemzeti és transznacionális promóciós kampányok szervezése. ○ Kereskedelmi vásárokon való részvétel. ○ Bio minősítésű (2092/91/EGK rendeletértelmében) hal promóciója.
1.9.	<ul style="list-style-type: none"> ○ Halgazdálkodással összefüggő kutatási eredmények gyakorlati alkalmazásának technikai, technológiai és gazdasági vizsgálata. ○ Halászati és haltermelési technológiatranszfer. ○ Környezetterhelést csökkentő halászati és haltermelési technológiák kidolgozása és vizsgálata. ○ Alternatív tógazdálkodás és akvakultúra technológiai és gazdasági vizsgálata.
1.10.	<ul style="list-style-type: none"> ○ Járványos megbetegedést okozó halkórokozók regisztrálása és a megelőzés valamint az ellenük való védekezés megszervezése.

6.1. Az ágazat kívánatos állapota 2013-ban

A Nemzeti Halászati Stratégia végrehajtásának eredményeképpen az várható, hogy a magyar halászati ágazat a hazai élelmiszergazdaság olyan a kormányzati szervek és a közvélemény által elismert speciális szektora lesz, amely az egészséges élelmiszertermelési funkcióján kívül hozzájárul a biodiverzitás fenntartásához, a vízhez kötődő rekreációs igények kielégítéséhez, a hatékonyabb vízgazdálkodáshoz, a természeti környezet és táj értékeinek növeléséhez, a vidéki élet minőségének javításához, valamint a halászati hagyományok és kulturális értékek megőrzéséhez.

E funkciók már ma is jelen vannak a hazai haltermelési szektor meghatározó részét képező tógazdálkodásban, kívánatos azonban azoknak célszerű és arányos beintegrálása a tógazdálkodásba minél szélesebb körben, illetve kívánatos a tógazdálkodás sajátosságainak és multifunkcionalitásának politikai és társadalmi elismertetése. A szektor ökonómiai fenntarthatóságának alapvető feltétele a termelési és értékesítési tevékenységek összehangolása és megszervezése.

A Nemzeti Halászati Stratégiai Terv (NHST) célkitűzéseinek megvalósításához konkrét rövid-, közép- és hosszútávú határidőket nem rendelünk, mert a folyamatok és programok egymásra épülése miatt azok nagymértékben függenek egymástól. Összességében kívánatosnak tartjuk a kitűzött programozási időszaki célok - az n+2 szabály miatt -2015-ig való elérését.

A haltermelés kiemelt feladata lesz a hazai piac friss haltermékkel való ellátása. A tógazdaságokból származó termékek között megkülönböztetett szerepe lesz a környezetbarát technológiákkal előállított, illetve a minősített biohal termékeknek. A tógazdaságok az élelmiszertermelés mellett különböző halfajokat állítanak elő a horgászigények kielégítésére, a természetes vizek népesítésére (beleértve a védett és veszélyeztetett fajokat is), illetve akváriumok és dísztavak számára. A tógazdaságok ugyanakkor adottságaiknak megfelelően különféle

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

szolgáltatásokat nyújtanak (pl. ökológiai, vízgazdálkodási, turisztikai), amelyek növelik a tógazdálkodás ökonómiai fenntarthatóságát.

A tavi haltermelés fejlesztésénél tehát nem csak a termelés volumenének, illetve termelő területnek a növelése a cél, hanem a tógazdálkodás diverzifikációja, a tevékenység sokszínűvé tétele is. A hazai tógazdasági haltermelés teljes szerkezetváltása hosszabb időt vesz igénybe, azonban az elkövetkezendő időszak meghatározó lesz a multifunkcionális tógazdálkodás alapjainak megteremtésében, illetve megszilárdításában. A szerkezetváltás innovációt és investíciót igényel, szükséges azonban a támogató politikai, intézményi és társadalmi környezet. A tógazdaságoknak elsősorban a hazai igények kielégítésére kell koncentrálni. A növekvő fogyasztói (minőségi és élelmiszerbiztonsági) elvárásoknak a Jó Tógazdálkodási Gyakorlat alkalmazásával, minősített termékekkel és technológiákkal, illetve a nyomon követhetőség biztosításával kell eleget tenni.

Az intenzív üzemi haltermelésnek továbbra is a geotermikus energia ésszerű hasznosításán kell alapulnia, azonban e területen is elsődleges feladat a hazai lakosság friss hallal való ellátása. Az intenzív haltermelő telepeknek ugyanakkor jobban ki kell használni azon adottságát, hogy azokban különleges termékek állíthatók elő, mint például egzotikus fajok (nemcsak halak), illetve kaviár. Bár az intenzív telepek működtetése során korlátozottabb a multifunkcionális hasznosítás, a díszhal előállítás, bemutató és oktatási tevékenység, mint szolgáltatás, illetve az intenzív telep és a tógazdálkodás kombinációja olyan lehetőségeket kínál, amelyek javíthatják e haltermelési forma fenntarthatóságát.

A természetes vizek esetében előtérbe kerül a rekreáció. A horgászat és az általa növekvő bevételek különösen nonprofit jellegű gazdálkodásnál lehetővé teszik a vizek halutánpótlásának növelését és a halórzés színvonalának és eredményességének javulását. A halgazdálkodás összhangba kerül a természetvédelmi és rekreációs érdekekkel. A halászat szükségességét e vízterületeken állományszabályozás (tájidegen, vagy túlszaporodott fajok gyérítése), áradások után a kinn rekedt halállomány mentése, a kutató-felmérő halászatok indokolják. Hatására az invazív halfajok visszaszorulnak, az őshonos halfajok állománya növekedhet. Az akvakultúra versenyképességének változatlanul kritikus eleme a feldolgozás, mely minőségi fejlesztése nélkül az ágazat fenntarthatósága veszélybe kerül. A halfeldolgozás nem a termelés része, hanem sajátos iparág. A feldolgozási technológia- és a termékfejlesztés élelmiszeripari szakembereket és speciális technikai háttérrel rendelkezőket igényel.

Az ágazat kis mérete miatt speciális halászati gépek, berendezések és gyógyszerek hazai gyártása nem valósul meg, de a hazai haltáp gyártás mennyiségben és minőségben kielégíti a hazai igényeket, azonban a megnövekedett minőségi igények miatt folyamatos innováció szükséges. Állategészségügyi szolgáltatásokat (beleértve a gyors figyelmeztető rendszert is) hazai szervezetek végzik.

6.2. Az NHST illeszkedése a Közös Halászati Politikához (KHP)

AZ EU Közös Halászati Politikája (KHP) által meghatározott európai halászat sajátos szegmense az akvakultúra, amelynek az Európai Parlament által elfogadott önálló stratégiája van (COM (2002) 511). Az „Európai Akvakultúra Fenntartható Fejlesztésének Stratégiája” három alappilléren nyugszik a következők szerint:

- a szektor gazdaságosságának elősegítése
- az élelmiszerbiztonságnak, az állatok egészségének és jólétének garantálása
- a környezeti hatások figyelembe vétele

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

A magyar Nemzeti Halászati Stratégiai Terv (NHST) teljes mértékben összhangban van a Közös Halászati Politikával, illetve az Európai Akvakultúra Fenntartható Fejlesztésének Stratégiájával, amit az NHST alábbiakban ismertetett főbb célja is jól tükröznek:

- a lakosság biztonságos és egészséges hal ételmiszerrel történő ellátásnak fejlesztése, a halfogyasztás növelése és a táplálkozási szerkezet javítása érdekében;
- olyan környezetbarát és víztakarékos haltermelési technológiák fejlesztése, amelyek megfelelnek állatjóléti kritériumoknak is;
- a haltermelők versenyképességének biztosítása a hazai és az EU tagországok piacain, illetve annak elősegítése, hogy a szektor fenntartható legyen a jövő generációja számára;
- hozzájárulás a természetes vizek biológiai állapotának és halgazdálkodásának javításához állományszabályozással és haltelepítéssel, különös tekintettel a horgász igényekre;
- hozzájárulás a vidéki lakosság foglalkoztatásának, a vidéki élet minőségének javításához, a halászati hagyományok megőrzéséhez.

A Közös Halászati Politikában, illetve az Európai Akvakultúra Fenntartható Fejlesztésének Stratégiájában megfogalmazottakkal való összhang megteremtésének az ad megbízható alapot, hogy a magyar haltermelés bázisa a nagy hagyományokon alapuló extenzív tógazdálkodás. Ez a gazdálkodási forma olyan hagyományos akvakultúra tevékenység, amely magába foglalja a környezet, a természetes erőforrások, a genetikai sokféleség javítását, valamint a táj és az akvakultúra területek hagyományos tulajdonságainak kezelését. A tógazdálkodás ugyanakkor kiváló feltételeket kínál környezetgazdálkodási és ellenőrzési rendszerekben való részvételre és a bio-akvakultúra bevezetésére.

6.3. Az akvakultúra fenntartható fejlesztése

Magyarországon meghatározó a tógazdasági haltermelés, amely során elsősorban hagyományos extenzív technológiákat alkalmaznak. E technológiák alapvetően megfelelnek a környezeti fenntarthatóság kritériumainak, hiszen a mezőgazdasági célokra nem, vagy korlátozottan alkalmas földterületeken épült halastavakban természet közeli gazdálkodás folyik elsősorban őshonos halak természetes takarmánybázison történő nevelésével. A környezeti fenntarthatóság még tovább növelhető az EHA kínálta lehetőségek kihasználásával, a tógazdaságok technikai színvonalának emelésével, a halgazdálkodás és a természeti környezet közötti kölcsönhatások szabályozhatóságának növelésével.

A magyarországi akvakultúra minőségi fejlesztése azonban elsősorban a tógazdálkodás ökonómiai és társadalmi fenntarthatóságának növelésén keresztül valósulhat meg. Az ökonómiai fenntarthatóságnak növelésére jó lehetőség a halfajok és a kapcsolódó technológiák diverzifikációja, illetve a multifunkcionális gazdálkodás adta lehetőségek kihasználása. A tavi gazdálkodás jelenleg még alapvetően jövedelmező, egyre nagyobbak azonban azok a terhek, amelyek ökológiai és társadalmi célokat szolgálnak (védett állatok állományainak fenntartása, víz- és tájgazdálkodás, állatjóléti kritériumok biztosítása stb.) de azok költségét a gazdálkodók fizetik. A tógazdálkodás ökonómiai fenntarthatóságát illetően kulcskérdés a feldolgozott hal mennyiségének növelése, a feldolgozás színvonalának javítása, illetve a termelés és értékesítés szervezetszervezettségének fejlesztése.

A szociális fenntarthatóságnak alapvetően két dimenziója van, egyik a gazdálkodási forma társadalmi elfogadottsága az akvakultúrában közvetve nem érdekeltek által, másik a gazdálkodás átadása a jövő generációjának, vagyis a tógazdálkodásnak, mint vállalkozásnak a vonzóvá tétele. Az

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

előbbit nagymértékben segítheti a multifunkcionalitás terjedése, míg az utóbbi szoros összefüggésben van az ökonómiai fenntarthatósággal. A magyar akvakultúra szektor társadalmi elfogadottságának érdekében tovább kell folytatni a Haltermelők Országos Szövetsége és Termék tanácsa által koordinált marketing kommunikációs programot, illetve az EU Consensus projektje által is inspirált társadalmi érdekegyeztetést.

6.4. Kapcsolódás és lehatárolás más közösségi politikákkal és programokkal

Az akvakultúra fejlesztésének stratégiája alapvetően a Közösségi Agrárpolitikának a vidék felzárkóztatására irányuló programjához kapcsolódik. Az akvakultúra fejlesztés stratégiája összhangban van az EU vidékfejlesztési prioritásaival, amelyek a következők:

- a mezőgazdasági és erdőgazdálkodási ágazat versenyképességének javítása;
- a környezet és a vidék állapotának javítása;
- az életminőség javítása a vidéki területeken és a diverzifikáció ösztönzése;
- a helyi kapacitás kiépítése a foglalkoztatottság és a diverzifikáció érdekében.

Az akvakultúra versenyképessége olyan intézkedésekkel javítható, amelyek alapvetően azonosak a mezőgazdasági és erdőgazdálkodási ágazatával (ismeretátadás, humán erőforrás fejlesztés, innováció, tőkebefektetés). Ezt figyelembe véve ezen intézkedések közös, vagy koordinált végrehajtása, illetve a tapasztalatok cseréje kívánatos. Megjegyzendő azonban, hogy a magyar akvakultúra ágazatban nincs szükség olyan mértékű struktúraváltásra, mint a mezőgazdaságban. Mivel Magyarország haltermelése döntő többségében az extenzív halastavakhoz kötődik, ezért meghatározó feltétel, hogy azok az agrártámogatásokból továbbra is forráshoz jussanak.

A környezet és a vidék állapotának javítására irányuló programokhoz az akvakultúra, illetve kiemelten a tógazdálkodás szorosan kapcsolódik, biztosítva a Natura 2000 hálózat fenntartását, a Göteborgban a biológiai sokféleséggel kapcsolatos kötelezettségvállalás teljesítését, az EU Víz Keretirányelv célkitűzéseinek és a Kyotói Egyezmény kötelezettségeinek teljesítését.

Az agrár-környezetvédelmi, illetve gazdálkodási kifizetésekhez kapcsolódó intézkedések hozzájárulnak a Göteborgban a biológiai sokféleség csökkenésének 2010-ig történő visszafordításával kapcsolatban tett kötelezettségvállalás teljesítéséhez és a Víz Keretirányelv célkitűzéseinek megvalósításához. Biodiverzitási szempontból kiemelkedő jelentőségű extenzív gazdálkodási mód fenntartása a védett és veszélyeztetett populációjú madár és emlősfajok élőhelyeinek megőrzése érdekében.

Az életminőség javításához a vidéki területeken és a diverzifikáció ösztönzéséhez az akvakultúra a maga sajátos eszközeivel hozzájárul (foglalkoztatás, a rekreációs halászat és a turizmus feltételeinek javítása stb.), de adott esetben lehetőség rejlik a mező- illetve erdőgazdálkodás és az akvakultúra integrálásában is. A helyi kapacitás kiépítése a foglalkoztatottság és a diverzifikáció érdekében alapvetően a vidéki élet minőségének javításához járul hozzá.

Az NHST és az EHA alapján megalkotott magyar Halászati Operatív Program legfontosabb összefüggései a strukturális alapok által finanszírozott Operatív Programok, valamint az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap által finanszírozott Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (ÚMVP) intézkedéseire vonatkoznak.

Magyarország 2007-2013-as fejlesztési időszakára vonatkozó operatív programok éppúgy, mint a HOP az országos fejlesztési koncepciókra (OFK, OTK) épülnek.

Az Operatív Programok közötti, valamint az Operatív Programok és az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) és az Európai Halászati Alap (EHA) közötti, továbbá ezeknek az

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

Európai Beruházási Bank és Európai Beruházási Alapból, ill. egyéb létező pénzügyi eszközökből származó támogatások koordinációjáért a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség (NFÜ) felel. Az operatív programok közül a HOP és annak alapját képező NHST a következő programokhoz kapcsolódik:

- **A Gazdaságfejlesztési Operatív Program (GOP)** fő céljához, azaz a „*produktív szektor hosszú távon fenntartható versenyképességének erősítéséhez*”, nagyban hozzájárul az egyes vállalkozások (akár haltermelésben, akár a feldolgozóiparban) termelékenységének, illetve jövedelemtermelő képességének növekedése. Ennek értelmében a GOP és a HOP között jelentős az egymást erősítő hatás. A két Program bizonyos kedvezményezett köre (vállalkozások) között lehetnek átfedések, ezért pontos lehatárolásra van szükség a projekt célja/iránya szerint, azaz a GOP nem nyújt támogatást a GOP két éves akciótervében nevesített kedvezményezettek halászati célú beruházásaihoz.
- **A Környezet és Energia Operatív Program (KEOP)** hozzájárul a hazai és nemzetközi jogszabályok által védett természeti területek értékeinek megőrzéséhez, az optimális természetvédelmi tevékenység megvalósításához. Ezzel hasonló célokat valósít meg, mint a HOP a halastó-felújítás, modernizálás során. Az intézkedések közötti átfedés nem lehetséges, a KEOP nagyméretű, központi infrastrukturális projekteket valósít meg, alapvetően nem gazdaságfejlesztési céllal.
- **Az Államreform Operatív Program (ÁOP), valamint a Társadalmi Megújulás Operatív Program (TÁMOP)** erőfeszítéseket tesz az esélyegyenlőség, és a területi kohézió érdekében. Ezzel segítik a vidéki területeken élők hozzájutását a közszolgáltatásokhoz, és javítják életesélyeiket. Az operatív programok HOP hatókörébe nem eső, az agráriumhoz kapcsolódó közszolgáltatási megoldásai közvetlenül is kapcsolódnak a HOP által támogatott fejlesztésekhez.
- **A regionális operatív programok** és a HOP közötti kapcsolatot az biztosítja, hogy a halászati ágazat és a régiók stratégiai céljai közül közősek a versenyképesség növeléséhez, a természeti erőforrások, a környezeti értékek megőrzéséhez, azok fenntartható hasznosításához kapcsolódó célok. Alapvető cél – az átfedés-mentes lehatároláson felül – az egyes fejlesztési irányok egymást kiegészítő és erősítő kapcsolatrendszerének kialakítása. A koherencia elsődleges záloga a vállalkozói infrastruktúra-fejlesztéssel, valamint a konkrét regionálisan kiemelt térségekhez köthető fejlesztési irányokkal való összhang kialakítása.

A HOP legtöbb ponton az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap által finanszírozott Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (ÚMVP) intézkedéseivel kapcsolódik, továbbá a halászati program kedvezményezettjei – mint vidéken élők – a vidékfejlesztési program 3. tengelyében szereplő intézkedéseknek is kedvezményezettjeivé, haszonélvezőivé válhatnak. Az elhatárolásra példaként megemlíthető a horgász turisztika támogatása, ami tógazdaságokban is megvalósulhat, azonban az EHA-ból csak a termeléssel kapcsolatos beruházások (tóépítés, tófelújítás, telepen belüli infrastruktúrafejlesztés stb.), míg az EMVA-ból biztosított támogatás csak a turisztikát szolgálhatja (pl. parkosítás). Markáns lehatárolásként jelentkezik az élelmiszeripari beruházások köre, amelyben az EHA-ból támogatható halfeldolgozók az EMVA ilyen jellegű támogatásaiból kizárásra kerülnek.

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

A HOP és az ÚMVP közös végrehajtási rendszere garantálja, hogy a két program egymást kiegészítve, átfedések nélkül működjön. Az átfedések kiküszöbölése érdekében az intézkedések leírása tartalmazza, hogy a halászati támogatásokat mezőgazdasági termékekkel kapcsolatos beruházásokra és termékfeldolgozásra, illetve fordítva: a vidékfejlesztési támogatásokat halászati fejlesztésre nem lehet felhasználni.

6.5. A globális kihívásokhoz való igazodás

A XXI. század elején a világ számos olyan kihívással néz szembe, amely közvetlenül, illetve közvetve befolyásolja az akvakultúra fejlesztését a világ minden régiójában, így Magyarországon is. Ezek a kihívások közvetve hatással vannak az akvakultúra fejlesztésre. Vannak azonban olyan globális kihívások is, amelyek hatása közvetlen és, amelyekkel komolyan számolni kell akvakultúra fejlesztési stratégiák kidolgozásánál. Ilyenek a globális klímaváltozás, az édesvíz készletek korlátozottsága, a meg nem újuló energiakészletek rohamos csökkenése, a kereskedelem globalizációja, az információs és kommunikációs technológiák globalizációja stb.

Az akvakultúra előtt álló közvetlen kihívás az, hogy miképpen elégíthető ki a növekvő népesség hal iránti igénye a fenntarthatóság keretein belül. A FAO becslése szerint, ha a világ halfogyasztását minimálisan a jelenlegi szinten kívánjuk tartani, a világ akvakultúra termelésének 80 millió tonnára kell növekedni 2050-re, ami a jelenlegi termelés (vízinövényeket nem számítva) megduplázását jelenti. A célok eléréséhez szükség van tudományos kutatásra és technológiai fejlesztésre, illetve azok eredményeinek alkalmazására, különös tekintettel a halegészségügyre, a hal genomikára, illetve a takarmányozásra, azon belül az alternatív állati fehérje források feltárására. Szükség van továbbá a termelékenység fokozására és a tisztességes kereskedelem fejlesztésére.

A magyarországi akvakultúra fejlesztés stratégiája, a szektor azon sajátosságánál fogva, miszerint tevékenységében meghatározó a tavi haltermelés, alapvetően jól alkalmazkodik a globális kihívásokhoz. A magyar akvakultúra termelés elsősorban a megújuló erőforrások hasznosításán alapul, hiszen a termelés döntő hányadát a táplálék-lánc alacsony szintjén táplálkozó fajok (pl. ponty, növényevők) teszik ki. Állati fehérjehordozók (pl. halliszt) takarmány alapanyagként történő alkalmazása intenzív telepeken igen kis mértékű, ugyanakkor erőfeszítések kezdődtek az állati fehérjehordozók kiváltására, illetve halfeldolgozó hulladékok újrahasznosítására. Bár a halastavi gazdálkodás nem minősül víztakarékos haltermelési módszernek, a multifunkcionális tógazdálkodás fejlődésével a halastavak vízhasznosítása is többcélúvá válik, sőt a halastó elősegíti a felszíni vizekkel való hatékonyabb gazdálkodást (víztározás, tápanyag visszatartás stb.), elősegíti a vizes élőhelyek fennmaradását és bővítését, illetve a biodiverzitás gazdagítását.

Magyarországon olyan kutató háttér szolgálja az akvakultúra fejlesztését, amely nemzetközi összehasonlításban is megállja a helyét. A kutató intézmény hálózat széleskörű nemzetközi kapcsolatrendszere, illetve aktív hazai gyakorlati kapcsolatai révén segíti a szektornak a globális kihívásokhoz való alkalmazkodását is. Ennek jó példái a víztakarékos és környezetbarát tavi haltermelési technológiák fejlesztése terén elért eredmények, beleértve a multifunkcionális tógazdálkodást és a biohaltermelést is.

A globális kihívásokhoz való igazodást a magyar akvakultúra nem szűkíti a hazai haltermelési szektorra, de aktívan közreműködik az európai és a globális problémák megoldására irányuló nemzetközi projektekben a világ jó néhány fejlődő országában, oktatással, továbbképzéssel és szakértői munkával.

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

7. A NEMZETI TÁMOGATÁSOK SZEREPE A FENNTARTHATÓSÁGBAN

7.1. Az előző program (HOPE) tapasztalatai

A HOPE keret felhasználása során szerzett tapasztalatokat figyelembe vettük az NHST és a HOP tervezési folyamatában, a társadalmi egyeztetéseken és a potenciális pályázókkal való konzultációk alkalmával is. Törekvéseink fontos része, hogy a pályázókat a közép és hosszú távú stratégiai gondolkodásra készítssük és ennek eredményeként projekt ciklusokban gondolkodjanak az egyszeri alkalmoszerű támogatások helyett.

A pályázatkezelés 2005 első negyedében gyorsult csak fel azzal, hogy központosítva lett halászati szakember biztosításával, és így kikerült a teljes AVOP pályázati halmazra alkalmazott FIFO-körből (First In First Out). Kiemelnénk, hogy a Bizottsággal történt egyeztetés eredményeképpen az állami, illetve részben állami tulajdonban lévő vállalkozások jogosulttá váltak a támogatásokra. A pályázati könnyítés keretében 2006 elején a halastavak építése és felújítása esetében a minimális tógazdaság nagyságát 30 hektárról 10 hektárra csökkentettük, így lehetővé vált a több lábbon álló, kisebb gazdaságok támogatása is. Ugyanakkor csökkentettük az egy pályázatra igénybe vehető minimális támogatási összegeket is. Ezen intézkedések szélesítették a pályázói kört és a pályázatok számának növekedése mellett a forrás egyenletesen került felhasználásra.

2006 augusztusában a forrásfelhasználás elemzése alapján megállapítottuk, hogy forrásátcsoportosításra van szükség az alintézkedések között. A módosítások Monitoring Bizottsági jóváhagyása után a HOPE keret a rendszerben lévő pályázatokat is figyelembe véve szinte kimerítettnek volt tekinthető.

2006. december 31-ig 75 db pályázat érkezett be, melyek közül 39 esetben döntött az Irányító Hatóság a támogatás odaítéléséről 1,19 milliárd Ft értékben, amely az 1,46 milliárd Ft-os keret 81,5%-a. A Döntés Előkészítő Bizottság további 4 pályázat támogatására tett javaslatot 0,2 milliárd Ft értékben. A döntött és támogatási döntésre javasolt támogatási összeg 1,39 milliárd Ft, a teljes keret 95,2%-a. Az elutasított (10), és visszalépett (19) pályázatok többsége formai és nem szakmai okokból nem felelt meg, több pályázat a formai hiányosságok kijavítása után ismételten benyújtásra került. A pályázatkezelés minőségét mutatja, hogy a döntésre felterjesztett pályázatok esetében a Döntés Előkészítő Bizottság részéről nem volt szükség elutasító döntési javaslat meghozatalára, és ez utóbbi javaslatait az Irányító Hatóság minden esetben jóváhagyta.

A határidőig beérkezett pályázatokkal kapcsolatos döntések alapján kijelenthetjük, hogy a 2004-2006-os időszak forrásfelhasználása sikeres volt és a program teljes kerete 2007 közepén az IH kötelezettségvállalásaival lekötésre került.

7.2. A halászati erőforrások fenntarthatósága

A fenntartható tógazdasági termelés egyik döntő alapelve a természeti erőforrások hosszú távú védelmének biztosítása. Ez nemcsak a nemzetközi egyezményekből (Agenda 21), az Európa Tanács, OECD és WTO tagságunkból, valamint a vonatkozó EU szabályozások harmonizációs feladataiból és a környezet, a természet védelméről szóló törvényekből származó kötelezettségek, hanem piaci versenyképességünk növelésének egyik fontos tényezője. A magyar tógazdasági haltermelés fejlesztésénél komparatív előnyként és piaci tényezőként kell figyelembe venni, hogy a termelés, a

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

feldolgozás, a raktározás és az értékesítés során a tógazdák környezetkímélő eljárásokat alkalmazzanak, így az egész ágazatban érvényesüljenek az agrár-környezetvédelem szigorodó nemzetközi előírásai. Ellenkező esetben hosszabb távon romlani fog a magyar haltermelés és halfeldolgozás piaci pozíciója.

A versenyképesség biztosítása érdekében számos támogatási lehetőség áll a halászatban érintettek rendelkezésére, de az egységes verseny biztosítása érdekében az Európai Unió semmiféle versenytorzító támogatáshoz, még a csak nemzeti forrásból biztosítottakhoz sem járul hozzá. Ebből következik, hogy csak olyan támogatások jöhettek szóba, amelyek a termelés körülményeit és az értékesítés lehetőségeit javítják.

7.2.1. A nem társfinanszírozott nemzeti forrásból biztosított támogatások rendszere

A notifikált két támogatás közül a minőségi hal tenyésztésének támogatása a tógazdasági haltermelőket szolgálja. A támogatás elősegíti, hogy csak kiváló genetikai tulajdonságokkal rendelkező szülőktől származó és jó - gazdasági szempontból optimális - növekedési eréllyel rendelkező állomány kerüljön étkezési hallá nevelésre. Évente 80 millió forint támogatás áll rendelkezésre, melyet átlagban 100 millió forintra indokolt emelni.

A másik ilyen típusú támogatási forma a természetes vizek esetében igénybe vehető halgazdálkodási tevékenységek támogatása. A támogatáshoz fedezetet biztosítanak a halászzal és horgászattal foglalkozók kötelező befizetései, bár a jelenlegi költségvetési szabályozás szerint nincs közvetlen összefüggés a befizetések és a felhasználás között. Pályázatos formában támogatható a természetes vizek kötelező telepítéseken felüli kihelyezése, a halállományok védelme és az élőhely fejlesztés 50%-ban és a halászzal kapcsolatos kutatás és ismeretterjesztés 75%-os mértékben. A rendelkezésre álló forrás nagysága nem teszi lehetővé minden érvényes pályázat teljes mértékű támogatását, ezért inkább programcsökkentésekkel igyekszünk minél több pályázatot támogatni. A támogatás, ha korlátozott mértékben is, de felhasználható a holtág rehabilitáció során. A kutatás és ismeretterjesztés támogatása az új tervezési időszakban 2007-től a kettős támogatás elkerülése érdekében kikerül ebből a támogatási körből és átkerül az EHA forrásaiból támogatott intézkedések közé. A rendelkezésre álló támogatási keret évente – a költségvetés függvényében – változik, 2005-ben 252 millió, 2006-ban 220 millió forint volt, amit átlagban évi 250 millió forintos szinten kívánunk tartani.

Az uniós források a rekreációs célú halászat közvetlen támogatását nem teszik lehetővé, ezért – és a jelentős társadalmi igény miatt – indokolt a jelenlegi halgazdálkodási támogatási rendszer fenntartása nemzeti támogatásként, a magyar halászati törvény előírásainak megfelelően, a természetesvízi halászatból, horgászatból keletkező költségvetési bevételek mértékéig.

7.2.2. Társfinanszírozott támogatások rendszere

Az Európai Unió által társfinanszírozott támogatások az önálló strukturális alapot képező HOPE keretében kerültek kidolgozásra a 2004-2006-os tervezési időszakra. A tervezést a főleg tengeri halászat orientált EU-ós szabályozáshoz kellett kialakítanunk. Azonban megtaláltuk azokat a lehetőségeket, amelyek a halászat területén a folytonosságot biztosítják, sőt új elemekkel gazdagítják. A támogatási rendszer kidolgozása során az érdekvédelmi szervezetre szorosan támaszkodva az alacsony hazai halfogyasztás növelését céloztuk meg. Az ehhez szükséges árualap biztosítását, a választékbővítést, promóciós tevékenységeket és innovatív fejlesztéseket ölelte fel a támogatási rendszer. A támogatás fő elemei az eddigi támogatási rendszerben is megtalálhatók voltak, nagyon hasonló feltételekkel. Fontos hangsúlyozni, hogy a beruházás jellegű támogatások

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

mértéke a csatlakozás előtti mértékhez képest magasabb és a nemzeti résszel együtt elérte a 46%-ot, míg a promóciós jellegű és innovatív fejlesztések támogatása elérte a 80%, illetve 100%-ot. Az uniós szabályozás nagyon korlátozott mértékben, de lehetővé teszi a természetesvízi halászat támogatását is. Ez a támogatás meghatározott beszerzésekben valósul meg.

7.2.3. Egyéb, a halászat számára igénybe vehető támogatások rendszere

A támogatások harmadik körében az egyéb támogatások közül kiemeljük a Nemzeti Vidékfejlesztési Terv keretében nyújtott támogatásokat. A vizes élőhelyek támogatása az agrár-környezetvédelmi intézkedések között a 2004-2006-os időszakban 52 000 forint per hektár támogatást (kb. 200 euró) biztosított a közvetlenül a támogatáshoz kapcsolódó halastavak üzemeltetőinek. Ez a támogatás 2009-ig fenn fog maradni, bár meg kell jegyezni, hogy 2007-től nem az EAGGF-ből, hanem a EAFRD-ből kerül finanszírozásra. Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program nem tartalmaz extenzív halastavak támogatására intézkedést, mert a vidékfejlesztési rendelet 2010-től nem támogat ilyen irányú intézkedést és nem biztosít hozzá forrásokat.

7.3. NHST stratégiai és technikai indikátorai és a célparaméterek

Az NHST megvalósításának monitorozása szempontjából két indikátor csoportot határozunk meg. Az első csoportban a prioritások megvalósulásának stratégiai indikátorai tartoznak, melyeket előzetesen az összevethetőség érdekében az iránymutatás tartalmazza. Az alkalmazott indikátorok közül kötelezően választandó bázis indikátorok és kiegészítő indikátorok közül kell kijelölni a tagállam szempontjából relevánsakat. Ezen indikátorokat a következőkben adjuk meg. Az indikátorok technikai csoportját a mellékletek között adjuk meg.

II. Prioritás. A halászati szektor fejlettsége és versenyképessége

Bázis indikátor

- A hazai halfogyasztás alakulása.
- A halfogyasztáson belül a hazai termelésű termékek mennyisége és részaránya.

Kiegészítő indikátor:

- Tógazdasági és intenzív üzemi haltermelés (akvakultúra) termelési volumene mennyiségileg és értékben.

III. Prioritás. Emberi erőforrás és közösségi politika

Bázis indikátor:

- Munkaerő a halászati szektorban, nők és férfiak aránya.

Kiegészítő indikátor:

- A halászati szektorban foglalkoztatottak szakmai szintű megoszlása.

V. Prioritás. A KHP megvalósításának irányítása

Bázis indikátor:

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

- A nemzeti támogatások alakulása

8. AZ NHST MEGVALÓSÍTÁSÁNAK FORRÁSTÉRKÉPE

A forrás allokáció tervezése során az árfolyamot a teljes tervezési időszakra 248,-Ft/euró átlagban állapítottuk meg. A társfinanszírozott támogatások esetében az euró (EUR) összege, míg a nem társfinanszírozott támogatások esetében a nemzeti valuta (HUF) összege a rögzített.

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

Megnevezés	Teljes megvalósítási költség		Összes támogatás		Támogatás nemzeti része		Támogatás EHA része		Magán hozzájárulás	
	Forint	Euró	Forint	Euró	Forint	Euró	Forint	Euró	Forint	Euró
PT II.										
Akvakultúra (tógazdaságok és intenzív rendszerek építése, felújítása) a 29. § szerint	10 200	41,13	6 120	24,68	1 530	6,17	4 590	18,51	4 080	16,45
Állat-egészségügyi intézkedések a 32. § szerint	168	0,68	168	0,68	42	0,17	126	0,51	0	0
Belvízi halászat a 33. § szerint	266	1,07	160	0,64	40	0,16	120	0,48	106	0,43
Beruházások a halfeldolgozás és értékesítés területén a 34. és 35. § szerint	1000	4,03	600	2,42	150	0,60	450	1,81	400	1,61
Halgazdálkodás nemzeti támogatása (telepítés, védelem, élőhely-fejlesztés)	3 500	14,11	1 750	7,06	1 750	7,06	0	0	1 750	7,06
Minőségi pontyivadék telepítésének támogatása	700	2,82	700	2,82	700	2,82	0	0,00	0	0
Összesen PT II.	15 834	61,02	9 498	35,47	4 212	14,16	5 286	21,31	6 336	25,55
PT III.										
Kollektív akciók a 37. § szerint	1 050	4,23	1 051	4,23	263	1,06	788	3,18	0	0
Új piacok kialakítása és promóciós kampányok szervezése a 40. § szerint	1 050	4,23	1 051	4,23	263	1,06	788	3,18	0	0
Kísérleti projektek a 41. § szerint	700	2,82	560	2,26	140	0,56	420	1,69	140	0,56
Összesen PT III.	2 802	11,29	2 662	10,73	666	2,68	1996	8,04	140	0,56
PT V.										
Technikai segítségnyújtás a 46. § szerint	545	2,20	545	2,2	136	0,55	409	1,55	0	0
Mindösszesen	19 181	74,52	12 705	48,40	5 014	17,39	7 691	30,90	6 476	26,11

Összegek millió forintban illetve euróban kifejezve, kalkulatív árfolyam: 248 HUF = 1 EUR

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

9. AZ NHST VÉGREHAJTÁSA ÉS MONITORINGJA

9.1. Végrehajtás

A Nemzeti Halászati Stratégiai Terv és a Halászati Operatív Program végrehajtása, monitoringja, értékelése és ellenőrzése egymástól nem elválasztható tevékenységek, ezért azok intézményrendszere és a feladatok lebonyolításának részletei megegyeznek. A továbbiakban ezért az intézményrendszert és a monitoring tevékenységet a HOP azonos rendszerein keresztül mutatjuk be.

A hatóságok kijelölése:

A Halászati Operatív Program (HOP) végrehajtásában a Tanács 1198/2006/EK rendelete (továbbiakban: Rendelet) 58. cikke értelmében az alábbi hatóságok vesznek részt.

9.1.1. Irányító Hatóság (IH)

A mezőgazdasági, agrár-vidékfejlesztési, valamint halászati támogatásokhoz és egyéb intézkedésekhez kapcsolódó eljárás egyes kérdéseiről szóló 2007. évi XVII. törvény 9.§ d) pontja alapján az irányító hatósági feladatokat a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Miniszter látja el. A miniszter a feladat konkrét végrehajtását a minisztériumon belül a Közösségi Ügyekért Felelős Szakállamtitkárra delegálta. A szakállamtitkárt az Agrár-vidékfejlesztési Főosztály (AVF) segíti az irányító hatóságként végzendő feladatok teljesítésében. Az AVF látja el egyébként a SAPARD, az AVOP és az ÚMVP kapcsán elvégzendő irányító hatósági feladatokat, valamint a NVT programirányító egység feladatait is.

A többi érintett minisztériummal és partnerrel, illetve a közreműködő szervezettel (azonos az EMGA-EMVA Kifizető Ügynökséggel: Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal) együttműködésben, az Irányító Hatóság elkészíti a végrehajtással kapcsolatos jogszabályokat. A szakmai irányításba bevonja a tárcán belül a Természeti Erőforrások Főosztályát is, amely a halászati ágazat irányításáért felel. Az Irányító Hatóság felügyeli és ellenőrzi a HOP megvalósulását, a programot a Monitoring Bizottság határozatainak, a vonatkozó jogszabályoknak, a programban meghatározott feltételeknek és a célcsoportok igényeinek megfelelően irányítja.

Az Irányító Hatóság megteszi a szükséges lépéseket ahhoz, hogy a HOP-ban meghatározott teljesítmények, eredmények és hatásmutatók teljesüljenek. Az Irányító Hatóság állandó és hatékony partneri együttműködést valósít meg a vonatkozó szervezetekkel annak érdekében, hogy a partnerek speciális tudása rendelkezésre álljon.

Az Irányító Hatóság a Rendelet 59. cikk b, c, d, f, és g pontjaiban meghatározott feladatokat a Közreműködő Szervezetre delegálja az irányítás és végrehajtás felelősségének megtartása mellett.

A Monitoring Bizottság Titkársága és az Irányító Hatóság Titkársága a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Agrár-vidékfejlesztési Főosztályán belül működik.

Cím: Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium (FVM)

Közösségi Ügyekért Felelős Szakállamtitkár

H-1860 Budapest Pf. 1.

Tel.: +36-1-301-4000

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

Fax : +36-1-301-4000
E-mail: avf@fvm.hu, eha@fvm.hu

9.1.2. Igazoló Hatóság (IGH)

A 1198/2006/EK rendelet 58. cikk 4. bekezdése alapján az irányító és az igazoló hatóság egy szervezetbe összevonható.

Az Igazoló Hatóság Titkársága a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Agrár-vidékfejlesztési Főosztályán belül működik, elkülönítve az Irányító Hatóság egyéb tevékenységeitől.

Cím: Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium (FVM)
Közösségi Ügyekért Felelős Szakállamtitkár
H-1860 Budapest Pf. 1.
Tel.: +36-1-301-4000
Fax : +36-1-301-4000
E-mail: avf@fvm.hu, eha@fvm.hu

9.1.3. Közreműködő Szervezet (KSZ)

A Közreműködő Szervezet a Rendelet 59. cikk b, c, d, f, és g pontjaiban meghatározott, az Irányító Hatóság által delegált feladatokat látja el:

1. végrehajtja a pályázatok/kérelmek jogszabályoknak megfelelő feldolgozását, értékelését és a Bíráló Bizottság támogatási javaslatát figyelembe véve a támogatásról döntést, majd határozatot hoz;
2. ellenőrzi a támogatás igénybevételével, illetve felhasználásával kapcsolatos kötelezettségek teljesítését;
3. gondoskodik a ki- és befizetések teljesítéséhez szükséges számlák megnyitásáról, közzéteszi azok számát, rendszeresíti a támogatás igénybevételéhez, valamint az egyéb kötelezettségek teljesítéséhez szükséges nyomtatványokat;
4. kiutalja a támogatást;
5. adatokat szolgáltat az egyes támogatásokhoz kapcsolódó monitoring rendszerekhez;
6. biztosítja a program végrehajtásával kapcsolatos számítógépes nyilvántartást.

A feladatok végrehajtásában a pályázatok érkeztetését, befogadását, ellenőrzését, értékelését és a Bíráló Bizottságnak történő előterjesztését az MVH központi hivatala látja el. A központi végrehajtást indokolja a pályázatok nem nagy száma, a halászati szakismeretek és a megfelelő forrásfelhasználás érdekében végzett menedzselési és információáramlási tevékenység szükségessége. A támogatási döntést a Bíráló Bizottság javaslata alapján az Irányító Hatóság hozza meg.

Cím: Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH)
Vidékfejlesztési Támogatások Igazgatósága (VTI)
Vezetője: Dr. Kemendy Tibor, igazgató
H-1054 Budapest, Alkotmány u. 29
Tel.: Tel.: +36-1-374-3609

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

Fax : Fax: +36-1-475-2119
E-mail: E-mail: eha@mvh.gov.hu

9.1.4. Ellenőrző Hatóság (EH)

Az 1198/2005/EK rendelet 58. cikk (4) pontja értelmében az irányító, igazoló és ellenőrző hatóság lehetnek ugyanazon intézmény részei.

Ennek megfelelően az Ellenőrző Hatóságot a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztériumban kívánjuk felállítani egy olyan egység keretein belül, amely független az irányító és az igazoló hatóságtól.

Cím: Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium
H-1055 Budapest, Kossuth tér 11.
Tel.: +36-1-301-4000
Fax : +36-1-301-4000
E-mail: avf@fvm.hu, eha@fvm.hu

9.2. Monitoring

Magyarország a HOP végrehajtásának hatékony felügyelete érdekében megfelelő ellenőrzési nyomvonalat biztosító, megbízható számviteli, monitoring, és pénzügyi jelentéstételi rendszereket állít fel számítógépes formában. A monitoring és értékelési tevékenységek ellátására az FVM irányító hatósági feladatokat ellátó szervezeti egységén (Agrár- Vidékfejlesztési Főosztály) belül külön osztály működik, amely egyszerre látja el az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program és a HOP monitoring feladatait. Ez az egység felel a HOP kitűzött céljai és a megvalósítás során elért eredmények összehasonlításáért, az éves jelentések elkészítéséért, továbbá a monitoring bizottsági ülések szervezéséért.

Monitoring feladatainak ellátása érdekében az irányító hatóság:

- kiépíti a megfelelő monitoring kapacitást, kéri az ehhez szükséges munkaerőt,
- áttekinti a támogatások kezelését végző információs rendszer (IIR) működésével és fejlesztésével kapcsolatos feladatokat,
- képzéseket szervez a közreműködő szervezet (Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal) monitoring tevékenységet végző munkatársai részére,
- a Bizottságtól kapott információkat közvetíti a megfelelő intézmények felé, a begyűjtött és elemzett monitoring adatokat továbbítja a Bizottság részére.

Az irányító hatóság biztosítja, hogy

- a regionális, helyi és más hatóságok, a gazdasági és szociális partnerek, a civil társadalom képviselői, nem kormányzati szervek (NGO-k), a környezetvédelmi szervezetek, valamint a férfiak és nők közötti egyenlőségért küzdő szervezetek aktívan vegyenek részt a HOP monitoring bizottság munkájában,

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

- a Bizottság képviselői saját kezdeményezésükre, megfigyelői jogkörrel részt vehessenek a monitoring bizottság ülésein.

Az irányító hatóság képviseli a HOP-ot és annak monitoring bizottságát a strukturális alapok operatív programjainak monitoring bizottságában.

A Bizottság a monitoring tevékenységben a monitoring bizottságban való tevékenységén és az operatív program éves felülvizsgálatán keresztül vesz részt, amely különösen az éves végrehajtási és ellenőrzési jelentés elemzését tartalmazza.

Az irányító hatóság monitoringgal kapcsolatos feladatai a tervezés és a programozás során:

- a megfelelő pénzügyi-, teljesítmény-, és eredmény indikátorok meghatározása,
- a monitoring és végrehajtási rendszer meghatározása
- annak megadása, hogy a kedvezményezetteknek mely adatokat mikor kell szolgáltatniuk.

Az irányító hatóság és a monitoring bizottság a pénzügyi-, teljesítmény-, és eredmény-indikátorok elemzésén keresztül végzi a monitoring tevékenységet. Az indikátorok meghatározása, a célértékek megadása, az indikátor adatok gyűjtése, összefogása, mérése és feldolgozása a megfelelő informatikai rendszer (IIER) segítségével történik, amely mind az adatok bevitelére, mind tárolására alkalmas.

Az indikátorok és egyéb alapadatok a közreműködő szervezettől jutnak el az irányító hatósághoz. A közreműködő szervezeten belül:

- a regionális irodák tájékoztatják a kedvezményezetteket monitoringgal kapcsolatos kötelezettségeikről, valamint feltöltik és tárolják a kedvezményezettektől rendszeresen vagy alkalmanként beérkező adatokat.
- a központban gyűjtik, összesítik, feldolgozzák és ellenőrzik a regionális irodák által bevitt adatokat, majd az összesített adatokat továbbítják az irányító hatóság felé.

A monitoring és értékelési tevékenységre való felkészülés a következő lépéseket tartalmazza:

- az illetékes szervezetek tevékenységeinek meghatározása;
- a dokumentumok specifikálása;
- az indikátorok listájának és típusának meghatározása az adatforrás és az előfordulási gyakoriság figyelembe vételével;
- vázlatos menetrend (ki, mikor, mit csinál – havi, éves, véletlenszerű gyakorisággal);
- az adatgyűjtési pontok kijelölése;
- a dokumentum minták megszerkesztése;
- az indikátorok köztes adatainak meghatározása;
- határidők megadása.

A monitoring tevékenység folytatásához szükséges informatikai rendszert (IIER) a közreműködő szervezet működteti, a fejlesztés az irányító hatóság bevonásával történik.

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

Az adatok gyűjtésére rendelkezésre álló időpontokat (legtöbbször a támogatási kérelem benyújtásakor, ezután évente egyszer, majd a támogatási tevékenység végén) a közreműködő szervezet működési kézikönyve tartalmazza.

A kedvezményezettek adatszolgáltatási kötelezettségét (adatok köre, az adatok szolgáltatásának elmaradása esetén alkalmazandó szankciók) az irányító hatóság szabályozza, és vizsgálja felül, amennyiben szükséges jogszabályi alapon, rendelet formájában.

A kedvezményezettek közvetlenül a közreműködő szervezet regionális irodáihoz fordulhatnak monitoring kötelezettségeikkel kapcsolatos kérdéseikkel.

Az irányító hatóság az FVM felügyelete alatt álló kutatóintézetektől (például Agrárgazdasági Kutató Intézet), a Központi Statisztikai Hivataltól és egyéb intézményektől közvetlenül gyűjti az alábbi adatokat:

- horizontális indikátorok;
- a HOP-pal kapcsolatos kontext és makroszintű adatok;
- a halászati ágazattal kapcsolatos statisztikai adatok.

A Halászati Stratégia Koordináló Bizottság (HASKOBI) feladata és tevékenysége az NHST és a HOP elfogadásával nem ér véget, hanem folytatódik az NHST monitoringjának segítségével. A HASKOBI az NHST megvalósulását folyamatosan figyelemmel kíséri és segíti az éves előrehaladási jelentés elkészítését. Az éves előrehaladási jelentést az IH bemutatja a HOP Monitoring Bizottságnak.

9.2.1. Stratégiai monitoring

A Bizottság a Magyarország által benyújtott írásbeli információk alapján 2011. december 31-ig vitát folytat Magyarországgal a nemzeti stratégiai terv tartalmáról és a végrehajtás terén elért eredményekről, a legjobb gyakorlat tagállamok közötti cseréjének ösztönzése céljából. A Bizottság a vita kimeneteléről tájékoztatja az Európai Parlamentet, a Tanácsot, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságot, valamint a Régiók Bizottságát.

9.2.2. HOP Monitoring Bizottság

A monitoring bizottság felállítására az operatív program jóváhagyásáról szóló határozatról a Magyarországnak küldött értesítést követő három hónapon belül kerül sor.

A monitoring bizottság összetétele:

- Elnök – IH vezető (szakállamtitkár)
- Elnökhelyettes – FVM Agrár-vidékfejlesztési Főosztály vezetője

Tagok:

FVM főosztályok:

1. Élelmiszerlánc-biztonsági Állat- és Növényegészségügyi Főosztály;
2. Természeti Erőforrások Főosztály;
3. Szakigazgatási Főosztály;

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

4. Humánpolitikai Főosztály;
5. Agrárszabályozási Főosztály;

Közreműködő Szervezet

6. Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal;

Minisztériumok és országos hatáskörű szervek:

9. Szociális és Munkaügyi Minisztérium;
10. Miniszterelnöki Hivatal;
11. Gazdasági és Közlekedési Minisztérium;
12. Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium;
13. Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium;
14. Nemzeti Fejlesztési Ügynökség;
15. Nemzeti Földalapkezelő Szervezet;
16. Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főigazgatóság;
17. Agrárgazdasági Kutatóintézet (AKI);
18. Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal;

Regionális Fejlesztési Tanácsok:

19. Dél-Alföldi Regionális Fejlesztési Tanács;
20. Dél-Dunántúli Regionális Fejlesztési Tanács;
21. Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési Tanács;
22. Észak-Magyarországi Regionális Fejlesztési Tanács;
23. Közép-Dunántúli Regionális Fejlesztési Tanács;
24. Közép-Magyarországi Regionális Fejlesztési Tanács;
25. Nyugat-Dunántúli Regionális Fejlesztési Tanács;

Érdekképviseltek:

17. Magyar Agrárkamara;
18. Magyar Paraszt Szövetség;
19. Magyarországi Gazdakörök és Gazdaszövetkezetek Országos Szövetsége (MAGOSZ);
20. Fiatal Gazdák Magyarországi Szövetsége (AGRYA);
21. Mezőgazdasági Dolgozók Országos Szövetsége (MEDOSZ);
22. Agrár Dékánok és Főigazgatók Kollégiuma
23. Agrár Munkaadói Szövetség;
24. Mezőgazdasági Szövetkezők és Termelők Országos Szövetsége (MOSZ);
25. Élelmiszeripari Dolgozók Szakszervezeteinek Szövetsége (ÉDOSZ)
26. Élelmiszerfeldolgozók Országos Szövetsége (ÉFOSZ);
27. HANGYA Szövetség;
28. Magyar Állattartók Szövetsége;
29. Magyar Vállalkozásfejlesztési Alap;
30. Állatvédelmi Tanácsadó Testület;
31. Nemzeti Park Igazgatóságok;
32. WWF Magyarország;

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

33. Magyar Természetvédők Szövetsége;
34. Vízgazdálkodási Társulatok Országos Szövetsége (VTOSZ);
35. Haltermelők Országos Szövetsége és Terméktanácsa (HALTERMOSZ);
36. Falusi Turizmus Országos Szövetsége;
37. Önkormányzati Szövetségek közös képviselője;
38. Magyar Önkormányzati Szövetségek Társulása;
39. Falvak és Kisvárosok Magyarországi Műhelye Egyesület (ECOVAST);
40. LEADER Közhasznú Egyesület;
41. Magyar Tanya- és Falugondnoki Szövetség;
42. Magyar Tudományos Akadémia Regionális Kutatások Központja;
43. Kistérségi Fejlesztési Egyesületek Szövetsége;
44. Autonómia Alapítvány;
45. Vidék Parlamentje;
46. Magyar Országos Horgász Szövetség (MOHOSZ);

Horizontális és esélyegyenlőség:

24. Nők és Férfiak Társadalmi Egyenlősége Tanács;
25. Országos Érdekegyeztető Tanács Munkaadói Oldala;
26. ;Országos Érdekegyeztető Tanács Munkavállalói Oldala;
27. Országos Fogyatékosügyi Tanács;
28. Romaügyi Tanács;

Tanácskozási joggal vesznek részt:

39. EU Koordinációs és Nemzetközi Főosztály;
40. Jogi Főosztály.
41. FVM Vidékfejlesztési, Képzési és Szaktanácsadási Intézet;
42. Agrár-vidékfejlesztési Főosztály
43. Központi Statisztikai Hivatal;
44. Pénzügyminisztérium;
45. EU Bizottság képviselői;
46. Igazgatási, Informatikai és Ellenőrzési Főosztály.

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

10. KÜLSŐ Melléletek

Melléklet 1: Termelési adatok

Melléklet 2/A: Térkép A: Tógazdaságok nemzeti térképe

Melléklet 2/B: Térkép B: Magyarország számára hasznosítható geotermikus vízkészletek

Melléklet 3: Technikai indikátorok

Melléklet 4: A társadalmi egyeztetés nevesített résztvevői

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

Melléklet 1. Termelési adatok

MAGYARORSZÁG HALÁSZATÁNAK ADATAI (2000-2006)

1. Magyarország összes haltermelése és fogása (2000-2006)

Me.: tonna

Évek	Tógazdasági haltermelés		Intenzív üzemi haltermelés		Természetesvízi zsákmány		Összesen	
	bruttó	étkezési	bruttó	étkezési	bruttó	étkezési	bruttó	étkezési
2000	19 216	12 170	688	682	7 101	6 810	27 005	19 662
2001	18 147	11 933	1 295	1 117	6 638	6 138	26 080	19 188
2002	17 831	10 616	1 285	958	6 750	6 438	25 866	18 012
2003	17 754	10 818	1 249	1 050	6 536	6 118	25 539	17 896
2004	18 729	11 457	1 784	1 287	7 242	6 817	27 755	19 561
2005	19 103	12 189	1 921	1 471	7 609	7 317	28 633	20 977
2006	20 762	12 898	2 081	1 789	7 520	7 172	30 363	21 859

2. A tógazdasági haltermelés főbb mutatói 2000-2006-ban

Évek	Üzemelő tóterület (ha)	Behelyezett hal (tonna)			
		Ponty	Növényevő	Egyéb	Összes
2000	22 547	5 532	1 170	337	7 039
2001	22 462	5 553	1 662	395	7 611
2002	21 090	5 001	1 115	203	6 319
2003	22 750	5 513	993	256	6 762
2004	22 850	5 753	993	273	7 019
2005	23 078	6 166	742	362	7 270
2006	23 878	6 218	1 092	305	7 614

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

Évek	Lehalászott hal (tonna)					
	Ponty	Növényevő	Egyéb	Összes	Étkezési hal	Szaporulat (kg/ha)
2000	13 990	3 899	1 327	19 216	12 170	571
2001	12 945	4 182	1 020	18 147	11 933	469
2002	13 780	3 150	901	17 831	10 616	546
2003	13 559	2 966	1 229	17 754	10 818	483
2004	14 831	2 782	1 116	18 729	11 457	513
2005	15 326	2 644	1 134	19 104	12 189	519
2006	15 980	3 162	1 620	20 762	12 898	551

A természetes vizek és víztározók halzsákánya 2000-2006-ban

Évek	Adatszolgálatott vízterület (hektár)	Zsákmány (tonna)			Zsákmány megoszlása (tonna)		
		Nemes hal	Fehér hal	Összesen	Ebből étkezési célra	Üzemi halászat	Horgászfogás
2000	139 756	4 728	2 372	7 101	6 810	no data	no data
2001	131 305	4 406	2 232	6 638	6 138	no data	no data
2002	134 225	4 337	2 413	6 750	6 438	no data	no data
2003	135 474	4 480	2 056	6 536	6 118	2 296	4 240
2004	136 456	5 314	1 928	7 242	6 817	2 871	4 371
2005	136 180	5 725	1 884	7 609	7 316	3 075	4 534
2006	133 948	5 718	1 822	7 540	7 172	2 796	4 744

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

4. A leggyakoribb halfajok mennyisége a természetes vizek és víztározók 2001-2006. év halzsákmányában (halászat és horgászat együttesen)

Me.: tonna

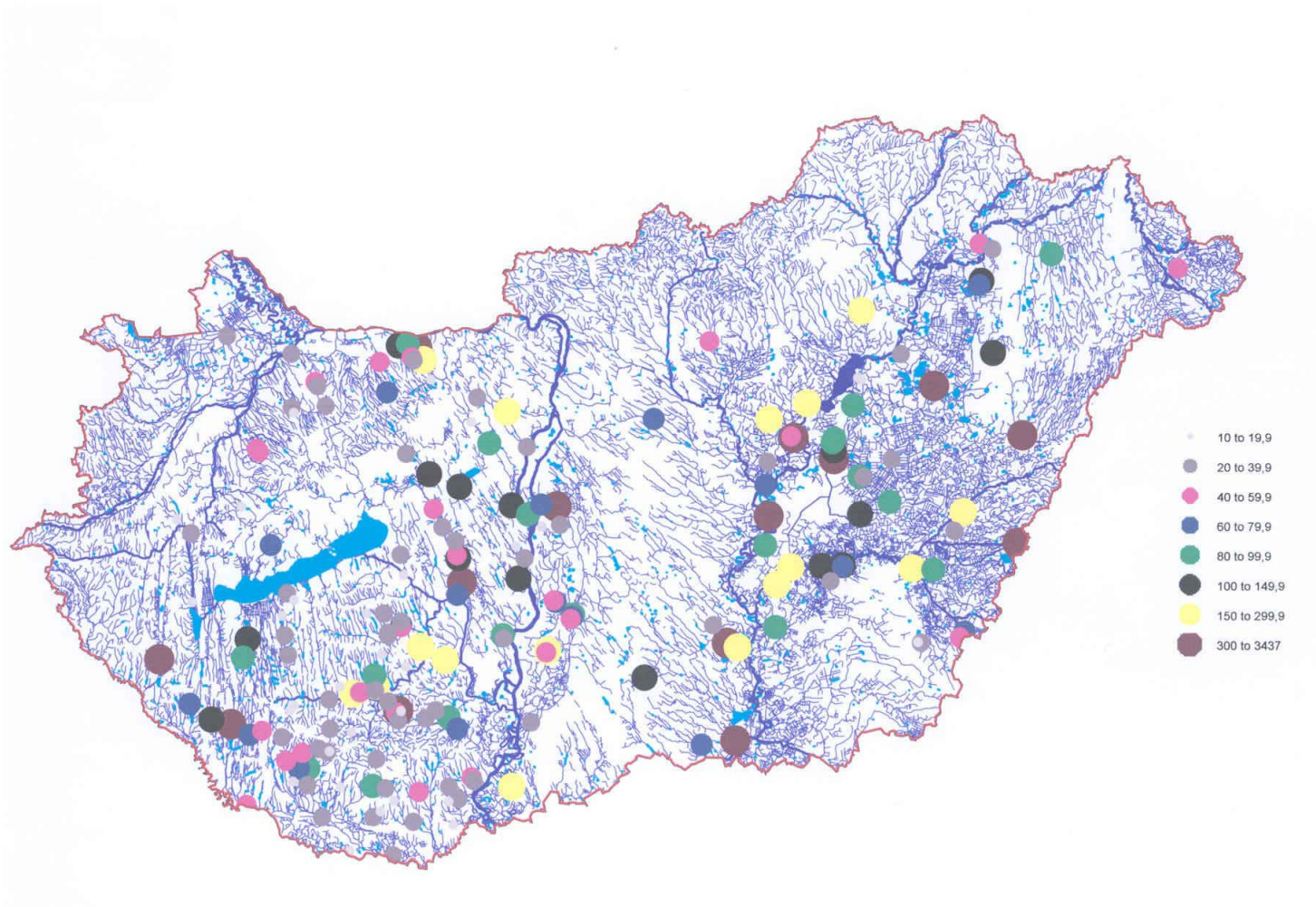
Halfaj	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Ponty	2 470	2 788	2 929	3 502	3 474	3 731
Amúr	309	400	372	356	359	393
Busa	997	525	534	767	1 144	754
Fogassüllő	197	190	197	196	194	198
Kősüllő	10	15	14	13	12	12
Harcsa	120	134	136	155	160	163
Csuka	191	190	183	197	199	275
Angolna	27	18	10	13	74	90
Balin	21	20	38	43	44	44
Kecsege	11	12	11	13	11	10
Márna	52	41	44	45	38	33
Egyéb halfajok	2 233	2 417	2 068	1 942	1 900	1 837
Teljes zsákmány	6 638	6 750	6 536	7 242	7 609	7 540

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

Melléklet 2/A. Tógazdaságok nemzeti térképe tóterület nagyság szerint (ha)

Forrás: HAKI, 2007.

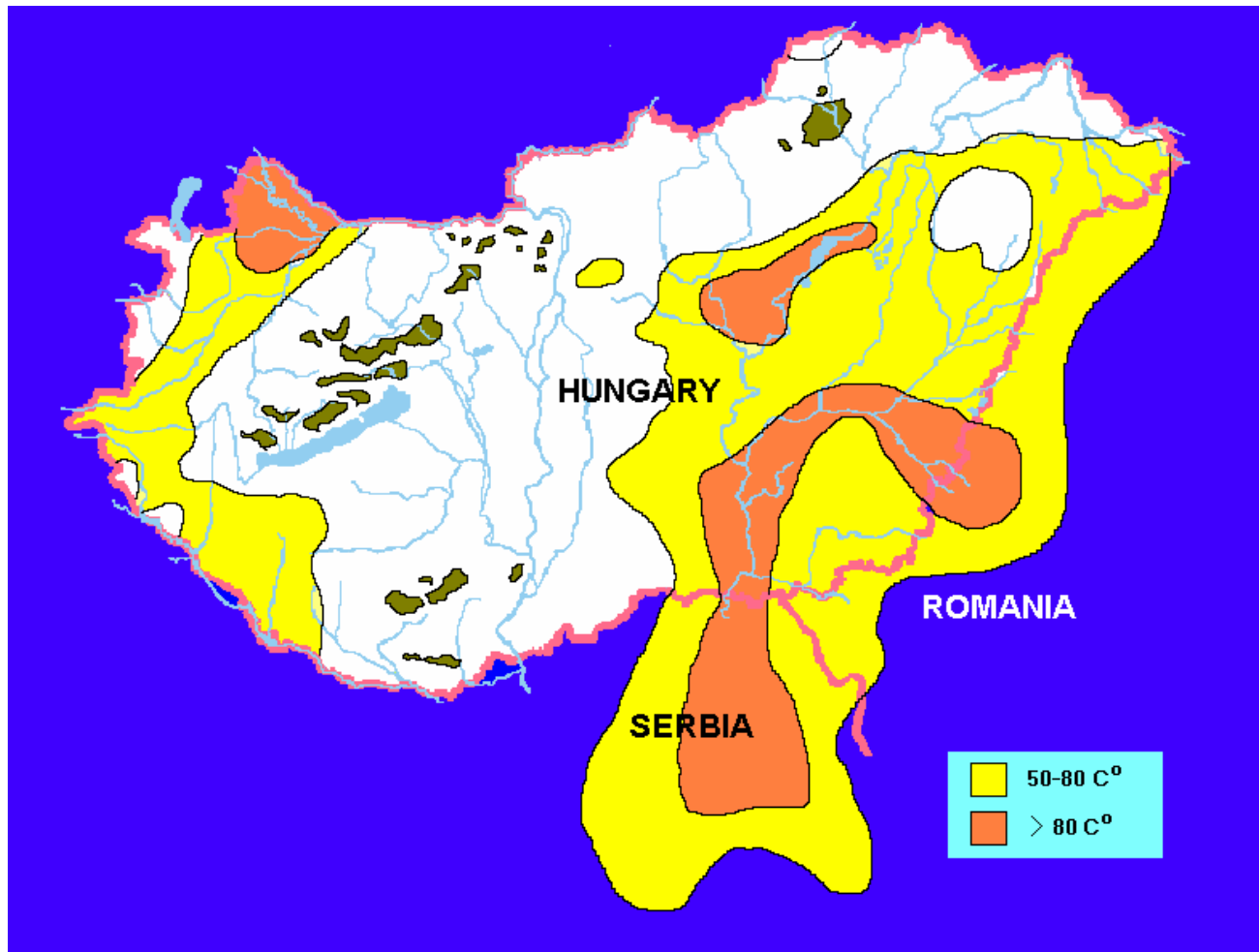

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

Melléklet 2/B.

Magyarország számára hasznosítható geotermikus vízkészletek

Forrás: BÉLTEKY, 1962, ÁRPÁSI - COHUT, 2000.

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

Melléklet 3. Indikátorok

A. TECHNIKAI INDIKÁTOROK

Prioritások	Kiindulási állapot	Célállapot
PT II.		
Új halastó építési pályázatok (db)	0	30
Halastó felújítási pályázatok (db)	0	50
Minőségi hal-tenyészanyag telepítésének támogatását elnyert pályázatok (db)	0	350
Intenzív rendszerek építésének és felújításának támogatása (pályázat db)	0	7
Halfeldolgozás támogatása (pályázat db)	0	10
Halgazdálkodás nemzeti támogatása pályázatok száma (db)	0	1500
Természetesvízi halászat támogatása (pályázat db)	0	15
PT III.		
Együttműködés támogatása a kutatás területén (pályázat db)	0	7
Oktatás támogatása (pályázat db)	0	7
Termelői szervezetek támogatása (pályázat db)	0	2
Általános promóció és piacfejlesztés támogatása (pályázat db)	0	15
Pilot projektek támogatása (pályázat db)	0	7
PT V.		
Technikai segítségnyújtás	0	EHA 5%-nak felhasználása 7 év alatt

A csak nemzeti forrásból finanszírozandó pályázatok számát a több éves gyakorlat és tapasztalat alapján határoztuk meg.

A társfinanszírozott támogatások becsült száma a 2004-2006-os HOPE felhasználás gyakorlati számain, valamint az ágazat szereplőivel történt konzultáció alapján került meghatározásra. Az új halastó építések és a meglévők felújításának, valamint a többi beruházási pályázat forrásigényénél a tervezett bővítés céldataiból indultunk ki.

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

B. STRATÉGIAI INDIKÁTOROK

Prioritások	Kiindulási állapot	Célállapot
PT II. A halászati szektor fejlettsége és versenyképessége		
Bázis indikátorok		
A hazai halfogyasztás alakulása (kg/fő/év halélő súlyban számítva)	4,7	6,0
A halfogyasztáson belül a hazai termelésű termékek mennyisége és részaránya	felmérendő	felmérés alapján meghatározandó (nem csökkenhet)
Kiegészítő indikátorok		
Tógazdasági és intenzív üzemi haltermelés termelési volumenének növekedése	0	10%
Tógazdasági és intenzív üzemi haltermelés termelési értékének növekedése	0	10%
PT III. Emberi erőforrások és a közösségi politika		
Bázis indikátor		
Munkaerő a halászati szektorban, nők és férfiak arány	felmérendő	meghatározandó (nem csökkenhet)
Kiegészítő indikátorok		
A halászati szektorban foglalkoztatottak szakmai szintű megoszlása	felmérendő	meghatározandó (nem csökkenhet)
PT V. A KHP megvalósításának irányítása		
Bázis indikátor		
A támogatások alakulása	0	Forrásmegosztás szerinti megvalósítás

A stratégiai indikátorok közül a nem konkrétan meghatározottak a stratégia megvalósításának egyik feladatsorozatát is jelölik. A foglalkoztatottakkal kapcsolatos adatszolgáltatás nehézségeit a 3.2.3.3. pontban már kifejtettük. A hazai termelésű hal feldolgozásáról nem rendelkezünk pontos adatokkal, ezért azt csak becsülni tudjuk. Ezért annak felmérése és rendszeres nyilvántartása stratégiai feladat. Ugyanez vonatkozik az ágazatban foglalkoztatottak szakmai szintű megoszlására is azzal a kitéllettel, hogy ennek felmérése nem igényel éves rendszerességet.

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

Melléklet 4. A társadalmi egyeztetés nevesített résztvevői

Az Európa Terv Felzárkózó vidék (agrár szerkezetváltás) Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Tematikus Munkacsoportjának tagjai:

1. FVM - Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium
2. Miniszterelnöki Hivatal - Nemzeti Fejlesztési Hivatal
3. A társmisztériumok képviselői:
  - a. Gazdasági és Közlekedési Minisztérium
  - b. Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium
  - c. Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium
  - d. Pénzügyminisztérium
  - e. Szociális és Munkaügyi Minisztérium
  - f. Egészségügyi Minisztérium
4. Területpolitikai Kormányzati Hivatal
5. Esélyegyenlőségi Kormányhivatal
6. A Regionális Fejlesztési Tanácsok delegáltjai:
  - a. Észak-Magyarországi Regionális Fejlesztési Tanács
  - b. Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési Tanács
  - c. Dél-Alföldi Regionális Fejlesztési Tanács
  - d. Nyugat-Dunántúli Regionális Fejlesztési Tanács
  - e. Dél-Dunántúli Regionális Fejlesztési Tanács
  - f. Közép-Dunántúli Regionális Fejlesztési Tanács
7. VÁTI Országos Vidékfejlesztési Iroda
8. Magyar Terület –és Regionális Fejlesztési Hivatal
9. Agrárgazdasági Kutató Intézet (AKI)
10. Magyar Agrárkamara
11. Magyar Kereskedelmi és Iparkamara
12. Agrárgazdasági Tanács
13. Élelmiszer-feldolgozók Országos Szövetsége
14. Vidék Parlamentje és a Falusi Turizmus Országos Szövetsége
15. Országos Romaügyi Tanács
16. Nőképviseleti Tanács
17. Magyar Öntözési Egyesület
18. Mezőgazdasági Garancia Alap
19. Magyar Természetvédők Szövetsége
20. Magyar Natúrpark Szövetség
21. Környezet- és Természetvédő Társadalmi Szervezetek Országos Találkozója
22. Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal

A MEGÚJULÓ HALÁSZATÉRT

Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve a 2007-2013. közötti időszakra

Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Érdekegyeztető Tanács Vadászati, Halászati és Vízgazdálkodási Ágazati Tanácsának tagjai:

1. AMSZ - Agrár Munkaadói Szövetség
2. AIOSZ - Agrárkutató Intézmények Országos Szövetsége
3. FAGOSZ - Fagazdasági Országos Szakmai Szövetség
4. HALTERMOSZ - Haltermelők Országos Szövetsége és Terméktanácsa
5. MOHOSZ – Magyar Országos Horgász Szövetség
6. MEGOSZ - Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetsége
7. MAFOSZ - Magyar Földbirtokosok Országos Szövetsége
8. MEDOSZ - Mezőgazdasági Erdészeti és Vízügyi Dolgozók Szakszervezeti Szövetsége
9. METÁSZ - Mezőgazdasági Gazdasági Társaságok Szövetsége
10. VTOSZ - Vízgazdálkodási Társulások Országos Szövetsége
11. OMVV – Országos Magyar Vadászati Védegylet

Agrár és Vidékfejlesztési Operatív Program Monitoring Bizottságának halászatban érintett, vagy esetlegesen érintett és az előző felsorolásokban nem szereplő tagjai:

1. Községi Támogatási Keret Irányító Hatósága
2. Magyar Önkormányzati Szövetségek Társulása
3. Agrár Munkaadói Szövetség
4. Országos Érdekegyeztető Tanács Munkaadói Oldala
5. Országos Érdekegyeztető Tanács Munkavállalói Oldala
6. Élelmiszeripari Dolgozók Szakszervezeteinek Szövetsége (ÉDOSZ)
7. Magyarországi Gazdakörök és Gazdaszövetkezetek Országos Szövetsége (MAGOSZ)
8. AGRYA Országos Szövetsége (fiatal gazdák érdekképviselete)
9. Mezőgazdasági Szövetkezők és Termelők Országos Szövetsége (MOSZ)
10. Magyar Paraszt Szövetség
11. Agrár Dékánok és Főigazgatók Kollégiuma (ADFK)
12. Országos Fogyatékosügyi Tanács
13. Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főigazgatóság

A fenti felsorolásokban nem szereplő, de véleménynyilvánításra nevesítetten felkért szervezetek:

1. Szent István Egyetem
2. Debreceni Egyetem
3. Kaposvári Egyetem
4. Veszprémi Egyetem, Keszthelyi Kar
5. Nyugat-Magyarországi Egyetem